

Anne Karine Storsveen

***Den innerste esken pakker ut den ytterste
esken samtidig som den ytterste esken
pakker ut den innerste.***

En studie av fem gutter og fem jenters lesing av *Kabalmysteriet* av
Jostein Gaarder.

Masteroppgave i Nordisk didaktikk
Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling
Det utdanningsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Oslo. Høsten 2009

Forord

Dette masterprosjektet tok utgangspunkt i et leseprosjekt med Jostein Gaarders roman *Kabalmysteriet* i norskklassen min. Arbeidet med oppgaven har gått parallelt med at jeg har vært i jobb. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til mine elever som har stilt sine arbeider til disposisjon. De har også vist stor tålmodighet i forhold til annet arbeid som har blitt noe utsatt på grunn av mitt arbeid med denne oppgaven.

Tusen takk til min veileder Rita Hvistendahl, som har vært til stor hjelp under hele prosessen. Hun har vært en fin diskusjonspartner, og har oppmuntret meg til ytterligere innsats i tunge perioder.

Oslo, den 11. november 2009

Anne Karine Storsveen

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema	5
1.2 Siktemål og problemstilling	6
1.3 PISA-undersøkelser	7
1.4 Læreplanen, LK06	8
1.5 Studier av norske elevers lesing	9
1.6 Oppgavens oppbygning	11
2 Kabalmysteriet av Jostein Gaarder	13
2.1 Fantastisk barne- og ungdomslitteratur i Norge	13
2.2 Handling, personer og miljø i Kabalmysteriet (1990)	15
2.3 Komposisjon og litterære virkemidler	17
3 Teori	20
3.1 Fantasi og virkelighet i litteraturen	20
3.2 Å lese skjønnlitteratur	21
3.3 Ungdomsleseren	24
3.4 Holdninger og motivasjon til lesing	26
3.5 Valg av lesestrategier	27
4 Kabalmysteriet i 8. klassen	31
4.1 Konteksten	31
4.1.1 Skolen og klassen	31
4.2 Arbeidet i klassen	32
4.2.1 Lesing av Kabalmysteriet	32
4.2.2 Handlingsreferat og leselogg	33
4.2.3 Avsluttende spørsmål til Kabalmysteriet	33
5 Metode	36
5.1 Materiale	36
5.2 Anonymisering	37
5.3 Analyse av elevtekstene	37
6 Analyse	40
6.1 Tekster skrevet av jenter	40
6.1.1 Fransiska	40
6.1.2 Camilla	46
6.1.3 Kjersti	51
6.1.4 Victoria	55
6.1.5 Sofie	58
6.2 Tekster skrevet av gutter	61
6.2.1 Ørjan	61

6.2.2 Aksel.....	65
6.2.3 Sturla	69
6.2.4 Kevin	72
6.2.5 Bjørn.....	75
7 Oppsummering og drøfting.....	79
7.1 Fantasi og virkelighet.....	79
7.1.1 Hvordan forholder elevene seg til det fantastiske i boken?	79
7.1.2 Hvordan oppleves den mer realistiske delen av boken for elevene?.....	80
7.1.3 Hvordan oppleves de to parallelle historiene, og hvordan forholder elevene seg til denne parallellføringen?	81
7.2 Ungdomsleseren.....	81
7.2.1 Hvilken leserrolle velger elevene, og hva eller hvem identifiserer elevene seg med i teksten?	81
7.2.2 I hvilken grad opplever elevene det som leses, som troverdig?.....	82
7.2.3 Hvilke refleksjoner gjør elevene seg?	83
7.3 Lesemotivasjon	83
7.3.1 Hva forteller det elevene har skrevet, om motivasjon og engasjement i arbeidet med <i>Kabalmysteriet</i> ?	83
7.4 Lesestrategier.....	84
7.4.1 Hvilke lesestrategier velger elevene i arbeidet med boken?	84
Hvordan vil elevene forholde seg til eventuelle problemer som oppstår?	84
7.4.2 På hvilke måter viser elevene kunnskap om tekstens repertoarer?	85
7.4.3 Hvordan fungerer logg skrivingen for elevene? På hvilke måter er det til hjelp for å forstå boken bedre?.....	86
7.4.4 Finner jeg spor av elevsamarbeid, og hvordan arter i tilfelle dette seg?.....	86
7.5 Jenter og gutters lesing	87
8 Avsluttende oppsummering.....	90
9 Litteraturliste	91
10 Appendiks.....	94
Vedlegg 1	94
Vedlegg 2	95
Vedlegg 3	96
Vedlegg 4	97
Vedlegg 5	99
Vedlegg 6	102
Vedlegg 7	106
Vedlegg 8	110
Vedlegg 9	113
Vedlegg 10	116
Vedlegg 11	119
Vedlegg 12	122
Vedlegg 13	124
Vedlegg 14	126
Vedlegg 15	129

1 Innledning

Til grunn for denne oppgaven ligger et undervisningsprosjekt i en 8. klasse, som senere også skulle bli mitt forskningsprosjekt. De to prosjektene har gjensidig påvirket hverandre, og ved enkelte anledninger blitt sammenfallende. Dette har medført at jeg har måttet reflektere både over undervisningen og min egen forskerrolle i analysearbeidet med elevtekstene.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

De siste års PISA-undersøkelser har vært nedslående lesing for Norges del. Norske elever gjør det dårligere i lesing enn elever i mange andre land. Dette er bekymringsfullt fordi god lesekompetanse er en forutsetning for å kunne fungere godt i et moderne samfunn. Det har også vist seg å være klarere kjønnsforskjeller i lesing i Norge i jentenes favør. Dette setter naturlig nok fokus på norskopplæringen, som har et særlig ansvar for leseopplæringen. I læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06) ønsker man derfor å styrke elevenes kompetanse i nettopp lesing og skriving i alle fag, da disse regnes som to av fem grunnleggende ferdigheter i skolen. Hva man leser, står læreren mer fritt til å velge i norskfaget, men det skal stimuleres til økt leselyst.

Valget mitt falt på en skjønnlitterær bok, fordi jeg mener det er et godt utgangspunkt for en god leseopplevelse. Siden det viser seg at norske gutter er langt mindre positive til skjønnlitterær lesing enn jenter, falt valget på en bok av en mannlig forfatter med en mannlig hovedperson, nemlig Jostein Gaarders bok *Kabalmysteriet*. Dette var Gaarders store litterære gjennombrudd, og i 1990 mottok han Kulturdepartementets pris og Norsk litteraturkritikerlags pris for beste barne- og ungdomsbok. Personlig er dette etter min mening en bok som vil utfordre leseren på flere plan, både ved de temaer som berøres, og måten den er skrevet på. I boken møter leseren familiemedlemmer som i flere generasjoner har kommet bort fra hverandre, noe som viser seg å være en slektsforbannelse. Her erfarer leseren hvordan det er å stå utenfor fellesskapet og føle seg som en joker. Gaarder gir også leseren en innføring i filosofi, hvor det sentrale spørsmålet som så ofte i hans bøker, er hvem er jeg og hvor kommer jeg fra. Boken er utfordrende skrevet, med stadige brudd på kronologien i starten og en pendling mellom en virkelig og en fantastisk verden, som også viser seg å bli sammenfallende til slutt.

Aldersmessig burde boken også passe godt for elever i 8. klasse, nettopp fordi den berører ulike temaer på en lettfattelig måte. Ungdommene møter nye leseutfordringer som overskrider barneleserens erfaringer, samtidig som boken er spennende. Mye av spenningen skjer ved at en mystisk dverg stadig dukker opp, og hovedpersonen får ulike gåter som må løses. Dvergen viser seg å komme fra en magisk øy, noe som medfører at leseren ikke alltid vet om handlingen foregår i en virkelig eller i en magisk verden.

1.2 Siktemål og problemstilling

Det er ønskelig at norske elever leser mer, og gjennom økt leseglede kan man kanskje utvikle lesekompetansen på sikt. PISA-undersøkelsen viser at norske elever gjør det dårligere enn forventet i lesing, spesielt de norske guttene. I samme undersøkelse kommer det også frem at guttene har de mest negative holdningene til å lese på fritiden. Mitt leseprosjekt ble derfor valget ut for nettopp å stimulere til økt leselyst for både gutter og jenter i klassen min. På den måten håper jeg å lære mer om elevene som lesere, noe som igjen vil gjøre meg bedre i stand til å velge ut de rette bøkene. Ettersom det har vist seg å være store kjønnsforskjeller i lesing blant elevene i Norge, ble det naturlig for meg å undersøke hva disse forskjellene eventuelt bestod i for min klasse. Derfor ble følgende problemstilling valgt:

Hvordan leser gutter og jenter i 8. klasse *Kabalmysteriet*?

Til grunn for arbeidet har jeg elevenes skriftlige refleksjoner i tilknytning til lesing av *Kabalmysteriet*. Siden jeg ikke intervjuer elevene, har jeg ingen mulighet for å følge opp deres refleksjoner utover det de har skrevet. Dette er en kvalitativ studie, og tekster fra ti elever er med i utvalget. Materialet som ligger til grunn for oppgaven er åtte handlingsreferater, åtte refleksjoner og svar på 14 spørsmål om boken fra hver elev.

For å kunne drøfte problemstillingen forutsettes det at jeg går inn i analysearbeidet med noen klart definerte forskningsspørsmål:

- Hvordan forholder eleven seg til fantasi og virkelighet i boken?
- Hvilken leserrolle velger eleven?
- Hvordan er elevens motivasjon og engasjement?
- Hvilke lesestrategier velger eleven?

1.3 PISA-undersøkelser

Leseprøven i PISA har som overordnet mål å kartlegge 15-åringers evne til å lese og forstå ulike tekster. Testen bygger på begrepet "reading literacy", som er noe langt mer enn den norske oversettelsen leseforståelse.

Reading literacy is understanding, using, reflecting on and engaging with written texts, in order to achieve one's goals, to develop one's knowledge and potential, and to participate in society. (OECD 2009)

Det er de tre lesemåtene, finne informasjon, tolke og forstå og reflektere og vurdere som ligger til grunn for undersøkelsen. Oppgavene skal være fra alle sjangrer og fra ulike fagområder, og de skal ha ulik vanskelighetsgrad med både åpne oppgaver og flervalgsoppgaver. PISA-prøven inneholder både kontinuerlige og ikke-kontinuerlige tekster, hvor det i den siste gruppen forekommer blant annet tabeller og grafer. I PISA 2000, siste gang det var hovedfokus på lesing, presterte norske elever litt over gjennomsnittet for OECD-landene. I 2006 lå de norske resultatene i underkant av OECD-gjennomsnittet. Norske elever oppgir at de bruker mindre tid på lesing enn elever i flere andre OECD-land.

PISA viser også at det er store forskjeller når det gjelder jenter og gutters lesing i Norge, og jentene presterer klart bedre på leseoppgavene i PISA enn guttene. Det gjelder først og fremst de kontinuerlige tekstene, mens det er mindre kjønnsforskjeller knyttet til lesing av ikke-kontinuerlige tekster. Guttene kommer også dårligere ut når det gjelder åpne oppgaver som krever at de skriver lengre svar, enn flervalgsoppgaver som kun krever avkryssing. Jentene er mer positive til leseaktiviteter enn gutter, og de leser mer enn gutter. Hos guttene har man registrert en liten positiv endring fra 2000 til 2006 når det gjelder holdning til lesing. Roe (2008) antyder at noe av forklaringen på dette kan ligge i den populariteten bøker som *Ringenes herre* og *Harry Potter* har fått, noe som kan ha stimulert guttenes leseinteresse. PISA (Kjærnsli mfl. 2007) har også vist at det er en sammenheng mellom lesevaner på fritiden og leseprestasjoner. Jo mer elevene leser, jo bedre lesere blir de.

Astrid Roe (2008) mener det er flere faktorer som kan forklare guttenes dårlige resultater. For det første hevder hun at gutter bruker mer tid på andre aktiviteter, som for eksempel dataspill. Dermed vil de selvsagt få mindre lesetrening enn jentene. Roe mener også at tekstene som man tradisjonelt bruker i skolen, passer jentene bedre, kanskje nettopp fordi det fortsatt er flere kvinnelige norsklærere.

PISA-undersøkelsen har også vist at det er forskjell på hva gutter og jenter velger å lese. Guttene leser aviser, internett og tegneserier, og lite skjønnlitteratur. Når jentene blir spurt hva de leser, oppgir de derimot oftere skjønnlitteratur, samt ukeblader. Den store bruken av aviser og blader er meget forskjellig fra andre land, der skjønnlitteratur har en langt sterkere plass.

1.4 Læreplanen, LK06

Norskfaget er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling (LK06), heter det i formålet for faget. Gjennom språket skal elevene få innsikt i og forståelse for det samfunnet de lever i. Faget skal gi rom for opplevelse, refleksjon og vurdering. I tillegg skal eleven utvikle gode læringsstrategier og evne til kritisk tenkning. Ved å motiveres til økt skrive- og leselest skal eleven også få opparbeidet gode skrive- og lesevaner.

Lesing og skriving er to av de fem grunnleggende ferdighetene i norsk. Ved siden av å være en kommunikasjonsform skal det å skrive være en måte å utvikle og strukturere tanker og ideer på. Det å kunne lese er både en ferdighet og en kulturell kompetanse, og gjennom å lese kan eleven videreutvikle evnen til å tolke og forstå ulike tekster.

Siden elevene i mitt prosjekt nettopp hadde begynt i 8. klasse, er det nærliggende å se på kompetansemålene etter 7. årstrinn for å finne ut hva jeg kunne forvente at de skulle kunne allerede. Et mål for hovedområdet skriftlige tekster er at eleven skal kunne lese et mangfold av tekster av ulike sjangrer og av ulik kompleksitet. Ved å bruke ulike lesestrategier tilpasset formålet for lesingen skal de også kunne formulere egne tolkninger av det de har lest. Egne opplevelser og begrunnelser på grunnlag av lesererfaring, skal kunne meddeles andre med egne ord både skriftlig og muntlig. Egne erfaringer fra lesing av skjønnlitteratur skal elevene kunne formidle skriftlig etter 7. årstrinn.

Etter at elevene har kommet til ungdomsskolen, skal de ledes mot kompetansemålene etter 10. årstrinn. Da skal elevene kunne delta i utforskende samtaler om litteratur.

Kunnskapsløftet gir læreren stor frihet i valg av tekster. Det legges mer vekt på hvordan det skal leses, enn på hva man bør lese. Det står da også under målene for hovedområdet norsk språk og kultur at elevene skal kunne presentere temaer som kjærlighet og kjønnsroller, helt og antihelt, fantasi og virkelighet, makt og motmakt, løgn og sannhet og oppbrudd og ansvar gjennom et variert utvalg av skjønnlitterære tekster. Målet er å stimulere til økt lese- og

skrivelyst. Nettopp ved å lese variert gis det rom for opplevelser, refleksjoner og vurderinger. Et av kompetansemålene etter 10. årstrinn er at elevene skal kunne formidle egne lesererfaringer og leseopplevelser skriftlig (LK06).

Et av kompetansemålene er også å bruke lesestrategier variert og fleksibelt i lesing av skjønnlitteratur og sakprosa. Gjennom dette skal de kunne orientere seg i store lesemengder for å finne relevant informasjon. Når det gjelder bruk av lesestrategier, viser det seg at norske elever gjør det dårligere enn elever i andre land ifølge PISA (Kjærnsli mfl. 2007). Bruk av lesestrategier har vist seg å være lite kjent for elevene. Min erfaring fra norsk skole er at undervisningen på dette området ikke er tydelig nok. Det jobbes nok med lesestrategier, men det settes ikke ord på det. Derfor er heller ikke norske elever bevisste nok på hvordan de selv leser. Man forutsetter at en som leser mye, automatisk også bruker varierte lesestrategier, gode lesere gjør nok også det.

Ved å lese kritisk skal eleven kunne vurdere teksters troverdighet og både muntlig og skriftlig kunne formidle egne lesererfaringer og leseopplevelser basert på tolkning og refleksjon. Etter 10. årstrinn skal også eleven ha presentert resultatet av en fordypning i tre selvvalgte temaer: et forfatterskap, et litterært tema og et språklig tema. Dette leseprosjektet vil dermed også være en trening for en senere fordypningsoppgave.

1.5 Studier av norske elevers lesing

Osloprøven 2002-03, viste langt mindre kjønnsforskjeller enn det som kom frem i PISA om ungdoms lesing i 2000. Hvistendahl og Roe (2004) mener årsaken muligens kan være at gutter kanskje yter mer når de får karakter på en prøve, slik de fikk på Oslo-prøven, men ikke på PISA-prøven. For gutter kan det virke som de gir blaffen hvis det ikke er viktig nok, men at de kan hvis de vil. Osloprøven viste at gutter gjør det relativt bra på ikke-kontinuerlige tekster og på tekster med temaer som interesserer dem. Jentene gjør det derimot bedre på refleksjon av lengre tekster, hvor svarene skal formuleres med egne ord. Den største endringen som ble funnet i denne undersøkelsen, gjaldt elevenes valg av lesestoff. Begge kjønn leser mer e-post og nettsider, samtidig som andelen avislesere har gått noe ned. Forklaringen ligger muligens i at det leses nyheter på nett.

Kristin Sander Vikens hovedoppgave fra 2005 om: *Ungdom og skjønnlitteratur. En studie av 280 15-åringers lesevaner på skolen og i fritiden*, viser mye av det samme som ble funnet i Osloprøven. Hun fant derimot at langt flere gutter leste skjønnlitteratur flere ganger i

uken, enn tall fra PISA 2003 viste. Dette forklarer hun med at hennes undersøkelse er fra Oslo og Akershus, hvor elevene gjorde det bedre i den nasjonale prøven i lesing i 2004 enn i resten av landet. Hun fant også store forskjeller mellom skolene. De som satte av tid til lesing, hadde også elever som var mer positive til leseaktiviteter. Nesten ingen elever ønsket å bearbeide bøkene i klassen etter de var lest. Bak en slik uttalelse kan det selvsagt ligge så mangt. Mest nærliggende å tro er at det skaffer eleven mer arbeid. Viken (2005) setter også spørsmål ved om oppgavene i ulike leseprøver kan være "feminiserte". Med det mener hun at de representerer en kvinnelig væremåte, hvor elevene skal beskrive tanker og følelser, noe som gutter muligens har problemer med. Annet av interesse var at det viste seg at de guttene som brukte tid på nett, også var de samme som oppga at de leste på fritiden.

Av annen relevans kan nevnes Torill Strands hovedoppgave fra 1995 om 7. klassingers lesing av romanen *Bortførelsen* av Mette Newth. Hennes utgangspunkt kan sammenlignes med mitt, et ønske om å skaffe seg bedre kunnskap om elevers resepsjon av en bestemt bok, for senere å dra nytte av denne kunnskapen i valg av andre bøker. Ved siden av elevenes refleksjon via logger baserte hun også sin studie på intervjuer av enkeltelever, noe ikke jeg har gjort. Hun ønsket å se hvordan elevene forholdt seg til de temaene boken berørte, og om det kunne foreligge noen kjønnsforskjeller. Det som overrasket Strand mest var at alle elevene så ut til å være svært kunnskapssøkende. Dette begrunnet hun med at lesingen ble gjort i en skolekontekst. Det viste seg også at jentene søkte mer følelsesladde temaer knyttet til kvinnerollen, mens guttene var mer maskulint utprøvende i forhold til gutterollen. Ellers var elevenes lesing sterkt knyttet opp mot deres tidligere erfaringer.

Else Dahls hovedoppgave fra 2006: *Ett år med lesing som en av de grunnleggende ferdighetene*, tar utgangspunkt i hvordan lærerne faktisk forholder seg til læreplanen. Dette er altså en undersøkelse om hvordan teori gjøres om til praksis. Gjennom lærerintervjuer og spørreundersøkelser blant elevene over et helt skoleår ønsket Dahl å se om det hadde skjedd en utvikling i undervisningen. Bakgrunnen var også at etter den første leseopplæringen i barneskolen, legger faktisk Kunnskapsløftet vekt på at valg av lesestrategier fortsatt skal være en viktig kompetansemål. Elevenes valg av lesestrategier er en av de tingene jeg også ønsker å sette fokus på hos mine elever. Jeg hadde riktignok ikke hatt noen eksplisitt undervisning i lesestrategier i forkant. Dahls studie viste at det foregikk lite strategisk undervisning i klasserommet. Det eneste hun fant som hadde forandret seg i positiv retning, var elevenes ordforståelse, overskrifter, hurtiglesing og det å lese grundig. At elevene blir gjort mer oppmerksomme på overskrifter, kommer i min oppgave under lesestrategien å foregripe. Ellers konkluderte Dahl med at det foreløpig ikke ser ut som hensikten med Kunnskapsløftet

tas alvorlig nok. Elever som har en positiv holdning til fritidslesing, ser også ut til å ha færrest problemer med ulike tekster.

"*Jeg bare leser, og så håper jeg på det beste*" : en studie av 9. trinnelevers bevissthet om og holdning til bruk av lesestrategier er Mari Solbergs masteroppgave fra 2008. Hun ønsket å se om elevenes bevissthet om og holdning til lesestrategier endret seg over en tolv ukers periode med et fokus på bruk av lesestrategier. Resultatet viste at det forelå få endringer, og strategiene ble ikke brukt uoppfordret. Elevene fant denne type undervisning svært kjedelig. De var kun villige til å jobbe med tekster som senere ble bedømt med karakterer. Selv økt lesing i fritiden gir ikke økt bruk av lesestrategier hos elevene. I min oppgave har jeg ikke fokusert på lesestrategier på denne måten, men jeg er på jakt etter om jeg kan se om de eventuelt har benyttet seg av noen i sin lesing av *Kabalmysteriet*.

Den neste masteroppgaven er skrevet av Guro Jabulisile Johnsen fra 2008. Den omhandler leseundervisning og lesersosialisering, og er et forsøk med eksplisitt leseundervisning på mellomtrinnet. Slik undervisning viser seg å gi positive resultater i økt lesekompetanse hos de svakeste guttene, noe Johnsen anser som svært viktig ettersom det er denne gruppen lesere som forårsaker mest bekymring. Manglende motivasjon ser heller ikke ut til å være til hinder for et slikt læringsutbytte, men det å lese på fritiden lar seg derimot ikke påvirke av noe som har skjedd på skolen uten motivasjon. Dette viser bare hvor viktig det er å sette av tid til lesing på skolen, noe jeg faktisk har gjort nettopp i denne oppgaven.

Til slutt velger jeg å ta med Stine Bergs masteroppgave fra 2008. Den tar utgangspunkt i åtte elevers gjendiktninger av Ibsens drama *Gjengangere*. Gjennom undervisningsprosjektet ønsket hun å se på elevenes aktualisering av stykket gjennom valg av tema og motiv i egne tekster, noe jeg også ønsker for min oppgave selv om den teksten de skal produsere kun handler om en refleksjon. Det som hadde virket sjokkerende i Ibsens samtid viste seg å pirre dagens elever på en kreativ måte. Elevenes valg av identifikasjon var ofte relatert til kjønn, men alle elevene i Bergs studie viste stor grad av innlevelse uansett valg av tema. En slik empatisk lesing er det kanskje også naturlig å finne i mine elevers lesing av *Kabalmysteriet*.

1.6 Oppgavens oppbygning

I innledningen har jeg klargjort oppgavens problemstilling og presentert noe av den resepsjonsforskningen som har blitt gjort tidligere gjennom norskdidaktiske masteroppgaver.

Deretter kommer en presentasjon av *Kabalmysteriet* i kapittel 2. I kapittel tre følger en presentasjon av teorien som jeg bygger analysen av elevtekstene på. I kapittel fire beskriver jeg arbeidet i klassen, og i kapittel fem redegjør jeg for valg av metode. Resultatene presenteres så i kapittel seks og drøftes i kapittel syv.

Til slutt i oppgaven finnes appendiks. Det inneholder brev med orientering om prosjektet til skolen og til foreldrene og brev fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). Deretter følger oppgavene gitt til elevene og til sist de elevtekstene som analyseres i oppgaven.

2 Kabalmysteriet av Jostein Gaarder

2.1 Fantastisk barne- og ungdomslitteratur i Norge

Det fantastiske tilhører det ubegripelige, som man ikke kan forklare ut fra en erfaringsverden. Åsfrid Svensen (2001) hevder at fantastisk litteratur for barn og unge stammer fra både mytisk-eventyrlige fortellinger og skrekkfantastiske fortellinger. Myter, sagn og eventyr tilhører en gammel muntlig fortellertradisjon. I nyere litteratur blandes elementer fra de tre, samtidig som det tilføres en del nye elementer.

Mot slutten av det 20.-århundre slo endrede sjangerkrav inn i barnelitteraturen. Den ble mer tilpasset barnet som leser. Barnebøker skulle derfor ha et enklere plot med mer dialog og en lykkeligere slutt enn det man fant i voksenlitteraturen. For å gi leseren en å identifisere seg med valgte man gjerne et barn eller en ungdom til hovedperson. I fantastiske fortellinger for voksne finner man ofte innslag av skrekk. Dette elementet ble naturligvis tonet noe ned for ikke å skape traumer hos barn senere. Spenning oppstår gjerne ved at en konflikt eller en fare inntreffer, noe som derfor brukes for å holde leserens oppmerksomhet fanget. Fantastiske fortellinger for barn har ofte en helt eller en heltinne, som dermed får en oppgave å løse. En slik oppgave krever ofte helteegenskaper, som tapperhet, styrke og mot hos hovedpersonen (Svensen 2001). Ofte knyttes oppgaveløsningen også til en reise, hvor de gode kreftene står mot de onde. Hovedpersonen løser gåten, og ofte oppnås det en ny erkjennelse hos vedkommende.

Fantastisk barnelitteratur har også hentet elementer fra den gotiske og skrekkfantastiske sjangertradisjonen (Svensen 2001). Det spesielle her er at det fantastiske plutselig og uforklarlig blander seg inn i en normalvirkelighet. Resultatet blir dermed både uforklarlig og angstfylt. I voksenlitteraturen ender mange slike fortellinger ofte med totalt sammenbrudd, mens dette ikke er så vanlig i barnelitteraturen. Sjangerkonvensjonene trer inn, og slutten blir tilnærmet lykkelig. Svensen (2001:79) hevder at bøkens fantastiske elementer kan være symbolske uttrykk for eksistensielle problemer. Ved å skrive problemer inn i det fantastiske er det med på å gi avstand. Slik kan man ubevisst bearbeide traumer gjennom lesingen, mener hun.

Som i mye av voksenlitteraturen finner man også sjangerblanding og intertekstualitet i barnelitteraturen. Mye av den tidligste barnelitteraturen skulle først og fremst være belærende og oppdragende. Om ikke det er det direkte motivet i all barnelitteratur, skrives mye for å

vekke undring og nysgjerrighet blant barn og unge. Svensen (2001:97) påstår også at fortiden er med på å gi bedre innsikt i nåtiden. Det er lengre utviklingsprosesser og årsakssammenhenger som ligger bak hvordan vi har det i dag, sier hun.

Svensen (2001:88) mener at *Kabalmysteriet* av Jostein Gaarder fra 1990 er et av mange eksempler på den fornyelsen som har funnet sted innen barne- og ungdomslitteraturen. Her finnes en eksperimenterende bruk av sjangerblandinger. Gunnar Bustø (1993) kaller da også *Kabalmysteriet* en fantastisk-mytisk fortelling om reisen mot en ny identitet. Hans Thomas foretar en dannelsesreise i lys av europeisk kulturhistorie, formidlet av faren. Dette viser også elementer man finner i reiseskildringer. Reisens mål er å finne moren, noe som bærer preg av en kriminalfortelling. Denne rammehistorien krysses av den fantastiske fortellingen om den magiske øya. Her møter leseren en eventyrverden bestående av et kabalsamfunn med rituelle mytiske trekk. Det oppstår så et overraskende flettverk mellom det realistiske og det fantastiske planet, noe som skaper en viss usikkerhet hos leseren om hvorvidt dvergen eksisterer i den ytre verden, eller om han er et produkt av Hans Thomas' sin fantasi (Bustø 1993).

Ifølge Jostein Gaarder måtte neste bok bli *Sofies verden*, fordi når Hans Thomas kommer hjem fra sin reise, ville han sikkert ønsket å lese mer filosofi, men den boken ville han ikke finne. Så i 1991 skrev Gaarder boken som skulle bli hans definitive gjennombrudd. *Sofies verden* er i dag oversatt til mer enn 50 språk og er blitt film, musikal, TV-serie, teater og kunnskapsspill. I *Julemysteriet* fra 1992 gir Gaarder seg i kast med å analysere kristendommens historiske og religiøse betydning gjennom 2000 år. Boken er som en adventskalender med et kapittel for hver dag i desember. Sammen med *Kabalmysteriet* og *Sofies verden* utgjør den en triologi som omhandler filosofiske spørsmål. I 1993 kom *I et speil, i en gåte*. Den kreftsyke Cecilie får besøk av engelen Ariel, og prøver å få han til å røpe hvordan det er i himmelen. Ariel er derimot like nysgjerrig på hvordan det er å være menneske, så samtalen mellom de to utvikler seg til et sjeldent møte mellom himmel og jord. Denne boken er også blitt til film, samme skjebne som *Appelsinpiken* fra 2003 fikk. Her møter leseren Georg som mottar et brev fra sin døde far, hvor han forteller om jakten på den gåtefulle *Appelsinpiken*. Georgs store lidenskap for tiden er Hubble-teleskopet, og hans tanker om universet flettes inn i lesingen av farens brev, slik viskes grensene mellom fortid og nåtid ut. Alle Gaarders skjønnlitterære bøker har en sinnrik komposisjon og er fortellerteknisk meget fantasifulle.

Gaarder har gjennom flere år også vist et politisk engasjement, spesielt for miljø og menneskerettigheter. Han har en lang liste med faglitteratur bak seg, mye stammer fra hans tid som filosofilærer i videregående skole. Han har også skrevet annen litteratur for barn og ungdom, men også bøker for voksne. Karakteristisk for forfatterskapet er hans nysgjerrighet og undring over livets store spørsmål, og med stor fortellerglede utfordrer han vante tanker og tankemønstre hos leseren.

2.2 Handling, personer og miljø i *Kabalmysteriet* (1990)

Her vil jeg gi et kort sammendrag av Gaarders bok *Kabalmysteriet* fra 1990. Jeg vil også komme med mine egne refleksjoner omkring boken. Etter en tøff barndom som tyskerunge valgte faren til Hans Thomas å bli sjømann, for senere å slå seg ned i Arendal med familien. Etter at moren forsvant åtte år tidligere, har far og sønn tilsynelatende hatt det bra. De har nok allikevel savnet moren, så da hun dukker opp i et moteblad, velger de å reise fra Arendal mot Aten, for å se om de kan få henne med hjem. Faren har imidlertid ikke like stor tro på et slikt prosjekt som Hans Thomas, og han sår tvil om moren virkelig vil bli med hjem. Kanskje kan noe av årsaken ligge i farens store alkoholforbruk, noe Hans Thomas stadig også irriteres over, før han til slutt konfronterer faren med det. Faren viser etter hvert både lyst og evne til å forandre seg.

Faren er svært kunnskapsrik, og på hele reisen gjennom Europa, kommer han med små foredrag om steder de passerer, som europeisk historie, kunst, litteratur og ikke minst om filosofi. Faren finner også stor glede i å samle på jokere, det overflødige kortet i en kortstokk, kanskje nettopp fordi jokeren speiler hvordan han selv føler seg, nemlig ensom og utenfor.

På grensen til Sveits treffer de en underlig dverg som gir Hans Thomas en liten lupe. Det skal vise seg at han får god bruk for lupen, ettersom han finner en liten bok i en bolle han får av en baker i alpelandbyen Dorf. Boken har så liten skrift at den kun kan leses ved hjelp av lupen. Bokens egentlige navn er *Purpurbrusen og den magiske øya*, men den har blitt hetende bolleboka i resten av dette leseprosjektet. Et navn både Gaarder og elevene viser fortrolighet med. Denne bolleboka får stor betydning for Hans Thomas, og resten av turen ligger han bak i bilen og leser, bare avbrutt av farens røyke- og pratepauser. I starten sukker Hans Thomas oppgitt over farens filosofering, men etter hvert som han erfarer at det som står i den lille boken, henger sammen med hans eget liv, våkner filosofen i han også. Det hele blir

dermed en dannelsesreise, hvor målet er å få familiekabalen til å gå opp og gjennom det å finne sin egen identitet.

Hele turen har Hans Thomas moret seg med å lese skiltene de passerer bakvendt. Inntil han kommer til Atina, Athen på gresk, som blir Anita baklengs, morens navn, har leken vært uskyldig. Med ett får den en dypere mening for Hans Thomas. Han forstår at det var hit hun måtte dra for å finne sitt eget speilbilde, og han lurte på om det er skjebnen som har ført dem dit (*Kabalmysteriet* 1990:246). Hans Thomas har nok også følt seg ensom og annerledes slik som faren etter at moren dro. Moren er blitt til et drømmebilde for gutten og den som skal gjenopprette harmoni og orden i familien. Ellers er moren en person leseren blir lite kjent med i boken.

Bolleboka forteller om bakerne i Dorf gjennom de siste 200 år. Det hele starter med en sjømann ved navn Frode som forliser på en øde øy. Mange år senere skjer det et nytt forlis. Denne gangen er det Hans, senere Baker-Hans, som skylles i land på øya. Den magiske øya beskrives som et paradisi på jord, med fantastiske dyr og vekster. Her finnes et strengt regulert føydalsamfunn, bestående av kortdverger, som alle har sprunget ut av Frodes fantasi. Den eneste som ikke helt finner sin plass her, er Joker, en ensom opprører. Han dukket opp som en slange i paradiset, og det er Joker som gir kortdvergene purpurbrus. Effekten er at dvergene blir avhengige, og etter hvert også sløve, akkurat som virkningen alkohol kan gi. Ved å stille ubehagelige spørsmål om kortenes eksistens avdekker Joker sannheten gjennom Jokerspillet. Det fremføres av de 52 dvergene på øya og er historien om forfedrene til Hans Thomas. Da kortdvergene får vite at de er et produkt av Frodes fantasi, ender det med at Frode dør, og hele øya synker i havet. Bare Baker-Hans og Joker klarer å komme seg unna. Joker forsvinner ut i verden og forblir udødelig, mens Baker-Hans slår seg ned som baker i alpelandbyen Dorf. Her bringer han historien om den magiske øya videre til Albert, som senere forteller den til Ludwig. Han viser seg å være Hans-Thomas' bortkomne bestefar.

Joker, som viser seg å være den lille dvergen de traff på bensinstasjonen, dukker stadig opp på reisen, og følger far og sønn som en skygge. Hans Thomas er redd i starten, men blir mer fortrolig med ham etter hvert som han leser i bolleboka. Det er Joker som har gitt Ludwig den endelige beskjeden om å skrive ned det som skjedde på den magiske øya, og formidle det hele til Hans Thomas. Slik har Joker en finger med i alt som skjer.

Det slår Hans Thomas mer og mer at den magiske fortellingen i bolleboka i stadig større grad faller sammen med hans eget liv. Jokerspillet på den magiske øya 200 år tidligere viser seg å være hans egen slektsforbannelse. Den forteller om familier som i flere slektsledd har kommet bort fra hverandre. Til slutt finner de moren, og Hans Thomas overtaler henne til

å bli med hjem. I det familiens ulike gåter etter hvert finner sin løsning, forsvinner også dvergen ut av deres liv. Gaarder innvier imidlertid leseren inn i nye gåter, nemlig spørsmålet som hvem vi er, og hvor vi kommer? Boka munner ut i et spørsmål om det er skjebnen, tilfeldigheter eller den frie vilje som styrer våre liv (Svensen 2008).

2.3 Komposisjon og litterære virkemidler

Kabalmysteriet er på bortimot 400 sider. Den består av 53 kapitler hvor 52 har fått navn etter spillkortene i en kortstokk. Kapitlene er ordnet etter fargene i kortstokken med esset først og kongen til sist. Det midterste kapitlet i boken har fått navnet etter Joker. *Kabalmysteriet* består av to hoveddeler, den realistiske fortellingen om far og sønn som reiser til Athen for å finne moren, og bolleboka som handler om bakerne i Dorf. Overgangene er markert med ulik skrifttype. Som tidligere nevnt inneholder romanen stadige sjangervekslinger, mellom en reiseskildring, kriminalroman og et eventyr. Det er også en dannelsesreise for hovedpersonen Hans Thomas.

Synsvinkelen i rammehistorien tilhører Hans Thomas fordi han skriver ned historien ut fra det han husker av det som skjedde seks år før. En slik fortellermåte bringer leseren tett inn på Hans Thomas` tanker og opplevelser. En så ung jeg-person gjør det lettere for yngre lesere å identifisere seg, og det letter også det filosofiske budskapet. Gjennom dialogene med faren blir vi også kjent med ham, og erfarer hvordan forholdet er mellom far og sønn. Under reisen foregår det en utvikling hos hovedpersonen. De ytre hendelsene får betydning for den indre prosessen hos gutten. Hans Thomas` intense lesing av bolleboka er med på å gjøre gutten til mann. Han blir handlende og viser dermed også klare helteegenskaper. Ved å løse gåtene han får presentert ved hjelp av bolleboka, klarer han å oppklare en gammel familiegåte. Farens filosofering blir stadig mer interessant for ham, og han ser stadige sammenhenger i eget liv og i det han leser. Til slutt møtes de to historiene ved at han finner sin slekt blant bakerne i Dorf.

Ifølge Svensen (2001) er *Kabalmysteriet* som en kinesisk eske. Det er historier i historien med jokerspillet som den innerste esken. Bakerne i Dorf viderefører historien helt frem til Ludwig, som skriver det hele ned og overleverer boken til Hans Thomas. Romanen inneholder derfor også en stafett av jeg-fortellere representert ved de ulike bakerne i hver sin kinesiske eske. Et slikt komposisjonsmønster fører leseren tilbake i tid, hvor man får vite om hvordan sannheten om den magiske øya medførte død og undergang. Ved å gå inn i nye esker fortelles det om oppløste familier i flere slektsledd, noe som igjen har medført ensomhet og

uløste gåter. Jokerspillet åpenbarer dermed spådommer som viser seg å peke langt inn i fremtiden. I fortiden var det mennene som var ustabile og rotet seg bort, mens på nåtidsplanet er det en kvinne som blir borte, nemlig moren til Hans Thomas (Svensen 2001:86).

Det Hans Thomas så leser i bolleboka, speiler hans eget liv. Slike speilingsforhold mellom det fantastiske og virkelig liv er ikke uvanlig i fantastisk litteratur (Svensen 2001). Episoder i rammefortellingen fungerer ofte som frempek for det som skjer i bolleboka. Det er ikke bare hendelser som er parallelle, men også personer. Joker representerer en kritisk refleksjon til Frodes kabalsamfunn. Ved å gi purpurbrus til kortene ønsker han å gi dem dypere innsikt i egen tilværelse, men virkningen blir ikke som forventet. De sløves mer og mer av et liv i nytelse, noe som også medfører smerte og sinne. Slik blir fornuft og følelser skilt på øya (Svensen 2001). Speilingen finnes hos faren. I det ene øyeblikket filosoferer han over livet, mens i det neste avspores han av alkohol. Dette bekymrer naturligvis Hans Thomas, og han snakker derfor alvor med faren.

Hjerter Ess forbindes flere steder med moren. I det øya synker i havet, står hun på stranden og har endelig funnet ut av labyrinten før hun faller om. Hans Thomas og faren finner da også moren på stranden foran et forvitret Poseidon-tempel med et lite hjerter ess på kjolen. Ifølge Bustø (1993) viser det forvitrede tempelet at en ny tid er på vei. Både mor og sønn må frigjøres fra sine drømmeforestillinger, slik at deres evne til å elske og lide må bli en del av deres personlighet. På virkelighetsplanet er far og sønn på reise, mens den magiske øya er fortellingen Hans Thomas leser om i bolleboka. Når hendelser fra bolleboka blir sammenfallende med virkeligheten oppstår det lett en usikkerhet hos leseren. En slik parallellføring finnes gjennom store deler av boken og kan oppleves som et skrekkfantastisk trekk.

Etter at Joker har hjulpet Hans Thomas til erkjennelse, overlates han så til seg selv. Han må dermed stole på seg selv, noe Hans Thomas gjør ved å skrive ned historien om den magiske øya fritt etter hukommelsen. Etter at Hans Thomas har overtalt moren til å bli med hjem, overlater han foreldrene til seg selv. Ifølge Bustø (1993) viser dette at det har skjedd en forandring hos gutten i form av løsrivelse fra foreldrene. Slik viser han at han ønsker å skape seg sin egen tilværelse, og han vil da også føre videre sine tanker om universet.

Hovedkontrasten i denne boken er mellom det fantastiske og det virkelige. Det er ikke noe klart skille mellom de gode og onde kreftene. Det er imidlertid et skille mellom de som har evnen til å filosofere. Dette gir dem styrke til å se livets gåter og som Joker, til å ha regien i Jokerspillet. Slik sett har romanen sterke didaktiske innslag, i likhet med mange andre av Gaarders bøker. Oppfølgeren *Sofies verden* regnes for en lærebok i filosofi, mens

Julemysteriet som tidligere nevnt er Gaarders analyse av kristendommens historiske og religiøse betydning. Gjennom de reiser hovedpersonene foretar seg får Gaarder også fortalt leseren om det landskapet som passeres, både historisk og kulturelt.

Som tidligere nevnt er det gjennom dialogene med faren Hans Thomas og dermed leseren, får innblikk i europeisk historie og filosofi. Gaarder tar imidlertid også opp hvordan det har vært å vokse opp som tyskerunge i Norge etter krigen. I altfor mange år har man vært for opptatt av krigsoppgjøret til å sette fokus på krigens etterslep på en forsonende måte. Dette noe kontroversielle temaet tar Gaarder opp på en meget forbilledlig måte i *Kabalmysteriet*. Norge som en tidligere sjøfartsnasjon blir det også lagt vekt på i boken.

Sammendrag

I dette kapitlet har jeg gitt et referat av handling, personer og miljø og redegjort for komposisjonen i *Kabalmysteriet*. Ved å foreta en reise gjennom Europa sammen med faren, opplever Hans Thomas merkelige hendelser som viser seg å være en slektsforbannelse. Gjennom å løse gåtene Jokeren gir, går kabalen til slutt opp. Utfordringen i *Kabalmysteriet* ligger først og fremst i bokens to plan, det realistiske og det fantastiske, som handlingen pendler mellom uten at leseren kan være helt sikker på hvilket av de to planene handlingen foregår på til enhver tid. Boken har en komposisjon som en kinesisk eske, som stadig åpenbarer nye rom for leseren. Den inneholder også en rekke geografiske, historiske og kulturelle opplysninger om Europa gjennom farens stadige foredrag for sønnen, som sammen med filosofiske betraktninger og alle opplevelsene underveis på reisen er med på å forandre hovedpersonen fra gutt til mann.

3 Teori

Siden handlingen i *Kabalmysteriet* både foregår i en virkelig og i en fantastisk verden, blir det riktig å undersøke hva dette innebærer for leseren. Åsfrid Svensen (1991) forteller om hvilke krav som stilles til den fantastiske litteraturen, og hvordan den bør forholde seg til den virkelige verden utenfor for at leseren skal ha glede av å lese den. Både Wolfgang Iser (1981) og Kathleen McCormick (1987) har teorier om hva som skjer i møtet mellom tekst og leser, ikke bare i de gode møtene der tekst og leser samhandler, men også de møtene hvor alt gikk galt. Siden oppgaven min omhandler elever i 8. klasse, er det viktig å trekke inn leseforskeren J.A. Appleyard (1990), nettopp fordi han sier noe om ungdomsleseren. Ungdomsleseren stiller andre krav til skjønnlitteraturen enn en voksen, fordi vedkommende befinner seg et annet sted i livet. Holdninger og lesemotivasjon virker også inn på leseforståelsen, det vil bli redegjort for disse teoriene senere i kapitlet. Til slutt ser jeg på Astrid Roes (2008) omtale av lesestrategier, noe som skiller de gode leserne fra de mindre gode.

3.1 *Fantasi og virkelighet i litteraturen*

All skjønnlitterær tekst er fiktiv, nettopp fordi den er diktet av en forfatter. Det mest virkelighetsnære i teksten er det vi kan iakttå i det virkelige liv, men det er allikevel en fiksjon. Åsfrid Svensen (1991:186f) mener at all litteratur henter sine holdninger fra en utenomlitterær virkelighet. Hun peker på at virkeligheten preges av ethvert menneskes egen forståelse av den verden det lever i. Forståelsen er både kulturelt og sosialt betinget, og den er under stadig forandring. Vi er alle med på å opprettholde denne virkeligheten ved å være en del av den, hevder hun. For denne oppgaven betyr det at enhver leser, i dette tilfelle elev, vil ta med seg sin egen virkelighetsforståelse i møte med litteraturens verden. Elevens egne referanser vil derfor være avgjørende for elevens møte med den aktuelle teksten.

Forfatterens fiktive verden må gi et sant bilde av den faktiske verden slik at den blir troverdig for leseren. To avgjørende litterære grep som forfatteren kan benytte seg av, er i følge Svensen (1991) empiriske observasjoner og å fokusere på det typiske fremfor det spesielle. Ved å beskrive en verden leseren kjenner seg igjen i, bygges det opp en tillitt til at sannheten faktisk er slik leseren erfarer den, og at den er tilgjengelig for enhver. Ved å beskrive detaljer som tids-, rom- og årsakssammenhenger viser forfatteren til historisk og sosial forståelse. Dette skaper gjenkjennelse hos leseren. Forfatterens fiktive verden blir derfor helt eller delvis sammenfallende med leserens verden.

Med fantastisk litteratur mener Svensen (1991:16) litteratur der vesentlige innslag er sterkt i strid med vanlige normer for ytre sannsynlighet. Det fantastiske i litteraturen springer ut fra virkeligheten. Sammenhengen mellom det som er virkelig og fantastisk, er mangfoldig og vekslende, og i barnelitteraturen er det forenklinger og overdrivelser som fungerer best (Møhl & Schack 1990). Ofte er utgangspunktet et eller flere menneskelige karakteristika. Gjennom fantasien kan derfor barnet finne løsninger på problemer det ellers er vanskelig å ta opp. Konfliktfylt stoff kan derfor lettere bearbeides gjennom litteraturen. Ved å leve seg inn i en handling eller en problemstilling må barnet også kunne identifisere seg selv. Troverdigheten i det fantastiske legger forfatteren opp til gjennom bruk av elementer som samsvarer med leserens egen opplevelse av den virkelige verden. Mange av disse elementene er knyttet til følelsene. Som et eksempel vil et troll gråte, og ikke le når det slår seg. Det fantastiske trenger seg på og kan virke både uønsket og farlig, eller ønsket og lokkende. Slik får leseren flere erfaringer både om det fantastiske og om det virkelige liv. Å lese litteratur handler mye om å sette følelser i sving. Man får utløp for følelser, og man blir empatisk i forhold til følelser hos andre.

Gjennom de eventyrlige fortellingene blir barn kjent med fantastiske innslag, som etter hvert samsvarer med litterære normer innenfor eventyrgeen. Slik innarbeides en bevissthet om at innen fantastisk litteratur er det mye som går an, og man er til en viss grad forberedt ved senere lesing av slik fantastisk litteratur. En dreven leser vil ha erfart at innenfor en del litteratur fjerner man seg lenger fra virkeligheten enn i annen litteratur. Innslag i fantastisk litteratur som blir oppfattet som svært usannsynlig, vil allikevel bli akseptert av forfatter og leser dersom de begge tilhører samme miljø. Mye av det som tilhørte fantastiske fenomener før, er i dag blitt virkelighet, slik som for eksempel romferder. Virkelighetsforestillingerne våre endres dermed over tid sammen med den teknologiske utviklingen.

Vanskeligheten for leseren blir når det uvirkelige blander seg med det virkelige slik at man til slutt blir usikker på hva som er hva. Da krysser det fantastiske og det virkelige noen grenser som er i strid med ytre sannsynlighet. Dette kan være ukjent og dermed virke forvirrende for leseren.

3.2 Å lese *skjønnlitteratur*

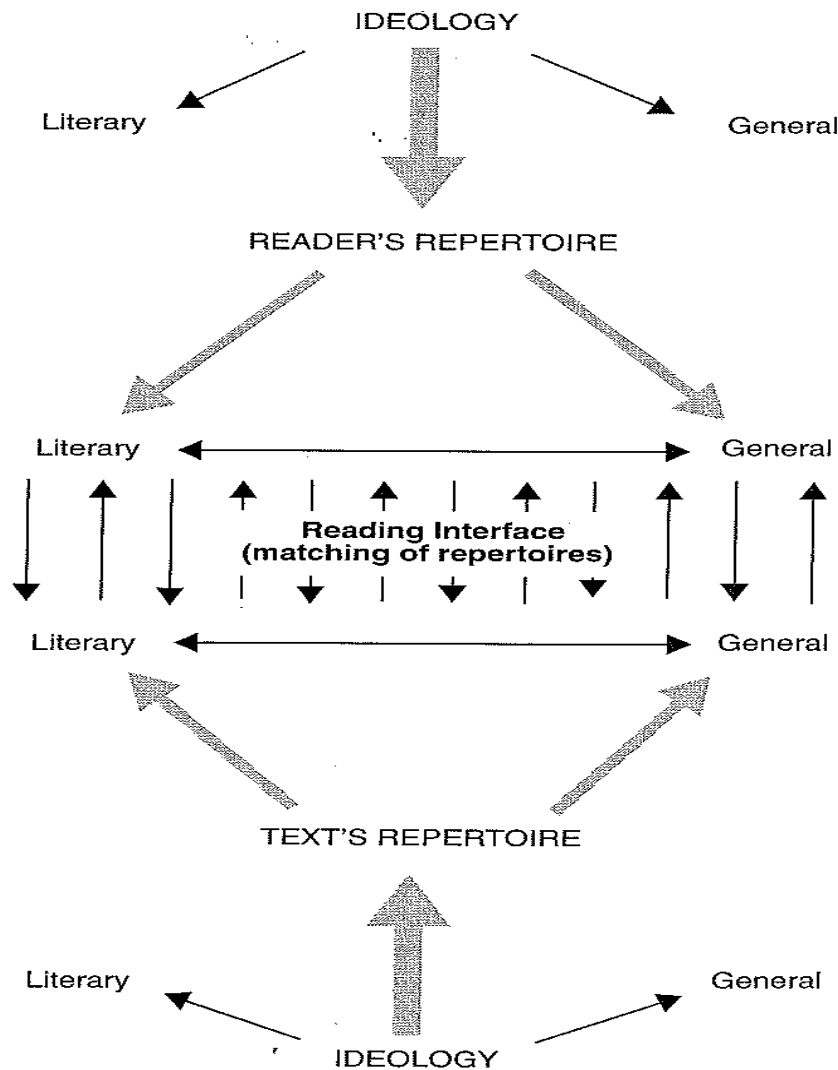
Wolfgang Iser (1981) hevder i sin resepsjonsteori at enhver litterær tekst har et stimulerende element som gir leseren visse forventninger som settes opp mot tidligere erfaringer. I de

sammenføyninger som oppstår, vil leseren legge noe nytt til teksten. Dette omtaler Iser (1981) som tekstens tomme plasser. Disse må fylles av leseren for å gi mening. Slik blir leseren en medskaper av teksten, og tekstens betydning skapes dermed gjennom leseprosessen. Iser sier også at om en tekst skal treffe leseren, må den la seg aktualisere. Dette gjøres ved å ta imot en tekst med sine egne erfaringer. Den litterære virkeligheten blir derfor ulik fra leser til leser. Noen tekster kan derfor gi leseren ulike problemer. Ifølge Iser (1981) kan leseren allikevel akseptere ny innsikt ved å korrigere sin egen innstilling etter hvert som man leser.

Iser (1981) hevder at hvis en tekst bryter mye med leserens forventninger, vil den tvinge frem nye tanker. På den måten erfarer man noe nytt om seg selv som man føyer til tidligere erfaringer. Noen ganger kan det selvsagt være snakk om store brudd som gjør at teksten avvises helt eller delvis. Ved å se på elevenes refleksjon vil jeg se hva de har hatt problemer med å ta inn over seg, og om de har forsøkt å korrigere sine tidligere erfaringer opp mot ny kunnskap. Årsaken kan da ligge i tekstens tomme plasser som ikke lar seg fylle slik at det gir mening som samsvarer med leserens erfaringsbakgrunn. For å korrigere en slik ubestemmelighet i teksten må leserens forestillinger aktiveres. Iser (1981) hevder at alt vi vet, alltid vil være utsatt for å bli innhentet av ny viten. Leserens vil derfor ikke være sperret inne i sin egen forestillingsverden, men være villig til å orientere seg på nytt. Slik kan møtet mellom tekst og leser bli spennende fordi det under leseprosessen skapes en ny betydning for leseren. Korrigeringsproblemer oppstår lettere om avstanden mellom egne erfaringer og tekst er stor, enn om den er liten.

Resepsjon handler derfor om hvordan en leser responderer på en bestemt tekst. Kathleen McCormick (1987) tar utgangspunkt i hvordan tekst og leser samhandler for å skape mening. Hun tar utgangspunkt i at lesing ikke bare er individuelt, men at alt også skjer i en sosial kontekst. Ethvert samfunn er et produkt av et system av ideer, som vil være under en kontinuerlig forandring. Det er et sett av allmenne og litterære repertoarer som møtes når en tekst leses, hevder McCormick (1987). Tekstens allmenne repertoarer er den verden med tanker og erfaringer som presenteres av forfatteren. Leserens allmenne repertoarer er et sett av tillærte kulturelle overbevisninger, som forventninger, kunnskap og erfaringer. I følge McCormick vil en del av disse påvirkningene ikke vises hos leseren før leseren konfronteres med dem i for eksempel en tekst. Både leser og tekst vil ha med seg et sett av litterære repertoarer også. Tekstens litterære repertoarer består ofte av handling, persongalleri og at historien ses fra en bestemt synsvinkel. Andre litterære grep fra forfatterens side kan være brudd på kronologien. Her siterer McCormick Iser som hevder at leseren får kjennskap til visse detaljer, men ikke alle, slik at det blir opp til leseren å fylle de tomme plassene i teksten.

Leserens litterære repertoarer består av tidligere erfaringer om både personer, handlinger og tekststruktur. For mange lesere er det viktig med en stor grad av gjenkjennelse. Noen lesere har imidlertid ifølge McCormick høyere toleranse i forhold til flertydighet. Disse leserne koser seg med nye utfordringer, og er ofte flinke til å velge hensiktsmessige lesestrategier.

McCormicks modell (1987)

McCormick bruker denne modellen til å forklare hvorfor leser og tekst noen ganger treffer hverandre og andre ganger ikke. "Matching" av repertoarer gjør teksten lettere tilgjengelig for leseren fordi leserens erfaringer stemmer overens med det forfatteren vil formidle. Det hender imidlertid at det oppstår en "mismatching". En tekst som avvises, er som regel avvikende på flere vesentlige punkter. Misforholdet kan både ligge på det allmenne og på det litterære plan. For leseren blir hele eller deler av teksten meningsløs. Dette kaller McCormick "clash". Leserens klarer dermed heller ikke å korrigere lesingen underveis. En

siste kategori hos McCormick er ”strong readers”. Det er de leserne som vil argumentere mot forfatteren ved å ta et annet standpunkt. Disse leserne stiller kanskje spørsmål som: Er jeg enig i forfatterens fremstilling av personen?

Både Isers (1981) og McCormicks (1987) teorier er det underforstått at den som har lest mye, har større forutseninger for å ha utbytte av et større utvalg varierte tekster. Det blir større sammenfall med egne erfaringer. For de elevene i min undersøkelse som har en ”mismatch”, vil jeg kanskje se om deres erfaringsgrunnlag ikke strekker til ved de litterære eller allmenne repertoarer, eller kanskje litt ved dem begge.

3.3 Ungdomsleseren

Ifølge J. A. Appleyard (1990) sosialiseres man til å bli lesere, og han legger vekt på en utvikling gjennom fem leserroller:

- The reader as player
- The reader as Hero and Heroine
- The reader as Thinker
- The reader as Interpreter
- The pragmatic reader

Disse rollene må ikke oppfattes som endelige i den forstand at lesere ikke kan hoppe over eller mellom leserrollene. Vi sosialiseres til å bli lesere, og gjennom høytlesning og lek blir vi kjent med bokenes verden. I barneskolen fascineres ofte barn av helter og heltinner de leser om. Gjennom kulturen har barnet lært hvilke egenskaper en helt bør inneha, han eller hun skal være pen, sterk og modig. Helten eller heltinnen reiser ofte ut i verden og møter mange overnaturlige vesener. Etter ulike prøvelser kommer helten så tilbake med fornyet kunnskap. I disse bøkene møter barna sine drømmer. Heltene fra bøkene tas med i leken. Etter hvert leder bøkene barna inn i en verden av mer dialog og handling. Utvidede erfaringer med verden gjør at leseren begynner å tenke og reflektere mer. Nå møtes derfor teksten med leserens egne holdninger og erfaringer. På skolen snakkes det om det man leser, og man ser det i sammenheng med det virkelige livet rundt seg. Helten mister dermed sin status, og det blir viktigere med en viss forankring i virkeligheten.

Ungdomsleseren har tatt steget fra helteleseren (the reader as Hero and Heroine) til den tenkende og reflekterende leseren (the reader as Thinker). De leser nå det som har betydning for å forstå sin plass i livet. Ifølge Appleyard (1990) er det tre kjennetegn ved den litteraturen de velger: *muligheter for identifikasjon, realisme og stimulans til ettertanke*. Ungdommen velger helst litteratur de kan kjenne seg igjen i, gjerne med en ungdom som hovedperson. Gjenkjennelsen kan også være i form av et ønske om å være noen eller noe. Følelsene settes i sving når man kan se muligheter i eget liv også. Identifiseringen kan dermed handle både om personer og miljø. Selv det uoppnåelige og fantastiske kan være altoppslukende for en stund. Det kan være godt å drømme seg bort i en god bok, selv om man vet at ting ikke er slik i virkeligheten..

Ungdom stiller også krav om at litteraturen bør være realistisk slik at den reflekterer den virkelige verden, mener Appleyard (1990). Det er flere måter litteratur oppleves realistisk på. For det første er det de historiene som gjenspeiler egen erfaring. Ungdommen må tro på at noe tilsvarende kunne skjedd i det virkelige liv. Situasjonen kan også være selvopplevd. Det skal være mulig å gjenkjenne situasjoner selv om fortellingen er fantastisk. Ved å forholde seg til normale handlemåter innenfor det følelsesmessige, vil det oppleves realistisk. Svensen (1991) sier at den fantastiske litteraturen springer ut fra det virkelige, og at den må være troverdig for leseren. Det andre er at karakterene i en fortelling bør ha både positive og negative sider. Ungdomsleserne har erfart at verden rundt er mer nyansert enn det de leste om før, og det er derfor denne realismen de gjerne vil lese om. Den oppleves mer naturlig og absolutt også mer i takt med det de erfarer ellers rundt seg.

Ungdom Appleyard (1990) intervjuet i sin undersøkelse, hevdet også at god litteratur fikk dem til å tenke. De aksepterer at teksten faktisk kan ha en dypere mening, og de erfarer nye sider ved teksten. Hvordan en person handler, bør stemme overens med de oppfatninger de selv har. I og med at leseren nå tenker mer over det som leses, betyr det at leseren går inn i teksten med visse forventninger. Slike forventninger bør bli møtt med akseptering eller med ny viten. Ifølge McCormick (1987) kan en "mismatch" medføre at hele eller deler av teksten avvises.

Appleyard (1990) mener at man sosialiseres til å bli lesere. Man lærer altså å lese i en kulturell kontekst. Det betyr at Appleyards teorier fra USA ikke nødvendigvis lar seg overføre direkte til norske forhold. Rita Hvistendahl (2007) påpeker at i norsk læreplan forventes det refleksjon og tolkning i forbindelse med lesing tidligere enn det Appleyard mener er naturlig for alderen. Hun sier også at man i begrepet tolkning kanskje ikke legger det samme i den norske læreplanen som i det Appleyard gjør med sitt noe strenge tolkningsbegrep. Appleyards

tolkning er innbefattet bruk av et tolkningsverktøy, mens å tolke like gjerne kan være snakk om en refleksjon som gir mening. I den norske læreplanen brukes ordet tolkning allerede i kompetansemålene etter 7. trinn (Kunnskapsløftet 2006). Eleven skal presentere egne tolkninger av personer, handling og tema i ungdomsbøker. Disse elevene har ennå ikke noe tolkningsverktøy å bruke. Først i tredje videregående snakkes introduserer læreplanen i norsk et begrepsapparat fra retorikken for å analysere og vurdere tekster.

3.4 Holdninger og motivasjon til lesing

I PISA-undersøkelsene har man spurt om 15-åringenes holdning til lesing. Jevnt over leser jenter mer enn gutter på alle nivåer, og deres holdning til leseaktiviteter er langt mer positive enn guttenes holdning. Det har vært en liten positiv utvikling for guttene fra 2000 til 2006. Bøker som *Ringenes herre* og *Harry Potter* har nok hatt en positiv effekt på ungdommens lesevaner de siste årene, men fortsatt er det mange som sjelden eller aldri leser for underholdningens del. Siden jenter jevnt over leser mer enn gutter, gjør de det ofte bedre enn gutter på lesetester. En som leser mye og variert, vil selvsagt ha et større register å spille på i møtet med nye tekster. Avkodingen er bedre automatisert samtidig som gjenkjennelsesgraden er stor. Sjansen for å lykkes vil derfor være langt større enn hos en som har lest lite.

Det har også vist seg at de som kommer fra hjem med positive holdninger til lesning, selv lettere utvikler positive holdninger. Positive holdninger til å lese gjør eleven mer mottakelig for en leseaktivitet, og det har god innvirkning på motivasjonen. For en med negativ holdning blir lesearbeidet selvsagt både tungt og lite lystbetont. Det blir vanskelig å motivere seg for lesingen, og uten motivasjon kan det bli vanskelig å velge rett lesestrategi når problemer oppstår.

Hvilken kontekst teksten skal leses i, kan være viktig for hvilken holdning eleven inntar. Det er forskjell på en bok man får av læreren, og en bok man finner i bokhyllen hjemme. Skjønnlitterære tekster i skolesammenheng kommer man langt mer uforberedt til. Ofte foreligger det en klar plan fra lærerens side som kanskje ikke harmonerer med elevens egne ønsker.

Roe (2008) hevder litt spøkefullt at all lesemotivasjon handler om lyst eller nød. Kort fortalt sier hun at leselyst handler om at man gleder seg til å lese, nettopp fordi det gir gode opplevelser. Nød derimot er alle de gangene man pålegges å lese fordi det er nyttig av en eller

annen grunn. Lesemotivasjon er imidlertid langt mer komplisert og handler om et individs både evne og lyst til å lykkes.

Motivasjon og engasjement handler om det som forårsaker en aktivitet hos et individ, det som holder en aktivitet ved like og gir den mål og mening. I den forbindelse ser Ivar Bråten (2007) for seg noen aktuelle elementer når det gjelder lesemotivasjon. For det første er det forventning om mestring. Det bygger på tidligere prestasjoner enten gjennom positive tilbakemeldinger eller en god selvoppfatning. Indre motivasjon knyttes oftest opp mot lysten til å lese. Det kan ha flere årsaker. Indre motiverte lesere er nysgjerrige og brenner etter å forstå, hevder Bråten (2007). Disse leserne er ofte så engasjerte i det de leser at de lever seg helt inn i teksten. De har også en forkjærlighet for noe mer utfordrende lesestoff som de erfarer gir dem nye kunnskaper. De indre motiverte leserne opplever stor grad av frivillighet ved det de skal lese. Ytre motivasjon kan være knyttet opp mot en form for belønning. Det kan være snakk om ros og anerkjennelse, eller som i skolesammenheng om gode karakterer. I slike tilfeller blir nettopp nytten av å lese langt mer enn gleden ved å oppleve. Til slutt er de motiverte leserne orientert mot klare mestringsmål, ofte bestående av økt kunnskap både når det gjelder form og innhold i en skjønnlitterær tekst.

Foruten nytteverdi og innlevelse nevner Guthrie og Wigfild (1997) også at man leser av sosiale grunner. Når flere leser, er dette et signal om at leseprosessen virker overkommelig, selv for en med lavere indre motivasjon. I skolesammenheng er det også viktig å tenke på at mange leseøker er bestemt av lærer. Lesing av skjønnlitteratur i skolen kan derfor lett føles mer som nød enn lyst.

3.5 Valg av lesestrategier

Roe (2008) mener at lesestrategier er alle de grepene som lesere gjør for å fremme leseforståelse. Det er imidlertid forskjell på å lese en fagtekst og å lese en skjønnlitterær tekst. En fagtekst leses ofte i den hensikt å tilegne seg ny kunnskap, mens en skjønnlitterær tekst ofte leses for underholdningens del. Pearson (i Roe 2008) hevder at en strategisk leser benytter ulikt verktøy for å løse ulike problemer som kan oppstå under lesingen uansett hvilken tekst som leses.

Undersøkelser viser at gode lesere er aktive lesere med klare mål (Roe 2008). Lesehastigheten avpasses formålet, og leserne er fortrolige med at ulike tekster leses forskjellig. De ser gjerne over teksten og merker seg overskrifter og strukturer før de

begynner lesingen. Meningen konstrueres underveis, samtidig som det stilles spørsmål til teksten.. Gode lesere tenker også over om det de leser, henger sammen med deres tidligere erfaringer. Hvis det oppstår problemer, prøver de å finne en løsning. De gode leserne spør oftere om hjelp om noe blir for vanskelig, mens de dårlige leserne derimot er fornøyd i det øyeblikket teksten er lest, selv om læringsutbyttet er dårlig. Ofte er de ikke klar over at de ikke har forstått teksten en gang.

Noen leseforskere opererer med kun fire lesestrategier, mens hos andre er det snakk om over ti (Roe 2008). De viktigste å nevne her er: *foregripelse*, *spørsmålsstilling*, *oppklaring* og *oppsummering*. Disse fire kan anses som overordnede strategier, fordi de kan anvendes i flere faser av leseprosessen.

Lesestrategien å foregripe handler om å forberede seg til møtet med teksten og på den måten opparbeide nysgjerrighet foran møtet med teksten. Ved første gangs møte med en skjønnlitterær tekst merker man seg tittel, forfatter og eventuelle illustrasjoner. Slik vil man prøve å skaffe seg en oversikt om hva teksten egentlig handler om. For å få noe ut av det man leser, prøver man å koble det opp mot tidligere kunnskap. På den måten utvider man sine erfaringer. Her vil tidligere referanser spille en rolle, og gapet bør kanskje ikke være for stort mellom ny og gammel kunnskap. Motivasjonen blir dalende om det oppstår en "mismatch". Ved å foregripe teksten bygger man også opp forventninger til teksten. Men å foregripe kan også være en strategi som brukes underveis i leseprosessen (Roe 2008). Forventninger til videre lesing kan påvirke lesingen positivt ved at leseren blir mer fokusert og motivert. Ifølge Roe er dette en strategi som passer svært godt på skjønnlitterære tekster. Leserens ønsker hele tiden å fylle tekstens tomme plasser (Iser 1981).

Det å stille spørsmål til teksten ser Roe (2008) på som en av de mer overordnede strategiene. Dette forklarer hun med at ved å stille spørsmål reflekterer leseren både over helheten, men også over detaljene i teksten. Dette kan ses i sammenheng med det Appleyard (1990) sier om ungdommen som en tenkende leser. Ved å stille spørsmål til teksten kan man foregripe, oppsummere, oppklare og vurdere. Å oppsummere handler om å trekke ut det viktigste i teksten slik at den utgjør en logisk sammenheng. Med oppklaring forstås hvordan man velger å løse problemer som oppstår under lesingen. Det å være villig til å løse et problem innebærer at problemet først er registrert. Ofte kan problemer løses ved bruk av andre strategier. Om man ønsker å løse et problem, handler det også mye om motivasjon. Er ikke motivasjonen til stede av ulike årsaker, vil man kanskje ikke forstå hele eller deler av teksten. Ved å vurdere en skjønnlitterær tekst skapes det en tekstbevissthet, noe som påvirker

lesekompetansen positivt. Så neste gang eleven leser en tilsvarende tekst, vil leserens repertoar være endret, slik McCormick (1987) snakker om.

Ved å tegne tidslinjer eller diagrammer blir innholdet tydeliggjort og organisert på en ny måte. Når den verbale teksten gjøres mer konkret, bedres også forståelsen av teksten, hevder Roe (2008). Slik visualisering påvirker eleven positivt ved at eleven involverer seg i stoffet på en helt annen måte. Elevene velger kanskje en slik strategi når de står overfor et problem de ønsker å finne en løsning på.

Roe (2008) hevder at det å trekke slutninger ikke nødvendigvis er en lesestrategi. Dette begrunner hun med at det er en del av selve leseforståelsen. Leser man en tekst, trekker man automatisk noen slutninger uten å knytte det til noen bestemt lesestrategi. Disse trekkes på grunnlag av våre erfaringer med tekststruktur og tekstforståelse. Ved å lese "båten dro" forutsetter vi umiddelbart at den gjorde det på vann. Jeg vil allikevel ha strategien med her fordi det også handler om å trekke slutninger i forhold til tidligere erfaringer, noe vi gjør for å konstruere mening utover det rent lesetekniske. Dette medfører at noe kan oppleves kjent, mens annet er helt nytt og oppleves derfor ukjent. Er det svært stor avstand mellom det leste og det erfarte, er det opp til leseren om man er villig til å korrigere forståelsen slik Iser (1981) snakker om, altså å være villig til å endre oppfatning.

Roe (2008:103) hevder at i skjønnlitterære tekster brukes det ofte symboler, metaforer, sammenligninger og indirekte uttryksmåter. Elever som har lite erfaring med denne typen språkbruk, blir lett forvirret og mister tråden eller misforstår fullstendig. Det å fokusere på språk og tekststruktur for å forstå hvordan ting henger sammen, kjennetegner ofte en erfaren leser. Frank Smith (1983:33) hevder da at man kan lese som en forfatter, og at læring skjer ubevisst, uten anstrengelser, tilfeldig, gjennom andre og i samarbeid. Den er tilfeldig fordi vi lærer når det ikke er læring som er hovedmålet vårt, den skjer gjennom andre fordi vi lærer av det andre mennesker gjør. Han viser til hvordan vi lærer å snakke morsmålet vårt uten noen formell læring, og at det er en sammensatt aktivitet, som vi tilegner oss gjennom gode rollemodeller. Ved å lese som en forfatter vil man dermed også bli en bedre skriver. Smith hevder at knepet ligger i å ønske å lese et avsnitt om igjen fordi det var spesielt godt sagt. En erfaren leser vil derfor etter hvert bli opptatt av håndverksdyktigheten uten å ha blitt utsatt for systematisk læring. Smith (1983) hevder at denne måten å lese på nødvendigvis ikke står i veien for forståelsen, men tvert imot beriker den. Dette kaller han å foregripe hva forfatteren vil si. På den måten vil forfatteren skrive sammen med oss uten å selv være klar over det, sier Smith.

Av dette igjen forstår man at de som leser mye har langt bedre forutsetninger for å forstå tekstene enn de som leser lite. Roe (2008) sier også at det typiske for strukturen i skjønnlitterære tekster nettopp er brudd på kronologien. Elever med mye og variert lesererfaring vil lettere kjenne igjen slike strukturer i teksten. Tekster som noen anser som spesielle og vanskelige vil en dreven leser nikke gjenkjennende til.

Sammendrag

I dette kapitlet har jeg redegjort for det Svensen (1991) kaller fantastisk litteratur, som har elementer i seg som er sterkt i strid med ytre sannsynlighet. Elementer fra virkeligheten er med på å gjøre det fantastiske troverdig. I møte med skjønnlitteratur vil leserens forståelse utfordres, og leserens tidligere erfaringer, motivasjon og valg av lesestrategier vil være avgjørende for om et slikt møte blir vellykket. Iser (1981) mener leseren må være villig til å korrigere sine oppfatninger om det kreves for å forstå teksten. McCormick (1987) bruker en modell for å forklare hvorfor møtet mellom tekst og leser noen ganger lykkes og andre ganger ikke. Siden vi sosialiseres til å bli lesere går vi gjennom fem ulike leserroller (Appleyard 1990). Ungdomsleseren befinner seg som oftest i den tenkende og reflekterende leserrollen. De søker identitet, realisme og at teksten får dem til å tenke. Engasjement og motivasjon er avgjørende, ved siden av varierte lesestrategier, for å lykkes med lesing.

4 Kabalmysteriet i 8. klassen

4.1 Konteksten

For at prosjektet skal virke så troverdig som mulig må det foreligge en beskrivelse av de rammer som er valgt. Jeg har benyttet meg av den konteksten som for meg var mest nærliggende, nemlig min egen klasse. Det å være både lærer og forsker kan medføre noen problemer i forhold til å holde seg nøytral til forskningsmaterialet. Siden jeg allerede kjenner elevene, kan mine forventninger til dem farges av tidligere prestasjoner i faget.

Undervisningen kan lett ledes mer mot eget masterprosjekt enn mot elevenes læring. Disse nære båndene mellom lærer og elev kan også ha en positiv virkning på prosjektet. Elevene vil møte en lærer de allerede føler seg trygg på, noe som igjen kan være frigjørende i forhold til deres ytringer i klassen. For læreren kan det lette arbeidet å kjenne elevene, nettopp ved å være sikrere på at ulike spørsmålsformuleringer vil forstås. Jeg har vært ansatt ved skolen i åtte år, og har undervist i norsk i fire av dem. Ved siden av å være klassens norsklærer er jeg lærer for elevene i faget mat og helse og i naturfag. Jeg er også klassens kontaktlærer. I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for hvordan undervisningen i klassen ble lagt opp.

4.1.1 Skolen og klassen

Skolen er en privat livssynsskole, og ligger et sted på det sentrale Østlandet. Det faglige nivået anses for å være forholdsvis høyt, og det har til nå vært høy trivsel blant elevene. Det er få disiplinære problemer på skolen, noe som igjen betyr at lærerne kan bruke det meste av sin tid på det faglige. Elevene kommer fra et større geografisk område, men utgjør ellers en ganske ensartet gruppe når det gjelder språklig og kulturell bakgrunn og sosioøkonomisk status. Det er få elever med minoritetsbakgrunn ved skolen.

Klassen, en 8. klasse, var ny ved skolen den høsten prosjektet ble gjennomført. I klassen var det da 24 elever, 12 gutter og 12 jenter. Fire av elevene kom til skolen med en allerede kartlagt dysleksi. Disse elevene fikk en tettere oppfølging av en spesialpedagog en gang i uken. Rett etter skolestart ble elevene spurt om sine lesevaner, og de deltok også i den nasjonale prøven i lesing for 8. klasse. Resultatene viste liten forskjell mellom kjønnene, kun at det svakeste resultatet for guttene var langt svakere enn for jentene. Jentene viste seg derimot å være langt bedre til å ordlegge seg på de mer åpne oppgavene.

4.2 Arbeidet i klassen

Formålet med å lese *Kabalmysteriet* var å kunne gi elevene en god leseopplevelse. Det ble satt av mye tid til lesing på skolen, og nesten alle ukens fem norsktimer gikk med til å arbeide med boken. Etter en ganske intens periode, som varte en drøy måned, kunne vi anse oss ferdig med boken. På forhånd var boken blitt delt inn i åtte deler. Hver av disse åtte leseøktene ble avsluttet med at elevene fikk utdelt et ark, hvor de skulle skrive et handlingsreferat på den ene siden og en ”Min mening” på den andre (se Appendiks, vedlegg 4). Tabell 1 viser en oversikt over inndelingen av *Kabalmysteriet*.

Tabell nummer 1.

Nr	Handlingsreferat	Min mening
1	Spar ess – Spar seks	Spar ess – Spar seks
2	Spar sju – Spar konge	Spar sju – Spar konge
3	Kløver ess – Kløver sju	Kløver ess – Kløver sju
4	Kløver 8 – Joker	Kløver 8 - Joker
5	Ruter ess – Ruter sju	Ruter ess – Ruter sju
6	Ruter åtte – Hjerter ess	Ruter åtte – Hjerter ess
7	Hjerter to – Hjerter sju	Hjerter to – Hjerter sju
8	Hjerter åtte – Hjerter konge	Hjerter åtte – Hjerter konge

4.2.1 Lesing av *Kabalmysteriet*

For å ta hensyn til elevenes ulike leseerfaringer benyttet jeg meg av *Kabalmysteriet* på lydbok (Gaarder 2002). Alle elevene hadde også fått utdelt hver sin bok slik at de kunne følge med i boken, mens de hørte på opplesingen. I starten hørte alle elevene på lydbok, men etter hvert delte klassen seg noe mer opp. De som ønsket å lese selv, kunne forlate klasserommet. Det var ikke alltid de samme som valgte lydbok hver gang, og de mer lesesvake elevene ble oppmuntret til å øve seg på lesing. Etter endt økt ble det avtalt hvor langt det skulle leses hjemme til neste gang. Da gikk lydboken på rundgang mellom de elevene som ytret ønske om det.

Vi hadde flere klassediskusjoner om bokens innhold underveis, særlig i starten. Flere av elevene ga uttrykk for at de hadde problemer med å skjønne hvordan ting hang sammen i

starten, noe også refleksjonene deres viste. Tabell 2 viser en oversikt over hvordan undervisningstimene ble brukt under prosjektet.

Tabell nummer 2.

Arbeidsmetode	Antall skoletimer
Lesing i klassen eller annet rom. Eventuelt lydbok.	20
Lesing hjemme	Avhengig av hvor mye som ble lest på skolen
Skriving av handlingsreferat	2
Skriving av min mening	2
Lærerstyrt diskusjon i klassen	2
Fri samtale i klassen	2
Spørsmål til boken	1

4.2.2 Handlingsreferat og leselogg

Ettersom *Kabalmysteriet* var blitt delt inn i åtte deler, var det meningen at elevene skulle skrive et handlingsreferat og en "Min mening" etter hver del. Dette arbeidet ble stort sett gjort på skolen. Meningen med handlingsreferatene var at det skulle hjelpe eleven til å oppsummere det de hadde lest, både for å forstå teksten, men også for å øve seg i å skrive referater. "Min mening" var ment som en trening i å reflektere i forhold til skjønnlitterær lesing. I "Min mening" kunne eleven skrive ned hvilke tanker teksten hadde frembrakt. Mange mente nok dette ble mye skriving etter hvert, men jobben ble gjort.

4.2.3 Avsluttende spørsmål til *Kabalmysteriet*

I starten prøvde jeg å ha noen fokusspørsmål som jeg mente kunne være til hjelp for elevene under arbeidet med handlingsreferatene. De ble imidlertid ofte oppfattet som lite relevante for det elevene hadde lest, kanskje fordi deres tanker rundt teksten ikke var sammenfallende med mine. Derfor valgte jeg å lage noen avsluttende spørsmål isteden som elevene svarte på da

boken var lest helt ferdig. Elevene fikk en time til å svare på disse 14 oppfølgingsspørsmålene (se Appendiks, vedlegg 5).

Formålet med disse avsluttende spørsmålene var todelt. For det første ønsket jeg å gi elevene økt forståelse for den lesejobben de faktisk hadde gjort, men jeg var også interessert i svarene deres for min egen del. Siden *Kabalmysteriet* berører så mange ulike temaer, fant jeg det formålstjenlig å ikke bare basere meg på handlingsreferater og refleksjoner. Ved å utarbeide noen spørsmål ville sjansen være større for at elevene skulle bli oppmerksomme på aspekter ved boken som de kanskje ikke umiddelbart hadde sett. Spørsmålene ble derfor delt inn i tre hoveddeler: Spørsmål som omhandler rammehistorien, spørsmål som handler om den magiske øya, og til slutt spørsmål om hvordan elevene opplevde parallellføringen av de to handlingene. Jeg var også opptatt av hvordan elevene forholdt seg til det didaktiske i boken, derfor handlet også noen spørsmål om dette.

I de fire første spørsmålene (se Appendiks, vedlegg 5) var jeg på jakt etter hvordan elevene opplevde forholdet mellom faren, sønnen og den bortkomne moren. Så de noe i personenes tidligere erfaringer som kunne påvirke dem senere? Da tenkte jeg kanskje først og fremst på farens oppvekst som tyskerunge, og at moren kanskje dro sin vei på grunn av farens alkoholforbruk. Spørsmål fire gikk direkte på om de hadde forstått hva familiekabalen gikk ut på. De neste seks spørsmålene handlet om den magiske øya og om hvordan Hans Thomas hadde fått kjennskap til den. Her var det hva eleven hadde fått med seg av teksten, og om de hadde sett likheter mellom Joker og dvergen som var interessant. På spørsmål ni om hvilken virkning purpurbrusen hadde, spurte jeg vel indirekte om de så noen parallell til alkohol. Dette spørsmålet var nok ikke helt klart formulert, ettersom få elever skrev at det var noen sammenheng.

De neste tre spørsmålene handlet mer om bokens form og Gaarders didaktiske problemstillinger. Det første gjaldt den stadige skiftingen mellom de to handlingsplanene. Så hadde jeg et spørsmål om hvordan elevene forholdt seg til Gaarders filosofering, både om de fant det interessant, og om hvem de mente filosoferte i boken. Her fikk jeg en mulighet for å se om elevene også hadde sett noen utvikling hos Hans Thomas. Spørsmål tretten handlet om de historiene som faren fortalte. Her nevnte jeg en del eksempler som Romeo og Julie og Atlantis. I den forbindelse spurte jeg også om de så noen paralleller i boken. Helt til slutt ønsket jeg å vite om de hadde likt boken. Her fikk elevene også en mulighet til å trekke frem ting ved boken de likte spesielt godt eller spesielt dårlig.

Før jeg begynner å arbeide med elevtekstene, må jeg gjøre det klart for meg selv hva jeg ser etter. Elevene har hatt en hensikt med å skrive sine logger. De gjør et skolearbeid slik

de har fått beskjed om. Dette arbeidet har også oppmuntret dem til en refleksjon. Det er denne refleksjonen jeg er på jakt etter. Hvilke personer og hendelser er det elevene legger vekt på? Hvilke lesestrategier velger de? Hvordan velger de å løse sammenblandingen av fantasi og virkelighet? Og til sist ønsker jeg selvsagt å vite hvordan de likte boken. Gjennom dette arbeidet har jeg et ønske om å se om det er noen forskjell på gutter og jenter lese måte av *Kabalmysteriet*.

5 Metode

I denne oppgaven er jeg opptatt av å få frem meningsinnholdet i elevenes tekster. Kvalitativ metode innebærer at forskeren foretar en fenomenologisk tilnærming, for å beskrive menneskers erfaring og forståelse av et fenomen (Johannessen m.fl. 2005). Forskeren kan dermed forstå mening innenfor den sammenhengen fenomenet forekommer i. Målet er å få økt forståelse og innsikt i andres livsverden. Gjennom mine forskningsspørsmål vil jeg prøve å få innsikt i elevenes opplevelse av *Kabalmysteriet*. Til grunn for forskningsspørsmålene ligger relevant resepsjonsteori. Hensikten med å studere ti elevtekster er å få frem så fyldige beskrivelser som mulig, for på denne måten å kunne si noe om elevenes resepsjon.

5.1 Materiale

Totalt består arbeidet av tjuefire elevtekster, hvorav 12 guttetekster og 12 jentetekster. Tekstene inneholder elevenes åtte handlingsreferater og åtte refleksjoner, samt deres svar på fjorten spørsmål tilknyttet boken som ligger til grunn for prosjektet. Utvalget er både strategisk og tilfeldig. Det er strategisk fordi jeg har valgt ut fem tekster fra gutter og fem tekster fra jenter. Dette er i samsvar med oppgavens intensjon, nemlig å se nærmere på gutter og jenters resepsjon. Hvilke tekster jeg har valgt fra gutter og jenter, har imidlertid vært noe mer tilfeldig. Hver tredje gutte- og jentetekst er valgt ut, mens den siste teksten i utvalget ble trukket. Det har vært foretatt noen korrigeringer. I materialet har jeg ikke tekster fra elever som ikke har fullført arbeidet med boken. Jeg har heller ikke med tekster fra elever som har skrevet for kort til at jeg kunne danne meg et bilde av resepsjonen deres. Jeg har også valgt bort tekster som viser en spesielt negativ holdning til prosjektet, og et par tekster som er vanskelige å tolke korrekt på grunn av elevens dårlige evne til å uttrykke seg skriftlig.

Tekster fra fem jenter og fem gutter er et kvantitativt lite materiale. Om jeg finner noen forskjeller mellom gutter og jenters resepsjon av *Kabalmysteriet*, vil disse ikke kunne sies å være representative for større elevutvalg. Det vil kun si noe om de elevarbeidene jeg har sett på, men de vil eventuelt vise meg en tendens. Elevenes tekster vil ha verdi som et kvalitativt materiale. Materialet og analysen av det vil kunne gi grunnlag for kvalifiserte meninger om valg av skjønnlitteratur på 8. trinn i grunnskolen, som flest mulige elever får et godt utbytte av. Valg av tema, vanskelighetsgrad og arbeidsmåter kan bli justert etter et slikt leseprosjekt. Det kan gi kunnskap om elevenes valg av lesestrategier.

5.2 Anonymisering

Elevene har fått fiktive navn i denne oppaven. Elevenes kjønn er ikke anonymisert da det er en del av selve prosjektet. Skole og klasse er imidlertid anonymisert. Læreren er ikke anonymisert ettersom lærer og forsker er en og samme person. Selve prosjektet bygger på lesing av og arbeid med en navngitt bok av en navngitt, kjent forfatter. Prosjektet er meldt Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste (se Appendiks, vedlegg 3).

For ikke å røpe elevenes identitet har jeg valgt å ikke ha med elevenes tegninger og egne oversikter i appendiks. De er kun markert i vedleggene som tegning. I de tilfeller hvor de omtales i teksten, har jeg beskrevet dem.

5.3 Analyse av elevtekstene

Den overordnede problemstillingen for denne oppgaven er:

Hvordan leser gutter og jenter i 8. klasse *Kabalmysteriet*?

Før jeg kan uttale meg om den overordnede problemstillingen, må jeg analysere elevenes resepsjon ut ifra de tekstene de har skrevet, og de svarene de har gitt på spørsmålene fra læreren. På grunnlag av problemstillingen og de fire forskningsspørsmålene har jeg valgt ut fire temaer jeg mener kaster lys over elevenes resepsjon: *Fantasi og virkelighet, ungdomsleseren, lesemotivasjon og lesestrategier*. I avsnittene nedenfor gjør jeg rede for de valgte analysetemaene.

Fantasi og virkelighet

Kabalmysteriet har to parallelle historier som flettes inn i hverandre. Det er den fantastiske historien om purpurbrusen og den magiske øya, og det er historien om far og sønn som reiser gjennom Europa for å finne moren. Den siste historien oppfattes sannsynligvis som mer virkelighetsnær enn den første. Det interessante er hvordan elevene forholder seg til det fantastiske i boken, og om hvordan parallellføringen mellom de to handlingene oppleves. Derfor stiller jeg disse spørsmålene i analysen av den enkelte elevens tekster.

1. Hvordan forholder eleven seg til det fantastiske i boken?
2. Hvordan oppleves den mer realistiske delen av boken for eleven?

3. Hvordan oppleves de to parallelle historiene, og hvordan forholder eleven seg til denne parallellføringen?

Ungdomsleseren

Aldersmessig kan jeg forvente at elevene har inntatt en tenkende og reflekterende leserrolle (the reader as thinker). Siden elevene kun går i 8. klasse vil likevel noen kanskje fortsatt innta rollen som helteleser. Ved å lese elevenes refleksjoner vil jeg også undersøke om tekstene deres kan si noe om hvilken leserrolle eller hvilke leseroller de har valgt. Ungdomsleserene er identitetssøkende og ønsker å finne rollemodeller både i livet og i det de leser. En slik rollemodell bør ha trekk eleven kjenner seg igjen i. Det de leser bør også være troverdig og aller helst få dem til å tenke. Som spørsmål til dette temaet har jeg valgt disse:

1. Hvilken leserrolle velger eleven, og hva eller hvem identifiserer eleven seg i så fall med i teksten?
2. I hvilken grad opplever eleven det som leses, som troverdig?
3. Hvilke refleksjoner gjør eleven seg?

Lesemotivasjon

Holdninger og motivasjon vil være avgjørende for hvordan denne skoleoppgaven vil bli løst av den enkelte eleven. Lesemotivasjon handler om både ytre og indre motivasjon. I skolesammenheng er mye av arbeidet knyttet til ros og anerkjennelse. Jeg stiller derfor følgende spørsmål:

1. Hva forteller det eleven har skrevet, om motivasjon og engasjement i arbeidet med *Kabalmysteriet*?

Lesestrategier

Jostein Gaarders bok *Kabalmysteriet* byr på en del utfordringer for en uerfaren leser. Den er både virkelighetsnær og fantastisk, samtidig som bokens form kan være uvant. For å løse eventuelle forståelsesproblemer som oppstår under lesingen, må elevene foreta noen valg. I denne oppgaven er jeg interessert i å finne ut hvordan de velger å arbeide med teksten. Noen mer erfarne lesere vil kanskje legge merke til skrivemåte og struktur i boken. Gjennom loggene vil jeg kunne se spor av elevenes arbeidsmåter. Derfor stiller jeg disse spørsmålene:

1. Hvilke lesestrategier velger eleven i arbeidet med boken? Hvordan vil eleven forholde seg til eventuelle problemer som oppstår?
2. På hvilke måter viser eleven kunnskap om forfatterens repertoarer?
3. Hvordan fungerer logg-skrivingen for eleven? På hvilke måter er den til hjelp for å forstå boken bedre?
4. Finner jeg spor av elevsamarbeid, og hvordan arter i tilfelle dette seg?

6 Analyse

6.1 Tekster skrevet av jenter

6.1.1 Fransiska

Da jeg ved oppstart i åttende klasse spurte elevene om deres lesevaner, skrev Fransiska at hun likte å lese, men at hun ikke alltid leste så mye ved siden av skolearbeidet. Hun oppga at hun foretrakk fortrinnsvis bøker som var spennende. Alle hennes handlingsreferater er lange og detaljerte, d.v.s. ca en håndskrevet side hver. De syv ”Min mening”-tekstene er derimot noe kortere besvart, i underkant av en halv side (en mangler). Totalt har hun skrevet 11 håndskrevne sider. Alle spørsmålene jeg laget i tilknytning til boken, er besvart med en til tre linjer. På spørsmål 14 (se Appendiks, vedlegg 6) om hun likte boken, svarer hun følgende:

At det var litt forvirrende i starten og så klarer det opp etter hvert. Det blir spennende av den grunn.

Når det gjelder sammenblandingen av de to historiene, svarer hun på spørsmål 11 (se Appendiks, vedlegg 6):

Kanskje litt skummelt, men imponerende.

Fransiska har likt boken selv om den var forvirrende i starten. Hun har lagt ned mye arbeid i å forstå den. Så når de fleste brikkene falt på plass, sier hun at det var imponerende. Her kan det ligge flere ting bak. Etter hvert som Fransiska har lest, har hun kanskje sett parallellene tydeligere, og dette kan ha imponert henne. Før hun ble klar over parallellføringen, kan hun ha opplevd det hele som mer skummelt. Det kan tenkes at hennes lesing har medført en forandring i forhold til teksten. Eller kanskje slik parallellføring generelt medfører både litt spenning og litt beundring.

Fantasi og virkelighet

Fransiskas svar på spørsmålene viser god forståelse for bokens handling. På spørsmål seks viser hun tilsynelatende også god forståelse for det fantastiske i boken:

Spørsmål 6. På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Det var ikke andre på øya da Frode kom til den, det eneste han hadde med var en kortstokk. Det eneste han kunne holde på med var kortstokken. Til slutt kunne han legge kabal i hodet.

Hvordan går det med denne "leken"?

Det eneste han tenker på er kortstokken, og til slutt hopper kortene ut av hodet på Frode og lager en egen landsby i virkeligheten.

Men jeg synes imidlertid at hun også viser en viss usikkerhet. Hva legger hun for eksempel i virkelighet? Det er på den magiske øya kortene er virkelige. Kan det tenkes at det forvirrer at Frode både lever på den magiske øya, og at han kommer dit fra en mer virkelig verden utenfor? Kanskje det fantastiske innerst inne føles litt problematisk, og at sammenblandingen er uvant. Videre lesing kan tyde på det. Fra loggene har jeg hentet følgende sitat:

Den lille mannen (dvergen) som følger etter Hans Thomas er selvfølgelig jokeren! Men det er bare en liten hake, hvordan kan dvergen leve så lenge?

Ifølge Svensen (1991) springer det fantastiske ut fra virkeligheten. Det at dvergen blir så gammel, stemmer ikke med den virkeligheten som Fransiska kjenner til. Hun setter derfor et spørsmålstegn ved det. Selv det fantastiske bør være innenfor det normale på dette punktet. Hun har erfart at verden er mer nyansert og vil at en fantastisk historie helst skal være tro mot virkeligheten. Fransiska får derfor et problem med dvergens alder. Han kan godt høre til i en fantastisk verden, men at han er flere hundre år gammel, blir vanskeligere for henne å godta. Tekstens allmenne repertoar stemmer ikke helt med leserens allmenne repertoar (McCormick 1987) på dette punktet. Problemene med sammenblandingen av de to historiene kan jeg se på som et misforhold mellom leserens og tekstens litterære repertoar. Nå forfølger Fransiska ikke dette noe videre, så jeg antar at hun har korrigert sine egne oppfatninger (Iser 1981). Med korrigering mener jeg her at hun kan ha akseptert at i denne boken forholder det seg slik. Selv om hun ikke har erfart akkurat dette, har hun vært villig til å godta det, kanskje nettopp fordi hun tross alt har noe lesererfaring bak seg, og fordi motivasjonen er på topp. Dette vil jeg komme tilbake til senere.

En annen referanse i teksten er hennes syn på moren:

Dette likte jeg sånn passe:

At Anita ble med hjem med en gang. Det hadde vært mye bedre hvis det ble noen diskusjoner og sånn.

En mor vil i virkeligheten ha en mer nyansert personlighet. Slik sett er Gaarders fremstilling av moren ikke realistisk i forhold til den virkeligheten Fransiska selv har erfart, noe som er nok et tegn på at fiksjonen ikke helt kan godtas.

Fransiska skriver gjennomgående mer utfyllende om det Hans Thomas opplever, enn det hun gjør om det som skjer med bakerne og den magiske øya. Bolleboka som Hans Thomas leser bak i farens bil, blander seg mer og mer inn i hans eget liv. Som nevnt før svarer hun på spørsmål 11 at sammenblandingen blir litt skummel. Det virker som Fransiska både godtar og ikke godtar det fantastiske. Hun søker forklaringer som stemmer mer med virkeligheten, samtidig som hun er fascinert av det fantastiske i boken. Åsfrid Svensen (1991) sier at den fantastiske litteraturen springer ut fra virkeligheten, samtidig som den bryter med våre gjeldende oppfatninger. Derfor kan den virke både skummel, lokkende og spennende på samme tid. Dette er i samsvar med Fransiskas oppfatning også, nemlig litt skummel, men også spennende.

Ungdomsleseren

Det som slår meg mest, er hvor skuffet Fransiska blir over at moren velger å bli med Hans Thomas og faren hjem til Arendal uten kamp. Hun sier også at dette er det hun liker sånn passe ved boken. Fransiska kan på dette området karakteriseres som en tenkende leser (Appleyard 1990). Hun søker etter en å identifisere seg med i teksten, og siden moren er romanens eneste kvinne, er det naturlig at hun velger henne. Teksten gir imidlertid mangelfulle opplysninger om denne moren. Dette kan nok Fransiska til en viss grad godta, men det utløser frustrasjon når moren gir etter så lett. Skuffelsen kan skyldes flere ting. For det første er personskildringen lite nyansert. Moren blir en person litt på sidelinjen selv om hun faktisk er ganske sentral i handlingen. Det andre kan være at hun ikke handler etter normalen slik Fransiska mener den bør være. Fransiska finner det så lite realistisk at hun ikke kan godta alt sånn uten videre. Hun er muligens også skuffet over at moren viser et så svakt trekk, som bare å godta og bli med hjem. På spørsmål 2-. og 3-. om hvorfor hun tror moren reiste, og om hvorfor hun velger å bli med hjem, svarer Fransiska:

Hun kan nok ha følt seg så uerfaren for å ha en unge at hun rett og slett måtte tenke gjennom det.

Hun har savnet sin egen familie og kanskje hun følte at hun var klar til å ta ansvar for et barn.

Her forsvaret hun moren med at hun fikk barn da hun var svært ung, og at ansvaret ble for stort. Dette tolker jeg nok en gang som at Fransiska har inntatt en tenkende leserrolle (Appleyard 1990). At moren beskrives som uerfaren, kan også reflekteres til hennes egen situasjon. I puberteten gjøres jenter oppmerksom på at de faktisk kan få barn, men de føler seg nok fremdeles svært umodne. Mange vil derfor kanskje ha noen tanker om hvordan det er å få barn så tidlig. Fransiska har kanskje reflektert litt over hva en slik situasjon ville innebære for en jente.

Jostein Gaarder refererer til kjente fortellinger i boken, som Romeo og Julie, Ødipus osv. Om disse sier Fransiska:

Ja, det er greit, men jeg liker bedre fantasihistorier.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Den minner om historien om Atlantis.

Årsaken til at slike fortellinger Gaarder henviser til, ikke oppleves så spennende, kan være mangel på referanser. Selv om det her handler om gamle myter, oppleves de av Fransiska som mer virkelige enn Frode på den magiske øya. Dette viser nok en gang at hun er identitetssøkende samtidig som hun søker det realistiske. Det kan være hennes mangel på referanser på området som er begrensende. Atlantis har hun derimot hørt om. Det er nok også bokens enkleste parallell å se. For å se noen av de andre må man nok lete etter tekstens dypere mening. Fransiska er fremdeles en svært ung leser. Hennes lesererfaringer på dette området strekker ennå ikke så langt. De filosofiske spørsmålene ser derimot ut til å fenge noe mer:

De er interessante å lese. Det får man til å tenke litt på ting jeg aldri har tenkt på før.

Her kommer det klart frem at boken har satt i gang noen nye tanker. Slik sett har boken skapt et delvis nytt tankeunivers for leseren. Hennes leserrolle som tenker bekreftes nok en gang. Her viser hun at teksten også har hatt en dypere mening for henne. Kanskje har mine lærerspørsmål tvunget frem tanker elevene ikke umiddelbart ville tenkt. Det å arbeide med boken har gitt Fransiska en mulighet til å filosofere, både gjennom å lese og ved den oppfølgende skrivingen. Dette gir henne dermed en mulighet til å endre sine litterære og allmenne repertoarer (McCormick 1987). Dette gjøres selvsagt ikke over natten, og det vil også være knyttet opp til hennes senere motivasjon.

Lesemotivasjon

De grundige referatene tolker jeg som at Fransiska er både motivert og engasjert for arbeidet med boken. Det kan henge sammen med hennes tidligere erfaringer. Det å tidligere ha lyktes med lesing som i utgangspunktet ga motstand, gir en positiv selvoppfatning i forhold til å lese senere. Bråten (2007) snakker om en positiv forventning om mestring. Som Fransiskas lærer har jeg tidligere erfart at hun har en positiv holdning til skolearbeid og til det å lære generelt. Hun er engasjert og deltakende i det som foregår i timene (personlig kunnskap). Skolearbeid krever både innsats og utholdenhet, men hun kan ha opplevd at det lønner seg. Anerkjennelse og gode karakterer har muligens vært resultatet. Høy grad av motivasjon som man i tillegg får en bekreftelse på, er med på å bygge opp positive opplevelser på skolen. Selv om dette handler om skjønnlitterær lesing, vet eleven at dette skal brukes i videre skolearbeid. Denne graden av motivasjon som er begrunnet i nytten ved å lykkes, kan ifølge Roe (2008) overskygge selve gleden ved å oppleve litteraturen. For Fransiska har lesingen stor nytteverdi i forhold til skolearbeidet, og man kan lure på om det kan være en medvikende årsak til at hun sier at hun ikke leser så mye på fritiden.

Lesestrategier

Handlingsreferat 1.

Rammefortellingen er at fatteren og Hans Thomas skal dra til Hellas fordi de leter etter moren til Hans Thomas. Moren hadde forlatt dem da Hans Thomas bare var en liten guttunge.

På veien møter de en dverg som viser dem veien til en by som heter Dorf. Han gir også H.T. en lupe som han sier at han kommer til å få bruk for. Når de kommer til Dorf møter H.T. en baker som heter Ludwig. H.T. får en bolle som det er en bok i. I boka handler det om en baker som heter Albert som forteller om en baker som heter Baker-Hans.

Min mening 1.

Jeg syns det hele er kjempeforvirrende. Det er så mange bakere og alt virker helt rotete, i hvert fall i starten. Håper den forbedrer seg litt ute i boken. Man må tenke veldig mye og følge med hele tiden. Hvis man faller av er det vanskelig å komme på igjen. Det hjelper at vi tar det opp i klassen.

Etter lesingen av denne første delen av *Kabalmysteriet* velger Fransiska å oppsummere handlingen med egne ord. I handlingsreferatet har hun fått med seg hovedhandlingen, men i refleksjonen kommer det frem at ikke alt var like greit å forstå likevel. Her bruker hun ord som forvirrende og rotete. Hun sier hun må tenke og følge med hele tiden. Allerede her viser

hun at dette er en tekst som krever høy konsentrasjon. Praktisk viser hun dette gjennom variasjon av lesestrategier, noe som ifølge Roe (2008) tyder på en oppmerksom og god leser.

Dermed kan det se ut som Fransiska har et mål for lesingen sin, nemlig å forstå boken og dermed prøve å velge hensiktsmessige lesestrategier. I "Min mening" stiller hun spørsmål til om hvordan det vil gå videre. Dette er å foregripe hva som måtte komme senere. Hun benytter seg også av det å skrive seg til større innsikt. Gjennom å skrive visualiserer og organiserer hun stoffet på en hensiktsmessig måte (Roe 2008). Hun har lange og detaljerte handlingsreferat, og hun tegner for å skaffe seg ytterligere oversikt. Fransiska overvåker teksten mens hun leser. Dette er en kvalitetskontroll av leseforståelsen hennes. Resultatet blir at hun lettere velger seg ut hensiktsmessige lesestrategier. Gode eksempler er hennes bruk av tegninger. Problemet med de ulike bakerne løses ved hjelp av et diagram over personenes relasjoner. Frodes kalender har hun tegnet som en sirkel. Den er delt inn i fire årstider med en kortfarge til hver. De igjen er delt inn i 13 dager, en for hvert kort i stokken, tretten hjertene, tretten rutene osv.

Fransiska sier at sammenblandingen av de to historiene er litt skummel, men imponerende. Hva hun syns er imponerende, sier hun ikke noe om, men det er nærliggende å tro at hun her sikter til Gaarders skrivemåte. For henne er dette en ny tekstkomposisjon som også virker litt skummel. Fransiska har skrevet mye, og jeg antar derfor at hun liker det. Smith (1983) hevder at en erfaren skriver vil være mer mottagelig for forfatterens håndverk. Siden det også er litt skummelt, antar jeg at denne måten å blande historiene på er uvant, men at hun har likt det og funnet det imponerende.

Jeg har allerede nevnt at Fransiska skriver mye og detaljert, som i det første handlingsreferatet over. Hele hennes prosjekt bærer preg av en som er fortrolig med å skrive og som ser på det å skrive som et hjelpemiddel for lesingen og leseforståelsen. Målet kan være både egenforståelse og anerkjennelse fra lærer. Å skrive blir et ledd i hennes valg av lesestrategi. Hun skriver selv:

Min mening 6.

Kabalmysteriet er en morsom bok syns jeg. Den får meg til å begynne å tenke på ting jeg aldri har tenkt på før.

Hvilke tanker hun har fått, sier hun ingenting om. Jeg tenker umiddelbart på Gaarders filosofiske spørsmål. Grunnen til at hun ikke velger å gå dypere inn i disse spørsmålene, kan selvsagt være flere. Hun er ung, og spørsmål som hvem du er og hvor du kommer fra, kan være uvante. Det kan også hende at hun faktisk ikke ønsker å dele sine tanker med meg, eller

at det ville medført enda mer skrivearbeid. Hun forsøker å konstruere mening ved å stille spørsmål til det hun leser. Dette er helt i tråd med gode lesestrategier (Roe 2008). Det kommer tidlig frem at hun finner klassediskusjonene svært nyttige. Allerede i første referat nevnes dette. Hun sier at:

Det hjelper at vi tar det opp i klassen.

Med dette forstår jeg at det både gjelder hva læreren setter i gang, og de samtalene elevene har seg i mellom. Hun har også vært en av de ivrigste til å tegne oppklarende oversikter på tavlen i friminuttene (personlig kunnskap). Dette kan tyde på at det å være del av et klassefellesskap oppleves som både godt og nyttig, og at det er noe hun derfor gjerne deltar i. Antakelig er det med på å oppklare vanskeligheter med teksten. Ifølge Roe (2008) er gode lesere også gode problemløsere. Fransiska velger en oppklarende lesestrategi her. Har en mangelfulle kunnskaper, må en ofte søke utenfor teksten, enten det dreier seg om å lese andre steder for oppdatering, eller rett og slett å spørre andre. Det å delta i diskusjoner tilhører den siste kategorien. Fransiska er det Roe (2008) ville betegne som en god leser, som overvåker sin egen leseprosess og varierer mellom ulike lesestrategier etter som leseutfordringene dukker opp.

6.1.2 Camilla

Da jeg spurte Camilla om lesevaner tidligere på året, oppga hun at hun likte å lese. Hun valgte helst bøker innenfor kategoriene spenning, humor og skjønnlitteratur. Camilla har skrevet lange og detaljerte leselogger, totalt åtte tettekrevne sider. Hvert handlingsreferat er deretter delt inn i to deler, en om reisen til Hans Thomas og faren, som hun kaller rammehistorien, og en om bolleboka. ”Min mening”-tekstene er på bortimot en side hver, men med noe større skrift enn i referatene. Alle spørsmålene er besvart med to til fire linjer. Camilla har lagt ned et betydelig arbeid med denne boken. Hun ser tidlig sammenhenger i boken, og hun ser mye humor i den. På spørsmål om hva hun likte best ved boken, svarte hun bolleboka, fordi den var mest spennende. På spørsmål nummer 12. (se Appendiks, vedlegg 7) om filosoferingen i boken syns hun det kanskje ble litt mye iblant.

Fantasi og virkelighet

Spørsmål 8

Dvergen er joker fra den magiske øya. Han er fantasi og blir aldri gammel.

Handlingsreferat 4

Men han er så ensom, at han begynte å dikte opp identitetene til spillkortene i kortstokken sin. Etter hvert ble de levende individer som hadde hoppet ut av fantasien hans, og blitt levende dverger.

Handlingsreferat 6

Nå når Frode er død dør også fantasien, og dvergene blir forvandlet til 52 spillkort som Baker-Hans tar med seg. Så blir den magiske øya ødelagt og synker i havet. Baker-Hans og Joker ror til Marseille og der forsvinner Joker inn i menneskeverden.

Spørsmål 11

Jeg syns det er spennende og litt rart. For hvordan går det an? Skjebnen?.....

Camilla har egentlig ingen problemer med det fantastiske. I en fantastisk verden lever fantasiene, og der kan alt gå an. Selv om hun godtar fiksjonen, er hun litt mer skeptisk til sammenblandingen. Siden jeg oppfatter Camilla som en god leser, går jeg ut ifra at hun også har varierte lesererfaringer bak seg. I den fantastiske verden kan alt skje, og for Camilla oppleves det som både spennende og morsomt. Det fantastiske er ønsket slik Svensen (1991) snakker om. Parallellføring hos Gaarder kan være en ny erfaring for henne og oppleves derfor rart i begynnelsen. Her krysses det fantastiske og det virkelige for til slutt å bli en historie på en måte hun ikke er helt fortrolig med. Hun nevner skjebnen i samme momentet, noe som kanskje kan tyde på at hun ser på skjebnetro som et fenomen i dette grenselandet. Om hun tror på skjebnen eller ikke, kan også være noe hun ikke nødvendigvis har tatt stilling til ennå, eller ikke ønsker å meddele seg om.

Ungdomsleseren

Min mening 7

Jeg syns det var dumt at Frode og Ludwig måtte dø, men det måtte sikkert være sånn. Jeg syns også han kunne utdypet mer når de møtte moren og når de møter Line.

Min mening 8

Det er fint at det gikk så bra til slutt, men jeg syns det er dumt at vi ikke fikk høre om da Hans Thomas blir baker i Dorf, og han fikk ikke smakt purpurbrusen heller. Og vi fikk heller ikke høre om hvordan det gikk videre med hemmeligheten.

Spørsmål 2

Fordi fatteren drakk så mye og røyka, og tenkte så mye på små ting.

Spørsmål 14

Dette likte jeg sånn passe:

At moren ikke sa så mye da de fant henne. Fordi det virket som hun ikke var lei for at hun hadde dratt.

I likhet med mange av jentene er Camilla også skuffet over moren. Hun er den eneste kvinneskikkelsen jentene kan identifisere seg med. Nettopp derfor kan det være skuffende at hun ikke er bedre beskrevet. Appleyard (1990) hevder at ungdomsleseren vil søke noe eller noen de kan identifisere seg med. Er disse minimalt beskrevet, er det vanskelig å få et klart bilde av personene. Camilla ønsker gjerne at alle personene i boken skal leve videre, men innser at dette kanskje ikke er realistisk. Hun kunne imidlertid godt tenkt seg å vite hvordan det gikk videre. I boken står det:

Først etter at vi var hjemme igjen, betrodde farmor meg at Ludwig hadde rukket å testamentere alt han eide til meg. Han hadde spøkt med at jeg en dag kanskje ville overta det lille bakeriet i Dorf, sa hun. (Kabalmysteriet s.386)

For meg som voksen leser oppleves historien som fullendt ved at kabalen går opp, men for Camilla virker det som om dette er en historie som bør fortsette. Jeg oppfatter teksten ironisk, mens Camilla har oppfattet det konkret. Slik sett kan det virke som om hun holder fast ved håpet om at alt kan gå bra, selv om hun egentlig vet at det ikke er slik. Hennes sympati kan synes å være hos Hans Thomas, og hun vil derfor kanskje vite at det går godt for ham senere i livet også.

Det kommer frem at Camilla både tenker og reflekterer over det hun leser. Slik sett har hun inntatt en tenkende leserrolle (Appleyard 1990). Det kan virke som hun tidlig har sett parallellføringen, og at de to historiene derfor har noe med hverandre å gjøre. Hun antyder også at årsaken til at moren dro, ikke bare handlet om et behov for å finne seg selv, men at det også var en flukt fra en mann som etter hennes begreper både drakk og røykte. Etter min mening er dette en ganske moden refleksjon, noe som også kommer frem i spørsmål 1 (se Appendix, vedlegg 7). Her skriver Camilla om farens oppvekst som tyskerunge. Fordi han

hadde en tysk far ble han behandlet dårlig, noe som kanskje har gjort at han har tenkt mer over livet. Gjennom å ha få venner ble faren selvstendig, sier Camilla. Jeg antar at temaet tyskerunge har vært forholdsvis ukjent, men at en fæl barndom kan ha medført noe positivt for faren allikevel.

Lesemotivasjon

Camillas motivasjon kan være todelt. For det første kan det være en indre motivasjon som er styrt av et ønske om å få vite hvordan det egentlig går med Hans Thomas. Siden hun oppgir at hun liker å lese, er det knyttet visse forventninger opp mot det å lese boken. Hennes positive holdninger har vært med på å motivere henne. Boken har vært både morsom og spennende for henne. Hun gir heller ikke uttrykk for at det har vært vanskelig å forstå handlingen. Problemer underveis har hun også løst ved å variere mellom ulike lesestrategier. Den andre motivasjonsfaktoren kan være at dette er et skolearbeid. Grunnen til at jeg tenker slik, er hennes grundige arbeid med spørsmålene. Det oppleves nesten som hun vil vise læreren hvor flink hun er, ved å skille seg ut fra de andre elevene. Man får en ekstra motivasjon ved å gjøre et godt arbeid man får ros for. Hun kan dermed ha en positiv mestrings-forventning, hvor den ytre motivasjonen kan begrunnes i en form for belønning (Bråten 2007).

Lesestrategier

Min mening 1

Jeg syns de første kapitlene i Kabalmysteriet er veldig morsomme. De er ganske spennende og mystiske. Jeg syns det er spennende at det er så mye man ikke får vite for da får jeg lyst til å lese videre og finne ut det man ikke får vite. Det er morsomt at ting som Hans Thomas finner må han bruke videre, og at det er en sammenheng mellom alt som skjer i boka. Jeg gleder meg til å fortsette.

Min mening 2

Det er fortsatt kult at de røper så lite så man får lyst til å lese mer.

Camilla sier at hun finner boken morsom. Slik jeg ser boken er det skrivemåten til Gaarder som gjør boken morsom. Handlingen syns jeg er mer spennende enn morsom. I eksempelet nedenfor ser man et eksempel på Gaarders humoristiske skrivemåte:

Mamma ville ut i verden for å finne seg selv. Både fatteren og jeg innså at det var på tide å finne seg selv når man hadde rukket å bli mamma til en gutt på fire år, så vi støtta selve prosjektet. Jeg har bare aldri forstått hvorfor hun måtte reise vekk for å finne seg selv. (Kabalmysteriet s:19)

Camilla registrerer denne skrivemåten, og viser seg her som en erfaren leser som legger merke til forfatterens håndverk også (Smith 1983). Kanskje stemmer en slik skrivemåte med hennes tidligere erfaringer.

Camillas referater er svært detaljerte, og de viser en leser som har fått med seg det meste. Hun organiserer stoffet i det hun kaller rammehistorien og bolleboka i referatene. På den måten holder hun også orden på de to historiene. Referatene vitner om en som leser strategisk og er aktiv i sin egen leseprosess. Referatene refererer først og fremst til det som er med på å underbygge helheten. I følge Roe (2008) vitner dette om en god leser som varierer bruk av lesestrategier. Det Camilla skriver, viser også at hun tenker på hvordan innholdet i teksten henger sammen med det hun allerede har lest. Hun lar seg ikke forvirre av bokens to plan fordi hun allerede fra starten av ser at de to henger nøye sammen. Hun organiserer stoffet på en hensiktsmessig måte. Ved å huske det hun har lest, foregriper hun det som skal komme senere i boken (Roe 2008). Hun knytter ting sammen og trekker slutninger underveis for senere å oppsummere og vurdere det som er lest.

Handlingsreferatene til Camilla gir god oversikt over de viktigste hendelsene i boken. Hvis man leser dem sammenhengende, fremstår de som et perfekt som dekker handlingen i *Kabalmysteriet*, men er skrevet med Camillas ord.

Min mening 5

Kalenderen i bolleboka er litt vanskelig å forstå i begynnelsen, men nå går det greit.

Handlingsreferat 5

På den magiske øya forteller Frode, Baker-Hans om kalenderen på øya: Året har 52 uker, en uke for hvert spillkort som blir 364 dager. Dager som blir til overs kalles jokerdag, og blir feiret med en fest, to ganger hvert fjerde år. Hvert fjerde år legges en kabal som kalles jokerspillet.

I denne femte refleksjonen sier Camilla at hun oppfattet kalenderen på den magiske øya som et problem i starten. Hun har valgt å løse problemet som er oppstått med å skrive, ikke slik det står i boken, men hun skriver med sine egne ord på en lettforståelig måte. Når teksten byr på problemer, skifter hun dermed lesestrategi. Hun organiserer stoffet gjennom å skrive, for så å oppsummere slik at forståelsen blir bedre. En måte å jobbe med vanskelig stoff på er nettopp å skrive eksempelvis et avsnitt med sine egne ord. Hun skriver tydelig og oppklarende om ting som ellers lett kan virke forvirrende. Dette gjør hun gjennom hele teksten. Ifølge Roe (2008) er dette en god leser fordi gode lesere etter hennes mening også er gode problemløsere

som er vant til å finne løsninger på egen hånd. Hun har også brukt visualisering som strategi i ”Min mening 3”. Her har hun tegnet den magiske øya slik hun oppfatter den gjennom det hun leser. Tegningen er som et kart, hvor man følger Baker-Hans` sin ferd fra stedet hvor han forliser frem til landsbyen med alle kortdvergene. På veien passeres merkelige planter og dyr.

6.1.3 Kjersti

Kjersti oppgir at hun liker å lese, først og fremst fantasy og krim, men hun leser også noe voksen skjønnlitteratur. Hun har skrevet lange og detaljerte referater, til sammen ca åtte sider. Refleksjonene er noe kortere, rundt fire sider. Spørsmålene er fyldig besvart, fra en til fire linjer. Det tar en stund før hun får tak på handlingen i boken. Ettersom bakere og sjømenn finner sin plass, har hun stor glede av alle parallellene i boken. På spørsmål 14 om hva hun likte spesielt godt ved boken, svarer hun:

Alle parallellene. + filosoferingen og historiene. Det er spennende.

Dette viser etter min mening en moden og reflektert leser.

Fantasi og virkelighet

Spørsmål 11

Sammenblandingen er litt skummel, (men bare litt).....

Spørsmål 6

Frode bruker all sin tid på å legge kabal, og å leke med kortene: gi dem personlighet og lignende. Til slutt kjenner Frode kortene så godt at han snakker med dem i fantasien/drømmene hele tiden. Tilslutt blir kortene levende.

Kjersti har ingen problemer med å godta det fantastiske i boken. I en magisk verden kan alt skje. Hvordan en slik verden ble til, er også godt forklart. Det er Frodes tidsfordriv som er opphavet. Svensen (1991) mener at dette kan henge sammen med en som har lest mye og erfart at i litteraturen er det mye som går an. Hun søker heller ingen logiske forklaringer på det som skjer i boken. Det at hun sier at det var litt skummelt, tolker jeg mer som at hun mener det var spennende. Eller det kan oppleves skummelt fordi denne måten å skrive bok på, er uvandt. Når ting begynner å falle på plass, blir hun mer opptatt av å finne paralleller i fortellingen. Kjersti er tydelig fascinert av bokens form. Parallellføringen liker hun derfor

godt. Det er sammenblandingen av det virkelige og fantastiske som foregår på en uvant måte. Den realistiske og den fantastiske handlingen hver for seg virker det som hun oppfatter greit.

Ungdomsleseren

Min mening 6

Hjerter ess og mamma er begge pene og sier de vil finne seg selv.

Spørsmål 12

Jokerne filosoferer. Jeg synes filosoferingen er bra, man lærer mye smart.

Spørsmål 13

Ja, det er lærerikt med historier som Ødipus.

Hvilke paralleller ser du

Joker = fatter, Hjerter ess = mamma

Siden hun har så stort fokus på hjerter-esset og moren, er det nærliggende å tro at hun velger disse fordi de ligger hennes hjerte nærmest. Som de eneste kvinnene i historien er det disse hun kan identifiserer seg med. Det at de begge anses som pene, kan kanskje representere et ønske om å bli oppfattet slik selv. Hun reflekterer imidlertid ikke noe særlig mer over dem. Det at moren reiste, godtas greit som at hun følte at noe manglet (Appendiks, vedlegg 8, spørsmål 2).

For Kjersti er alle personene i boken brikker i et spill. Spillet går ut på at ”*alle familie kortene blir lagt med billedsiden opp*” (Appendiks, vedlegg 8, spørsmål 4). Det ser ut til at hun aksepterer at personskildringer er lite nyanserte, for det er parallellene hun ser ut til å være opptatt av.

Kjersti ikke bare tenker mens hun leser, hun er også på stadig jakt etter nye elementer i teksten. Siden det kan tyde på at hun har et overordnet mål med lesingen, er det ikke så viktig hvordan hver enkelt person blir beskrevet, så sant personen passer inn i handlingen. Her inntar Kjersti en tenkende leserrolle (Appleyard 1990). Hennes beskrivelser av det vakre hjerteresset, kan kanskje tyde på at hun også velger en leserrolle som passer mer blant helter og heltinner. Det at hun åpenbart kan innta flere leserroller i en og samme bok, er interessant. Det peker mot at hun som leser befinner seg i en overgangsfase mellom barneskolens kjente lesemønstre og ungdomsskolens nye utfordringer knyttet til mer refleksiv lesing. Dette er også helt i tråd med det Appleyard (1990) sier om at rollene ikke må oppfattes som endelige.

Gjennom spørsmålene blir man kjent med Kjersti som en reflektert og tenkende leser. På spørsmål 1 (Appendiks, vedlegg 8) om farens oppvekst som tyskerunge sier hun at mobbing sikkert har medført ensomhet. Denne ensomheten hevder hun at kan ha medført at faren har begynt å filosofere og senere dro til sjøs. Her viser hun nok en gang at hun ser klare sammenhenger i boken og er en empatisk leser.

Lesemotivasjon

Kjersti ser tidlig parallellene i boken. Hun sier også at det er dette hun liker best ved boken. Det virker spennende og motiverende. Anstrengelsen gir resultater. I starten sliter hun med å få ulike hendelser og opplysninger i boken til å henge sammen. Da vil jeg tro at motivasjonen rett og slett kommer fra at dette er et skolearbeid, og som den pliktoppfyllende eleven hun er, gjør hun det. Roe (2008) mener at motivasjon er nært knyttet til selvoppfatning også. Gode mestringsopplevelser tidligere gjør at man satser på nytt selv om teksten er vanskeligere enn før. Hun har antagelig erfart at slike anstrengelser kan lønne seg, derfor velger hun en strategi som fungerer. Man får anerkjennelse og ros for godt arbeid, slikt avler mer godt arbeid. Ettersom hun påpeker at hun lærer mye som er smart, antar jeg at hun også er ganske nysgjerrig, og at hun leser for å lære noe nytt. Siden hun også er av dem som tegner kalenderen, vil jeg anta at her har hun latt seg påvirke av de andre som har gjort det samme. Dette er i tråd med Guthrie (1997) som hevder at man også motiveres av sosiale grunner.

Lesestrategier

Min mening 1:

Jeg syns denne boka er litt rotete, og med alt for mange bakere og sjømenn! Jeg håper knuten løser seg opp lenger ut i boka, for nå er det ganske vanskelig å forstå.

Det kommer klart frem her at Kjersti syns boken er rotete i starten. Det er for mange personer hun ikke helt klarer å plassere. I det fjerde handlingsreferatet bruker hun visualisering ved at hun setter opp alle personene i et skjema. Her kommer det klart frem at Frode er glassmester og den første som kommer til øya. Baker-Hans er den neste, og det viser seg at Frode er hans bestefar. Albert blir tatt hånd om av Baker-Hans, som igjen tar seg av Ludwig den tyske soldaten, dermed faren til fatteren. Kjersti viser her meget god oversikt. Samtidig ser hun hva sektsforbannelsen går ut på:

"Slektsforbannelsen"

Hver av disse personene er "jokere" og har en forbindelse til Arendal, Sveits eller Skipsyrket. Det har gått 52 år mellom hver som fikk bolleboka/hemmeligheten om purpurbrusen til de som fikk den måtte gi den videre til neste. Både Hans Thomas og hjerter ess snakker om å finne seg selv.

Handlingsreferat 8

Hans Thomas skriver bolleboka på nytt for han vet at han en dag må flytte til Dorf, og vente 52 år til den neste bakeren kommer!

Roe (2008) mener at et av kjennetegnene på en god leser er at de er gode problemløsere. For å løse problemet endrer Kjerst lesestrategi til visualisering og organisering. Slik blir hun også aktiv i sin egen leseprosess, noe Roe (2008) mener er å overvåke sin egen leseprosess.

For Kjersti er det å være joker sentralt i denne boken, og det er flere som er jokere, dvergen, fatteren og etter hvert Hans Thomas. Jokeren går igjen som den smarte som gjennomskuer alt. Det er også jokerne som filosoferer.

Spørsmål 4

Alle familiekortene er lagt med bildesiden opp.

Selv om Hans Thomas kanskje har løst gåten, er den ikke slutt for Kjersti. Hun mener at historien vil gjenta seg. Nye bakere vil komme til Dorf, og Hans Thomas er den neste. Dette kan tolkes som at Kjersti mener at skjebnen er avgjørende for hva som skjer videre. Som aktiv leser av teksten vil Kjersti her relatere innholdet til personlige og kulturelle erfaringer. Hennes allmenne repertoarer blir sammenfallende med tekstens allmenne repertoarer (McCormick 1987). Kjersti viser her ingen problemer med en tro på skjebnen.

Min mening 6

*Hjerteress og mamma har flere likheter: de er pene og sier de vil finne seg selv.
Hjerter Ess sin gule kjole skal representere solen, og mamma kaller seg Solstrand."
"Fatteren blir mer lik Joker i boken: Begge spytter ut den sterke drikken og ser klarere. Dette betyr purpurbrus og alkohol"*

Alle hennes refleksjoner bærer preg av en som er på jakt etter forståelse. Hun liker godt å finne parallellene i boken, og kobler det med det hun har lest tidligere. Hun skriver dem ned etter hvert som hun ser dem, antagelig som en forklaring for seg selv. Kjersti bruker sine egne ord når hun formulerer seg, og handlingen kommer klart frem for henne. Det er nesten skrevet som et essay, hvor handling og egne tolkninger følger hverandre. Dette vil jeg kalle strategisk

lesing, i form av en kombinasjon av oppklaring og spørsmålsstilling. Handingsreferatene i starten er korte og preget av en viss frustrasjon over ikke å forstå. Etter hvert som hun sier at hun gleder seg til å lese videre, skriver hun mer utfyllende. Det er også tydelig at hun koser seg med de parallellene hun finner i teksten. Alle detaljene vitner om et grundig arbeid. Ved siden av dette har hun også tegnet en kabalkalender, noe flere av elevene har gjort. Muligens har de påvirket hverandre i den sosiale settingen lesingen har vært en del av. Kalenderen er tegnet som en sirkel delt inn i fire kort (vår = ruter, sommer = kløver, høst = hjerter, vinter = spar). Ved siden av dette har hun også laget en tegning av øya. Dette viser at hun benytter seg av organisering ved hjelp av skjema og tegninger for å forstå boken (Roe 2008).

6.1.4 Victoria

Da Victoria ble spurt om sine lesevaner, fortalte hun at hun likte å lese, og at hun ikke hadde et favoritttema. Victoria har skrevet i underkant av en halv side på hvert handlingsreferat, totalt i overkant av tre håndskrevne sider. ”Min mening”-tekstene utgjør til sammen i underkant av tre sider, hvorav en refleksjon mangler helt. Alle spørsmålene er besvart fra en til tre linjer. Det beste ved boken etter Victorias mening var bolleboka fordi den gjorde *Kabalmysteriet* spennende. Siden hun mener Frode var en av hovedpersonene, likte hun ikke at han døde.

Fantasi og virkelighet

Min mening 4

Jeg lurer på hvordan kortstokk-folket bare kan dukke opp. Og er det en øy eller bare fantasi? Jeg håper de snart finner moren.

Spørsmål 6

*Kortene blir til dverger og han begynner å snakke med dem.
De sier at de ikke kan leve med sin skaper, så de dreper Frode.*

Spørsmål 14

Det jeg likte best var mysteriet med bolleboka. Det gjorde boken spennende.

Ut fra det Victoria skriver i ”Min mening 4”, ser det ut som om det fantastiske er vanskelig å forstå, en holdning som bare dukker opp denne ene gangen. At hun lurer på om det er en øy eller en fantasi, kan også bety at hun kanskje vurderer det som hender med Baker-

Hans, som en drøm. Siden hun ikke nevner det igjen, har det antagelig løst seg gjennom den videre lesingen. Det er da også denne delen hun har likt best ved boken. Victoria fengsles ikke like mye av reisen til Hans Thomas og faren, men hun er opptatt av deres mål om å finne moren.

Spørsmål 11

Hva syns du om sammenblandingen av de to fortellingene?

Jeg begynte å skjønne mer og mer etter hvert. Det var veldig godt skrevet.

Victoria har godtatt og satt pris på det fantastiske. Vanskelighetene med å forstå handlingen i boken i starten løste seg fort. Mye har nok heller vært knyttet til å oppfatte parallellføringen i starten. Hun har etter hvert reflektert over bokens form og funnet ut at det nettopp er denne parallellføringen som gjør boken spesiell.

Ungdomsleseren

Min mening 7

Jeg synes det var veldig dårlig gjort av moren å ikke engang kontaktet Hans Thomas på bursdagen hans. Jeg ville ikke tatt med Anita hjem.

Allerede i første handlingsreferat viser Victoria at hun ikke har noe til overs for morens handlemåte. Moren beskrives som en stor egoist, og Victoria er tydelig skuffet. Det er få kvinner i boken å identifisere seg med for jentene. Denne moren er nok heller ikke i samsvar med morsrollen slik mange jenter oppfatter den. Deres holdning bærer preg av at har man barn, får man jammen vise litt mer voksen ansvarsfølelse. Victoria prøver da heller ikke å forsvare moren på noen som helst måte. Hun er ikke engang villig til å tilgi henne slik at hun kan bli med hjem. Det verste moren gjorde, var å glemme sønnens bursdag, mener hun. Victoria dveler ikke så lenge ved dette, men velger å lese videre for å finne nye utfordringer i teksten.

Min mening 8

Jeg synes det var fryktelig trist at Ludwig døde, men nå ser jeg hvordan alt henger sammen.

Spørsmål 14

Dette likte jeg ikke ved boken.

At Frode døde. Fordi han var jo en av hovedpersonene, men han måtte jo dø en gang.

Det kommer frem at det hun liker minst, er at det er flere som dør i boken. Det kan virke som hun ønsker seg en "happy-ending", hvor alle lever lykkelig sammen. Victoria oppfatter Frode som en av hovedpersonene i fortellingen. I og med at det er bolleboka hun liker best, er det kanskje ikke så rart. Victoria inntar her en rolle som helteleser, men hennes erfaringer fra verden rundt blander seg etter hvert inn i lesingen. I første omgang kan det se ut som det kan være litt vanskelig å godta. Hennes fantastiske verden blir innhentet av virkeligheten, og den reflekterende leseren overtar mer og mer (Appleyard 1990).

Ser man på Appleyards teorier om ungdomsleseren, befinner Victoria seg dermed litt i flere leire. Gjennom Victorias interesse for moren til Hans Thomas får vi øye på en leser som søker identifikasjon, men som blir skuffet over det hun finner. Hun er imidlertid ikke så skuffet at det farger resten av lesingen. Victoria vil også at historien skal ende godt for alle, men hun godtar slutten med den forklaring at det måtte jo gå slik. Her er hun en tenker som ser det realistiske i fortellingen. Hun viser ikke at hun ser noen særlig dypere mening med teksten, selv om hun anser filosofering og historier som for eksempel Ødipus for lærerike. Victoria reflekterer under lesingen, men godtar bokens fremstilling.

Lesemotivasjon

Victorias spørsmålsstilling tyder på at hun er indre motivert. Bråten (2007) mener at slik indre motivasjon er styrt av elevens ønsker om å lykkes. Ofte er underholdningslesing knyttet opp mot elevens følelser. Det er rett og slett ønsket om å få vite hvordan det går, som driver henne lesingen fremover. Det at lesing av *Kabalmysteriet* er et skolearbeid, som hun kanskje kan få ros for, ser ikke ut til å påvirke henne noe særlig. Det er ikke mye hun skriver, men det hun skriver, viser en reflektert og engasjert leser. Hun har gode leseferdigheter, noe som antageligvis gjør det morsommere å lese. Roe (2008) mener dette har en selvforsterkende effekt og bringer eleven inn i en god sirkel som gjør at nye leseoppgaver blir en berikelse.

Lesestrategier

Handlingsreferat 1

Da hans Thomas var liten reiste moren fra han og faren til Hellas for å finne seg selv. Der rotet hun seg bort i moteverden og ble modell. Jeg syns moren har utviklet seg til et egoistisk menneske som forlot barnet sitt til fordel for sin egen karriere. Hans Thomas og faren savnet moren og dro til Hellas for å få henne hjem. Jeg syntes det var veldig trist at de må lete etter moren som bare forsvant.

Min mening 2

Det er veldig spennende med dvergen som følger etter Hans Thomas og faren. Jeg lurer på hvem han er. Mysteriet i bolleboka blir større og større. Hvilken øy er han på? Hvorfor er det så merkelige dyr der? Hva er hemmeligheten om purpurbrusen?

Min mening 3

Boken er litt vanskelig å forstå uten å snakke om den, men ellers er den fin.

I dette handlingsreferatet blander Victoria inn egne tanker i referatet. Hun har ikke vært så opptatt av å gjengi bokens handling, men er mer opptatt av de tanker den har satt i gang. Referatene bærer også preg av denne måten å jobbe på. Victoria leser, stopper opp og reflekterer. Hun stiller spørsmål, oppklarer og trekker slutninger. Ifølge Roe (2008) er det snakk om en god leser som varierer sine lesestrategier. Ved å stille spørsmål overvåker hun lesingen. Siden hun har produsert forholdsvis lite tekst, anser jeg det som lite sannsynlig at hun benytter seg av skriving som læringsstrategi. Hun konsentrerer seg om lesingen. Når jeg studerer svarene hennes på spørsmålene, er det ingenting som tyder på at hun ikke har fått med seg handlingen. Den eneste gangen Victoria antyder at noe har vært vanskelig, er i ”Min mening 3”, men heller ikke denne gangen gir hun uttrykk for den stor frustrasjon. Da har hun søkt hjelp utenfor teksten. Hun velger her en oppklarende lesestrategi, nemlig å snakke med andre om handlingen. Ifølge Roe (2008) er hun dermed en god problemløser. Her blir problemet løst gjennom en oppklarende samtale, og hun benytter seg av klassefelleskapet.

6.1.5 Sofie

Sofie oppgir at hun liker å lese krim og humor. Tekster som omhandler fakta, sier hun er kjedelig. Hun har som mange av jentene produsert mye tekst. Handlingsreferatene utgjør om lag åtte sider, og alle er delt i en del om faren og Hans Thomas og en om bolleboka. Refleksjonene er på omtrent en halv side hver, totalt tre og en halv side. Sofie sier at det ikke

var noe ved boken hun likte spesielt godt, men at historien om Ødipus var noe hun likte sånn passe. Filosofien forstod hun ingenting av. Hun har dermed ikke omtalt boken i like positive vendinger som andre, selv om hun også har likt sider ved den.

Fantasi og virkelighet

Min mening 1

Min mening om boka er at den er litt spesiell. Jeg likte den ikke så godt fordi den er veldig forvirrende siden det med bolleboka. Den er sikkert grei hvis du forstår den ordentlig.

Min mening 2

Min mening om Kabalmysteriet hittil er at boken blir mer og mer spennende og man får kjempelyst til å lese videre når du først har lest så langt. Fortsatt er det litt forvirrende med alle bakerne, historiene og fortellerne. Og forresten ganske spennende "hopp" når ting som at den lille dvergen forfølger dem skjer. Gleder meg til å lese videre.

Sofie sier at boken er litt spesiell. Tekstens kronologiske oppbygning ser ut til å forvirre, fordi hun i starten ikke ser noen sammenheng mellom de to fortellingene. Hun viser imidlertid også at hun vil gi boken en sjanse, og i neste refleksjon begynner spennende ting å skje i forbindelse med dvergens inntreden, opplever hun. Dette omtaler Sofie som spennende "hopp". På spørsmål 6 (Appendiks, vedlegg 10) om Frodes kaballegging på øya svarer hun at han legger kabal hele tiden, og at den spår fremtiden. Hun nevner ikke at kortene blir levende, men hun forteller om kortdvergene i referatene fra bolleboka. Denne leserens refleksjon er noe forvirrende ettersom hun både viser og ikke viser at hun aksepterer det fantastiske. Sofie svarer nemlig på spørsmål 11 (Appendiks, vedlegg 10) at sammenblandingen av de to historiene er spennende. Hun forteller at boken er både rar og litt spesiell. Det fantastiske aksepteres, men hun setter seg egentlig ikke nærmere inn i det, fordi det muligens ikke fenger noe særlig.

Når det gjelder den mer realistiske delen av historien, svarer Sofie på spørsmål 2 (Appendiks, vedlegg 10) at moren dro fordi hun ville bli modell, og de hun reiste fra, hadde savnet henne. Tilslutt innser også moren at hun har savnet dem. Sofie tar her utgangspunkt i teksten, men viser liten egen refleksjon. Dette forstår jeg nesten som hun aldri egentlig lar seg fange av teksten selv om hun sier at det er spennende til tider. Den realistiske historien godtas på lik linje som den fantastiske historien, med forholdsvis få innvendinger. Sofie skiller seg fra de andre elevene ved at hun forteller om episoden hvor faren forteller Hans Thomas om

Ødipus (Appendiks, vedlegg 10, spørsmål 14). Dette likte hun, men kun sånn passe fordi hun ikke skjønnte alt ved den.

Ungdomsleseren

Siden Sofie kanskje ikke har likt *Kabalmysteriet* så veldig godt, har hun heller ikke vært så opptatt av å finne noen å identifisere seg med i teksten. Som før nevnt holder hun en viss distanse til teksten. Det ser heller ikke ut som det er en "mismatch" med teksten repertoarer (McCormick), men mer en mer likegyldighet. Med dette som forklaring har muligens ikke behovet vært så stort for å finne noe eller noen i teksten å identifisere seg med (Appleyard 1990). Ut fra det Sofie skriver om *Kablamysteriet* er det lite som karakteriserer henne som en tenkende og reflekterende leser. Hva slags leserrolle hun inntar i arbeidet med annen skjønnlitteratur, vet jeg derimot lite om. Sofie sier også at filosofi er noe hun ikke liker ved *Kabalmysteriet*. Når boken i liten grad appellerer til henne, inviterer lesingen heller ikke til utstrakt refleksjon.

Sofie sier allikevel at teksten er spennende, nettopp fordi dvergen dukker opp rett som det er. I siste "Min mening" sier hun at hun synes boken endte litt trist, antagelig fordi bestefaren til Hans Thomas døde (Appendiks, vedlegg 10). Hun hadde muligens håpet på en lykkeligere slutt for alle.

Lesemotivasjon

Sofie har skrevet referater som gjengir hovedhandlingen i boken, mens hennes "Min mening" viser liten refleksjon utover omtale av spenningen i boken. I "Min mening" 6 skriver hun til og med at handlingen er utrolig spennende. Denne spenningen er med på å motivere henne til videre lesing. I neste refleksjon sier hun at boken var bra.

Siden Sofie har skrevet lange handlingsreferater, antar jeg at hun liker å skrive, kanskje nettopp fordi det er noe hun mestrer greit. Sammenlignet med mange av de andre elevene skriver hun godt. Slik sett vil jeg anta at hun også er ytre motivert for skrivearbeidet. Kanskje hun tidligere har fått ros for denne typen arbeid, noe som gir stor grad av forventning om mestring neste gang slikt arbeid utføres (Bråten 2007).

Når det gjelder engasjement for å lese boken, kan det se ut som hun har slitt med det. Hun har allikevel lest og jobbet på lik linje med alle de andre. Lavt engasjement kan også skyldes at dette var et skolearbeid hvor lærer valgte hvilken bok elevene skulle lese.

Lesestrategier

Sofie viser ganske god oversikt over bokens innhold. Hun deler opp *Kabalmysteriet* i historien om Hans Thomas og faren og historien om bolleboka. På den måten holder hun ting fra hverandre. ”Min mening” omhandler stort sett spenningen omkring dvergen som stadig dukker opp, og forvirringen med de ulike bakerne. Hun ser ikke ut til å endre lesestrategi for å finne en løsning. Jeg vil anta at dette skyldes likegyldighet overfor boken, og ikke mangel på variasjon av lesestrategier. Dette begrunner jeg med at hun viser god oversikt ellers. I det hun skriver om boken, står det lite som kan fortelle om hennes bruk av lesestrategier i arbeidet

6.2 Tekster skrevet av gutter

6.2.1 Ørjan

Da jeg spurte Ørjan ved skolestart om han likte å lese, svarte han: ”sånn passe”. Hvis han leste, valgte han bøker med spenning, ellers var det tegneserier han leste mest. Ørjan har lagt ned mye arbeid i handlingsreferatene sine. Det er til sammen snakk om åtte sider. ”Min mening”-tekstene varierer fra to til syv linjer, totalt ca 2 ½ side. Alle spørsmålene er besvart, fra en til tre linjer. Han skriver at boken har vært forvirrende underveis, men at den også har vært spennende. Det som gjorde den spennende, var fortellingen i bolleboka.

Fantasi og virkelighet

Spørsmål 6

Han legger kabal

Hvordan går det med denne ”leken”?

Kortene kommer ut av hodet hans og blir små dverger.

Spørsmål 11

Noen ganger er det litt forvirrende, men det er spennende.

Spørsmål 14

Bolleboka. Den var spennende

Ørjan likte bolleboka best, for som han sier, var den mest spennende.

Handlingsreferatene hans inneholder flere detaljer fra bolleboka enn fra reisen til Hans Thomas og faren. Jeg tolker dette som at Ørjan godtar det fantastiske uten noen særlige problemer. Fantasifortellingen ser ut til å fenge med både helter, skurker og intriger. Frode kjemper mot joker, og joker truer med å røpe hemmeligheten overfor kortdvergene. Det hele får en dramatisk slutt ved at øya synker i havet og forsvinner. Det fantastiske i boken virker her ønsket og lokkende (Svensen 1991). Hver gang jokeren/dvergen viser seg for Hans Thomas, skriver Ørjan om det. Dette er nok som det mest spennende av det Hans Thomas og faren opplever på sin reise.

Ørjan har ikke med så mange detaljer fra reisen til far og sønn gjennom Europa i det han skriver. Det kan tyde på at han ikke oppfatter prosjektet om å finne moren som så viktig. På spørsmålet om han har noen mening om hvorfor moren dro, siterer han kun det som står i boken: *at hun dro for å finne seg selv* (Appendiks, vedlegg 11, spørsmål 2). For faren og Hans Thomas har det kun vært positivt at hun har vært borte: *De har hatt det bra, og Hans Thomas har blitt bedre kjent med fatteren* (Appendiks, vedlegg 11, spørsmål 2).

Det som forvirrer Ørjan, er nok heller at Gaarder blander de to historiene når han skriver. I nesten alle handlingsreferatene nevner Ørjan at det er vanskelig å vite om han leser i bolleboka, eller om han leser om Hans Thomas og faren. Han forvirres antagelig av at to historier fortelles parallelt. Siden han er så opptatt av dvergen, vil jeg tro at han godtar at det virkelige og det fantastiske krysser hverandre. Det er nok mer forfatterens litterære grep med bruk av parallellføring som forvirrer fordi det er uvant.

Ungdomsleseren

I følge Appleyard (1990) vil ungdomsleseren etter hvert oppleve at ulike tekster ofte kan ha en dypere mening. Leseren inntar dermed en mer reflekterende leserrolle. Så langt ser det ikke ut til at Ørjan har kommet i sin leseutvikling. Historien i bolleboka fascinerer han mest, og det synes spennende at hendelser derfra også får betydning for Hans Thomas til slutt. De gangene Ørjan forteller fra reisen til far og sønn, er når dvergen eller bolleboka er involvert. Det kan se ut til at Ørjan fortsatt har fokus på den magiske verdenen med helter og heltinner, og at han inntar en helterolle når han leser. Han tviler da heller ikke på det han leser, for i en magisk verden er alt mulig. Han reflekterer lite og har ingen direkte spørsmål til teksten. Det ser ut til at han identifiserer seg med Hans Thomas. Hans Thomas er en gutt på hans egen alder som til en viss grad får ting til å skje. For Ørjan er jokerspillet ingen slektshistorie, men en historie om Hans Thomas (Appendiks, vedlegg 11, spørsmål 10), en gutt som også får martini av

faren sin, men som drikker litt mange glass (Appendiks, vedlegg 11, referat 5). Da farfaren til Hans Thomas dør, skriver Ørjan at han samtidig mister ”*hele jorda*” (Appendiks, vedlegg 11, referat 8). Han viser også her at det er hendelser Hans Thomas opplever, han er mest opptatt av. Ørjan fremhever hendelser som berører Hans Thomas direkte, akkurat som om han skulle være han selv.

Ørjan sier til slutt at boken var spennende og morsom, og at det var kult med mange gåter (appendiks, vedlegg 11, ”Min mening” 8). Han likte også slutten veldig godt. Ørjan nevnte tidligere at det oppleves trist når bestefaren dør. Dette kan vise at en mer realistisk lesning er i emning. Trolig er han på vei til å innta en ny leserrolle, men han vet kanskje ikke riktig hvordan ennå. Det kan også komme av mangel på lesererfaringer og en generell usikkerhet. Siden Ørjan stadig viser problemer med å akseptere parallellføringene til Gaarder, kan det ha vært til hinder for refleksjonen hans. Tekstens litterære repertoarer er altså lite sammenfallende med leserens (McCormick 1987). Ørjan ser heller ikke ut til å finne noen tilfredsstillende løsning på dette problemet. Han har derfor lite utbytte av parallellene, men fascineres av *Kabalmysteriets* fantastiske univers isteden.

Lesemotivasjon

Jeg opplever Ørjan som en samvittighetsfull elev, noe jeg begrunner med de lange og detaljerte referatene han skriver. Siden dette er et skolearbeid, har han trolig en positiv mestringsforventning og ønsker å yte sitt beste. Jeg vil anta at han motiveres av ros for godt arbeid. Dette kan være noe han har erfart tidligere. Bråten (2007) snakker om en ytre motivasjon som er knyttet opp mot tidligere arbeider eleven har lyktes med. Siden Ørjan oppgir at han har likt boken godt, og at jeg oppfatter ham fremdeles mer som en helteleser enn en reflekterende leser, vil jeg tro at han også har hatt en indre motivasjon for å lese boken. Det som er spennende, ønsker han å forfølge videre for å se hvordan det går. Slik sett kan det tenkes at det som har omhandlet reisen til far og sønn, ikke har blitt lest så nøye, fordi parallellføringen gjorde det vanskelig, men kanskje også fordi det ikke opplevdes som like spennende.

Lesestrategier

De lange referatene står i kontrast til ”Min mening”, som Ørjan har hatt større vanskeligheter med. Det å reflektere over en tekst for så å sette ord på det, kan være uvant. Det er ikke alle elever som uten videre aksepterer at de kan ha en selvstendig mening. Kanskje den til og med kan være på tvers av lærerens oppfatning, og det kan være utfordrende i en

skolesammenheng. Ørjan kommer stort sett med lite kritikk av boken, selv om han i seks av åtte ”Min mening”-tekster bruker ord som forvirrende og vanskelig.

Spørsmål 11

Noen ganger er det litt forvirrende, men det er spennende.

Spørsmål 12

Jeg syns at filosoferingen i boka er bra.

Spørsmål 14

Dette liker jeg sånn passe med boken

At fatteren fortalte om filosofi

Med disse svarene ser jeg en viss usikkerhet i forhold til på den ene siden å være ærlig, og på den andre siden kanskje å behage læreren. Ørjan sier han liker filosofi, samtidig som det også er det han liker sånn passe. Dette er igjen kanskje et tegn på at han er usikker, men også på at han ikke helt vet hvor mye kritikk læreren tåler før det kan bli slutt på rosen. Bokens handling er detaljert gjengitt i referatene, men han har egentlig hatt få kommentarer til det han har lest. Ørjan er blant annet ikke, som jentene, opptatt av å forstå kalenderen, eller å få alle bakerne på plass. Han har faktisk ikke nevnt kalenderen i det hele tatt. Siden han synes så mye annet oppleves forvirrende, vil jeg tro at han rett og slett bare har hoppet over dette. Det at han ikke forstår alt, aksepteres dermed som greit.

Min mening 8

Jeg synes at boka var veldig spennende og morsom. Og det var kult at det var så mange gåter i boka. Og at helt på slutten ga alt sammen mening og det har en veldig bra slutt.

Ørjan sier ingenting om hvilke gåter det er snakk om her. Det at han gjengir handlingen forholdsvis detaljert, forvirrer meg noe, ettersom han nesten ikke reflekterer over hva som har vært vanskelig å forstå. En del av gjengivelsene er nesten ordrett sitert fra boken. Ved å la være å kommentere enkelte vanskelige partier i boken unngår han å si noe feil. Alt omtales som så positivt unntagen det som var forvirrende. Siden det er mange som beskriver deler av boken som forvirrende, antar jeg at dette har vært en akseptert påstand blant elevene. Denne aksepteringen gjør at Ørjan også kan si det uten å bli stigmatisert. Hadde han vært den

eneste, hadde han kanskje sagt at han forsto uten å gjøre det. At han kan være det jeg vil kalle en ”med-strøms-elev”, kan jeg tolke ut av svaret på spørsmål 13:

Spørsmål 13

Hvordan likte du historiene fra virkeligheten.....?

Jeg synes det var bra.

Hvilke paralleller ser du i boka?

Den magiske øya og ATLANTIS

Svaret i seg selv er ikke så underlig, men det er derimot måten det er skrevet på. Skriften til ordet Atlantis skiller seg ut fra det andre han har skrevet, akkurat som om navnet er satt opp rett før han leverte. Dette kan tyde på at det var et svar han hørte fra andre i klassen og kanskje ikke hans egen tanke.

Teknisk leser Ørjan bra ettersom han vet hvor han skal finne detaljer i teksten, men han reflekterer ikke noe særlig skriftlig over innholdet. Han stiller ingen spørsmål, og det foreligger få vurderinger underveis. Dette er kanskje ikke hva Roe (2008) vil kalle en god leser med varierende bruk av lesestrategier. Det begrunner jeg med at han ikke stiller noen spørsmål til det han har lest, men at han tilsynelatende hopper over deler av boken. Det kan henge sammen med at han har få referanser fra tidligere lesing. En svak leser er ifølge Roe (2008) en leser som har en tendens til å bare lese videre uten å forstå hva som gikk galt. For så vidt gikk ingenting galt her. Hver gang noe forvirret ham, hoppet han kanskje bare over det uten egentlig å forstå. Han er derfor heller ingen god problemløser. Til en viss grad foregriper han handlingen fordi han drives til å lese videre fordi det er spennende. Men det jeg har sagt her, kan også være feil. Han kan til en viss grad ha variert lesestrategiene, men det kommer ikke tydelig frem ettersom han så åpenlyst har valgt å konsentrere seg om bolleboka.

6.2.2 Aksel

Det Aksel liker best å lese, er biografier og bøker som beskriver naturen. Av annen litteratur han liker å lese, nevner han krim. Hvor mye han leser, sier han ikke noe om.

Handlingsreferatene utgjør omtrent en halv side hver. Det blir til sammen fire sider. ”Min mening”-tekstene er besvart med to til seks linjer, totalt i underkant av to sider. Alle spørsmålene er besvart med en til tre linjer. Aksel er en av de få elevene som oppgir at han

likte den delen som handlet om Hans Thomas og faren best. Bolleboka likte han bare sånn passe, fordi han synes det var lite handling i den. Dette er interessant og kan kanskje henge sammen med hans tidligere lesererfaringer.

Fantasi og virkelighet

Spørsmål 6

Hva menes med at kortstokken blir Frodes tidsfordriv?

Det menes at han brukte det til å få tiden til å gå

Hvordan gikk det med leken?

De blir til ekte mennesker.

Spørsmål 11

Hvordan likte du sammenblandingen i boka?

Litt vanskelig å forstå

Det er historien om faren og Hans Thomas Aksel liker best, kanskje fordi det er den mest realistiske delen av boken. Det fantastiske i bolleboka ser ikke ut til å gjøre noe spesielt inntrykk, og Aksel sier den også har lite handling (Appendiks, vedlegg 12, spørsmål 14). Det kan tyde på at det fantastiske oppleves så fjernt fra virkeligheten at det blir lite interessant. De spørsmålene han stiller, dreier seg stort sett om hvordan det går med far og sønn i jakten på moren. Parallellføringen er kun kommentert som vanskelig. På spørsmålet om han ser noen paralleller i boken, svarer han at det gjør han ikke. Kanskje dette er en leser som egentlig ikke har ønsket å gå så dypt i boken fra starten av. Det kan forklares med hans tidligere lesererfaringer. Aksel oppgir ikke fantastisk litteratur i det hele tatt, men er mest opptatt av virkelighetsnære fortellinger. Han opplever reisen gjennom Europa som spennende. Forvirringen i starten ble opplevd som kjedelig. Selv om han ikke uttaler dette direkte, kan det være en medvirkende årsak. Det fantastiske kan ha fremstått som uinteressant.

Ungdomsleseren

Handlingsreferat 5

Nå er det jokerfest på øya. Alle måneder og år har hver sine kortnavn. Hans Thomas drikker seg full på vin han får av faren. Nå er faren litt redd for å treffe kona.

Spørsmål 12

Jeg synes det er bra for de må jo fylle røykepausene med noe.

Aksel liker som sagt fortellingen om Hans Thomas og faren best, derfor er det her de fleste refleksjonene kommer. Siden han nevner at gutten drikker seg full etter at han har fått alkohol av faren, er altså dette noe han har festet seg ved under lesingen. I det første handlingsreferatet nevner han også at faren drakk da de kom til Dorf (Appendiks, vedlegg 12, referat 1). Kanskje liker han egentlig ikke at faren drikker, og at han gir sønnen alkohol. Ungdom og alkohol er en problemstilling som er ganske aktuell i ungdomsskolen, og det legges ned mye holdningsskapende arbeid her. Aksel ser kanskje på temaet om alkohol som relevant, og hans oppfatninger på dette området samsvarer muligens med tekstens allmenne repertoarer (McCormick 1987). Dette viser også en leser som har inntatt en tenkende leserrolle (Appleyard 1990).

Det at de to hadde pauser på turen, oppleves som helt naturlig. For å fylle pausen med noe ble det naturlig å filosofere. Om han liker filosoferingen, svarer han egentlig ikke på. Det kan kanskje virke som han ikke har oppfattet spørsmålet slik at det er hans tanker omkring filosofi jeg som lærer, er på jakt etter (Appendiks, vedlegg 12, spørsmål 12).

Selv om han uttrykker seg ganske nøytralt, tror jeg faktisk ikke han har likt boken noe særlig. Tekstene hans bærer ikke mange spor av engasjement i boken. Historien om far og sønn likte han best. Kanskje han kjente igjen et slikt far-sønn-forhold. Det er en tenkende og reflekterende leserrolle han inntar (Appleyard 1990). Aksel identifiserer seg med Hans Thomas og hans forhold til faren. Det kan være at han opplever dette forholdet som troverdig og gjenkjennbart. Han inntar en tenkende leserrolle i forhold til den realistiske delen av boken, samtidig som han stiller seg nøytral eller utenforstående til bolleboka.

Lesemotivasjon

Spenningen i det han leser, er nok med på å motivere til ytterligere innsats, sammen med at dette er et skolearbeid. Slik sett kan han sies å være både indre og ytre motivert. Jeg tror ikke han har vært så veldig engasjert selv om han virkelig har prøvd. Forklaringen på det kan ligge i at *Kabalmysteriet* egentlig ikke harmonerer med det han ellers liker å lese.

Lesestrategier

Min mening 1

At boken var spennende, men at den var litt forvirrende med at en fortalte om en som leste en bok og så videre. Men alt i alt så var den spennende.

Min mening 2

Jeg synes det er litte grann rart at faren begynner å snakke om alle mulige ting for eksempel marsboere og sånt.

Min mening 3

Boken var vanskelig å forstå i starten, men jeg begynner å komme inn i historien mer nå.

Dette er en leser som viser ganske stor forvirring i starten selv om boken også oppleves spennende. Aksel ser heller ikke ut til å være klar over hvem som er fortelleren i historien. Dette kan kanskje forstås ut ifra hva han ellers liker å lese. Biografier og bøker som beskriver reiser i naturen, er ofte skrevet kronologisk. Bøker som er skrevet i kronologisk rekkefølge, er ofte lettere å lese. Gaarder utfordrer leseren med å la handlingen hoppe frem og tilbake i tid i starten. I boken er Hans Thomas først eldre og vil fortelle om noe som skjedde for flere år siden. Da starter han med at de er på vei ut i Europa, for så å fortelle om farmoren og farens oppvekst. Deretter introduseres leseren for en helt ny historie, nemlig bolleboka. Dette kan oppleves forvirrende, men det kan være spennende også. Aksel prøver å oppklare det han leser, med å koble det til noe han har lest før (Roe 2008). Han prøver å løse problemet, men det tar litt tid. Det er nærliggende å spørre seg hvorfor han ikke ber om hjelp utenfor teksten. Kanskje har han ikke noen gode erfaringer på området. Aksel velger derimot å fortsette å lese på egen hånd. Resultatet er at det heldigvis blir lettere etter hvert.

Min mening 4

Jeg lurar på om de finner moren til Hans Thomas

Min mening 5

Jeg lurar på om de treffer moren og om hva som skjer på den magiske lille øya.

Aksel viser her at spørsmålet om hvordan det kommer til å gå, også er med på å motivere ham til videre lesing. En lesestrategi han benytter seg av, er her å stille spørsmål til det han leser. Ifølge Roe (2008) vil en god leser hele tiden stille spørsmål til det som blir lest.

Om dette er en god leser ennå, vet jeg vel egentlig ikke. Ettersom referatene er korte, har de heller ikke med seg så mange detaljer. Han kan derimot være på vei mot en bedre leser, men har behov for en del veiledning underveis i leseprosessen. I arbeidet med teksten har han ikke valgt å skrive for å gjøre ting klarere, en strategi som noen andre elever benytter seg av. Årsaken kan være todelt, enten at det å skrive ikke oppleves som særlig nyttig, eller at det å skrive oppfattes som et problem i seg selv. Siden han sier at boken forvirrer, antar jeg at han kanskje tar litt lett på det som er vanskelig. Alle litt vanskelige partier er utelatt. Han har ikke skrevet om det, og han har heller ikke omtalt dem i noen refleksjon.

6.2.3 Sturla

Sturla har nesten alltid en bok for hånden på skolen. Han oppgir da også at han leser mye. Det er spenning, humor og tegneserier som står øverst på listen av lesestoff. Ettersom han har gått på skole i utlandet noen år, er han vant med å lese engelske bøker også. Han har skrevet omtrent en halv side handlingsreferat til hver del, totalt i underkant av tre sider. Refleksjonene utgjør fra to til seks linjer, altså ca en side. Det er to handlingsreferat og to "Min mening"-tekster som mangler. Nesten alle spørsmålene er besvart, og da med en til tre linjer. Sturla gir tydelig uttrykk for at han likte boken. Han har heller ikke støtt på de samme problemene som mange av de andre elevene. Boken var etter hans mening full av hemmeligheter, og han så tidlig forbindelsen mellom de to historiene.

Fantasi og virkelighet

Handlingsreferat 4

I disse kapitlene får Hans Thomas vite mye mer om Frode og de mystiske dvergene. Dvergene har hoppet ut av fantasien til Frode og er nå sprut levende. Han får også vite at den lille dvergen har fulgt dem helt til Hellas. Disse kapitlene sier masse hemmeligheter som gjør boken veldig interessant.

Sturla aksepterer det fantastiske i boken helt ut. En fantastisk verden synes det som han er fortrolig med fra før, kanskje fordi han er vant til å lese mye og variert. Den mer realistiske delen av boken viser han heller ingen problemer med å godta. Det kan se ut som Sturlas allmenne repertoarer er sammenfallende med tekstens allmenne repertoarer på flere punkter (McCormick 1987). Han forteller at det er en forbindelse mellom bolleboka og Hans Thomas som gjør at han liker boken så godt (Appendiks, vedlegg 13, spørsmål 14). Parallellføringen mellom de to historiene oppleves kanskje berikende for leseren. Mye kan

tyde på at denne måten å skrive på er en ny erfaring for leseren, men at han liker den svært godt.

Ungdomsleseren

Handlingsreferat 5

Nå har Hans Thomas og fatteren kommet til Athen. De drar til Akropolis og ser templene og Hans Thomas blir for første gang drita, etter det synes han at fatteren burde skjerpe seg. Jokerfesten er godt i gang og Baker Hans smaker purpurbrusen for første gang.

Min mening 5

Jokerfesten er en interessant begivenhet og det er spennende og høre hva dvergene sier henger sammen med Hans Thomas og fatteren.

Spørsmål 2

Kanskje fordi fatteren drakk så mye.

Siden Sturla utelater mange detaljer fra boken, er det spennende at han trekker frem den sekvensen der Hans Thomas blir servert alkohol av faren. Nevner han kanskje dette fordi han anser det som upassende? Det harmonerer kanskje dårlig med hans oppfatning av en positiv farsrolle. På spørsmål to antyder han farens drikking som den bakenforliggende årsaken til at moren reiste fra dem. Dette står ikke direkte i teksten, men en reflekterende leser kan ha kommet frem til at dette har vært en medvirkende årsak. Her kan jeg både se den identitetssøkende leseren og den tenkende leseren. Sturla reagerer på farens oppførsel. Overfor sønnen bør en far antagelig vise større ansvar. Han ser også at drikking kan ha noe å gjøre med at moren dro. I den sammenhengen er det naturlig at Hans Thomas prøver å oppdra faren. På dette punktet blir sønnen farens veileder i bken. Sturla mener kanskje også at det er slik det henger sammen. Teksten har fått leseren til å tenke, også utover det som direkte står skrevet. Han har inntatt en tenkende leserrolle (Appleyard 1990). Sturla identifiserer seg som flere av guttene med Hans Thomas.

Spørsmål 12

Det blir litt mye filosofi noen ganger

Spørsmål 13

Likte du historiene om bl.a. Ødipus?

Ja det var spennende

Hvilke paralleller ser du?

?

Sturla synes at det kan bli litt mye filosofering, mens de andre historiene i boken er spennende. Neste spørsmål besvarer han med et spørsmålstegn. Til å være en gutt som leser mye, er det nesten rart at han ikke har hørt om noen av disse mytene og fortellingene. Dette kan etter min mening ha flere årsaker. Det ene er at han ikke har hørt om dem, han har kanskje ikke lest teksten så nøye, han kan ha misforstått spørsmålet, men det kan også være at han ikke egentlig har giddet å svare på det. Sånn sett kan han jo være en meget god leser som leser fordi han liker det, men han kan også være litt lat. Å imponere læreren på noe som helst vis er han i hvert fall ikke opptatt av.

Lesemotivasjon

Sturla viser få tegn på ytre motivasjon. Motivasjonen hans er nok heller hentet ut fra selve gleden ved å lese. Det er antageligvis spenningen i boken som har stimulert leselysten. Som Bråten (2007) sier, er Sturla nysgjerrig og brenner etter å forstå. Han har lest mye og har opparbeidet seg positive holdninger til å lese. Dette har gjort sitt til at denne leseaktiviteten i skolens regi har passet ham helt utmerket. Det ser ut til at han har kost seg under lesingen.

Roe (2008) mener at motivasjon også kan være knyttet til selvoppfatning. Jeg opplever da også Sturla som en meget selvstendig gutt. Selvstendigheten hans kommer til uttrykk i at han alltid ses med en bok uten å bry seg om hva andre synes om det (personlig erfaring). Å skille seg ut i ungdomsskolen krever ofte stort mot.

Lesestrategi

Handlingsreferat 1

Hans Thomas og fatteren er på vei til Athen for å finne moren som dro for å finne seg selv. Det ble ikke en helt vanlig biltur. De møter på en dverg og en gammel baker og alt henger sammen.

Mim mening 1

Boken er flott med interessant type skrift og fin storyline. Veldig original.

Min mening 2

Det er litt vanskelig å skjønne alt, men det er veldig spennende.

Sturla er etter min mening en leser som skiller seg klart ut fra resten av elevgruppen. Selv om han møter på motstand, opplever han lesingen som veldig spennende med en gang. Han ser også tidlig at de to historiene i boken henger sammen. Det er nesten så tidlig at jeg lurer på om han ikke har kunnet la være å lese videre før første referat ble skrevet. Det er ikke store forskjell i skrift på de to historiene, men ser man nøye etter, er det en forskjell mellom skriftstørrelse 12 og 11. Dette har han lagt merke til. Boken er etter hans mening meget original. Roe (2008) mener at gode lesere bruker kunnskaper om tekstens form og oppbygning til å organisere lesingen på en effektiv måte. Dette er helt i tråd med det Smith (1983) sier om en erfaren leser som vil være opptatt av håndverksdyktigheten til en forfatter uten å ha vært utsatt for slik læring. Den gode leseren vil legge merke til slikt på en slik måte at det beriker forståelsen.

Sturla vil foregripe det han har lest, med noe han har lest før. Med andre ord vil en god leser tenke på hvordan innholdet i teksten henger sammen med både tidligere erfaringer og det som tidligere er lest i denne teksten. Handlingsreferatene er forholdsvis korte og inneholder derfor få detaljer. Det kan virke som han ikke har hatt behov for å skrive for å forstå handlingen. Har man lest mye, vil man ha flere referanser fra tidligere lesing også. Sturla ser tidlig at dette er en original måte å fortelle en historie på. Han gir uttrykk for at han synes det blir svært spennende på denne måten.

Sturla oppgir at noe har vært litt vanskelig å skjønne, men en slik "mismatch" ser ikke ut til å ha ødelagt leseopplevelsen (McCormick 1987). Hva problemene besto i, eller om han har funnet en måte å løse dem på, forteller han ikke noe om. Kanskje har han rett og slett bare hoppet over det fordi han ikke fant noen verdi i å kjenne alle detaljer for å forstå boken.

6.2.4 Kevin

Kevin oppga ved skolestart at han likte å lese, og at han leste forholdsvis mye. Når han leser, velger han først og fremst blant fantasy, krim og spenning. Kevin er den eneste eleven som oppgir at han har lest boken før, men at det er lenge siden. Handlingsreferatene utgjør i overkant av en halv side hver, totalt omtrent fem sider. "Min mening" er besvart med mellom tre og seks linjer. Spørsmålene har han besvart med en til tre linjer på hvert. Siden han har lest

boken før, har han et annet utgangspunkt enn de andre elevene. Han synes allikevel boken er vanskelig i starten, men at den kommer seg etter hvert.

Fantasi og virkelighet

Kevin ser ikke ut til å stille noen spørsmål ved det fantastiske i boka. At Frode bare har kortene å holde på med, og at de etter hvert begynner å leve, virker helt greit (Appendiks, vedlegg 14, spørsmål 6). Kevin har tidligere erfaringer med å lese fantasy, så en magisk verden godtas.

Spørsmål 14

Dette likte jeg spesielt godt:

To bøker. Fordi det var spennende

Med dette svaret viser Kevin at han har likt parallellføringen i boken. Han forteller også i siste handlingsreferat at han liker at de to historiene er delt i starten for så til slutt å møtes. Den mer realistiske historien har derfor betydning for hele boken. Kevin ser også ut til å oppleve den mer realistiske delen som en naturlig del av fortellingen.

Ungdomsleseren

.Min mening 4:

Jeg synes boken har mange gode spørsmål om livet som vi ikke tenker på i hverdagen.

I *Kabalmysteriet* tas det opp en del spørsmål som Kevin finner det positivt å tenke på. Han sier også at det er "kult" med filosofering (Appendiks, vedlegg 14, spørsmål 12). Boken har satt i gang en del tanker han ikke har tenkt før, og disse tankene liker han. Han har ingen problemer med å tre inn i bokens univers og glede seg over det som utspiller seg der. Her finner han spenning og intriger. Han introduseres til og med for et nytt tankeunivers. Selv om det har vært vanskelige partier i boken også, er det tydelig at denne leseren har kost seg. Ifølge Appleyard (1990) har han inntatt en tenkende og reflekterende leserrolle. Boken har fått ham til å tenke samtidig som den har hatt innslag av realisme. Det realistiske oppleves også som troverdig. Det er svært lite han har satt spørsmålstegn ved i det hele tatt. Hans Thomas, en ungdom på Kevins alder, er det lett for en gutt å identifisere seg med. I likhet med flere av guttene nevner Kevin at Hans Thomas får martini av faren (Appendiks, vedlegg 14,

referat 5). Han svarer også på spørsmål 9 at purpurbrusen virker som alkohol. Dette viser de to parallelle historiene.

Ungdom og alkohol er et kjent tema som guttene bryr seg om. Siden de fleste nevner dette spesielt, tyder det på at denne sekvensen har gjort inntrykk. De virker også litt sjokkert over at faren kunne gjøre noe likt. Dette harmonerer kanskje ikke med deres egne erfaringer. For Kevin er det kanskje slik at faren ikke blir helt troverdig akkurat her, nettopp fordi det avviker fra hans egne oppfatninger av farsrollen.

Lesemotivasjon

Kevin har lest mye og sier at han liker det. Det betyr også at han i utgangspunktet har en positiv holdning til å lese. En slik positiv holdning vil selvsagt også virke positivt inn på motivasjonen. Her har vi en leser som ifølge Roe (2008) leser av lyst. Kevin er indre motivert for å lese, kan det se ut som. Det er imidlertid også en annen side ved dette. Siden han er den eneste eleven i klassen som har lest denne boken før, kan det være med på å motivere ham. For det første kan det oppleves positivt i forhold til de andre elevene, fordi han da ligger litt foran de andre. Guthrie (1997) forteller at man kan lese av sosiale grunner. Denne sosiale settingen gir Kevin et overtak han kanskje finner tilfredsstillende. Det å være på et ”gjenkjennelsens nikk” med læreren kan også gi selvtillit. For det andre vil en bok man har lest før, virke enklere å forstå enn en som er ukjent. I tillegg vil jeg tro at selv om *Kabalmysteriet* oppleves som en litt vanskelig bok, har det vært en bok han har likt. Kevin har derfor stor grad av forventning om mestring nettopp til dette skolearbeidet.

Lesestrategier

Min mening1:

Jeg mener at boken er litt vanskelig, men at det går fint når man skjønner sammenhengen. Jeg har lest boken før så jeg vet litt hva som kommer til å skje.

Min mening2:

Jeg synes historien har fått mer mening. Nå husker jeg mye mer av boken enn i forrige referat.

Min mening3:

Det er ikke så forvirrende lenger. Den begynner faktisk å bli litt spennende.

Siden Kevin har lest boken før, har han et litt annet utgangspunkt enn de andre elevene. Han foregriper handlingen ved å hente frem tidligere erfaringer med boken (Roe 2008). Selv om han tidlig er klar over at det er snakk om to historier som blir til én, finner han boken vanskelig i starten. Det kan ikke være historien om bakerne som gjør det vanskelig, ettersom han i referat 2 (Appendiks, vedlegg 14) viser deres relasjoner i forhold til hverandre. Dette kan han ha skrevet og visualisert for å klargjøre det for seg selv. Ettersom han ikke har skrevet så mye verken i handlingsreferat eller i ”Min mening”, er det vanskelig for meg å se hva som var vanskelig. Kanskje har han rett og slett valgt å hoppe over enkelte vanskelige partier. Eller han har rett og slett ikke ønsket å skille seg for mye ut fra de andre. De fleste andre guttene har gitt uttrykk for at dette til tider har vært en vanskelig og forvirrende bok.

På spørsmål 13 om han ser paralleller mellom historier som Romeo og Julie og Ødipus, svarer han bekreftende (Appendiks, vedlegg 14, spørsmål 13). Kevin oppgir til og med at han ser mange slike paralleller, men dessverre ikke hvilke. Siden han likte boken godt, antar jeg at han har valgt hensiktsmessige lesestrategier. Antakelig kan han ha oppdaget nye sider ved boken ved andregangs lesing. Han har som Iser (1981) sier, lest boken med visse forventninger. Nye erfaringer føyer man så til tidligere erfaringer. Det kan imidlertid være noen brudd det er vanskeligere å korrigere. I dette tilfellet kan det se ut som leseren har valgt å gå utenom problemet. Antagelig har ikke problemet hatt avgjørende betydning for forståelsen av boken.

6.2.5 Bjørn

Ved skolestart oppga Bjørn at han liker å lese. Hvor mye tid han setter av til lesing vites ikke, men han velger helst bøker med fantasy og spenning. Handlingsreferatene utgjør i underkant av en side hver, til sammen rundt tre sider. ”Min mening” er svært korte og to mangler helt. Det er kun snakk om fra et til tjue ord. Bjørn forteller at Gaarders måte å skrive på har gjort boken vrien å forstå, allikevel likte han boken godt. Han synes også at boken både var morsom og trist.

Fantasi og virkelighet

På spørsmål 6 (appendiks) om hvordan Frode har hatt det på den magiske øya viser Bjørn at han er fortrolig med det fantastiske i boka. Kortene har blitt levende og har blitt Frodes nye venner.

Handlingreferat 4

I bolleboka er det mer om den lynskarpe jokeren og de dumme dvergene og de andre, om purpurbrusen, Hans og gameren.

Jeg forstår dette som en leser som lett trer inn i en fantastisk verden, og i denne fantastiske verdenen oppleves mye svart-hvitt. I dette tilfellet er det de kloke mot de dumme, og de unge mot de gamle. Disse forestillingene kjenner han kanskje igjen fra eventyrene.

Bjørn oppgir at det mest spennende ved boken var det som skjedde på den magiske øya. Dette er kanskje ikke så rart siden han sier at spenning og fantasy er det han liker best å lese. Leserens allmenne repertoarer kan i dette tilfellet synes sammenfallende med tekstens allmenne repertoarer (McCormick 1987).

Eleven viser god oversikt i hva dette handler om, men når det gjelder sammenblandingen av de to historiene, sier han at de oppleves forvirrende. Han oppgir også at han ikke husker å ha sett noen paralleller i boken. Dette kan tolkes som en leser som virkelig har delt boken i to, noe spørsmålet under også viser.

Spørsmål 6

Setningene i jokerspillet blir til slutt til en historie, hvilken?

Slutten av boken – Hans på øya og Hans Thomas` historie

Handlingsreferat 3

- 1. De tok en båt fra Venezia og har det fint, det er en fin båt som de blir lommekjent i før de drar. De har vært i et glassverk.*
- 2. Hans i bolleboka utforsker øya og ser at ruterne jobber i et glassverk....*
(Appendiks, vedlegg 15)

Jeg antar at 1 og 2 står for henholdsvis reisen til Hans Thomas og faren, og bolleboka. Det er nesten rart at dette ikke anses som en parallell ettersom det er skrevet i samme handlingsreferat. Det kan også hende at det å se paralleller ikke har vært særlig avgjørende for å like boken. Han har skilt de to historiene i alle handlingsreferatene sine.

På hva han ikke likte ved boken, svarer Bjørn at ”den plutselige vrien på Hans Thomas og øya” var vanskelig å forholde seg til. Det kan virke som han har holdt det to historiene fra hverandre. Når det gjelder den mer realistiske historien, oppgir han at den var litt kjedelig, spesielt i starten og midten av boken.

Ungdomsleseren

I motsetning til de andre guttene trekker ikke Bjørn frem sekvensen der Hans Thomas får alkohol av faren, men han nevner allikevel alkohol i en annen sammenheng. Han sier at *"fatteren har sluttet å "være på druen" fordi Hans Thomas helte vinen ned i do"*. Her viser Bjørn frem den handlende hovedpersonen Hans Thomas. Det er sønnens handling som får faren til å avstå fra å drikke mer. Her viser Hans Thomas etter min mening at han inntar en helterolle akkurat i denne sekvensen, en helt som viser heltemot overfor sin egen far. Kanskje Bjørn synes Hans Thomas viser mot ved å sette faren på plass, slik at Bjørn derfor ser opp til ham.

Andre steder i teksten ser jeg derimot en annen leserrolle, nemlig den tenkende og reflekterende leseren (Appleyard 1990). Bjørn mener at faren og Hans Thomas har hatt det kjedelig og trist etter at moren dro. Siden han oppgir at han også finner boken trist, antar jeg at det er dette han sikter til. Dette at en av foreldrene forlater en familie, vil medføre et tap for de som er igjen, ser det ut som han har tenkt over. Hvilken referanse dette forholder seg til vet jeg lite om, men han har tilsynelatende reflektert over det. Farens oppvekst som tyskerunge kommenterer han som forferdelig, og at han kommenterer at faren ble veldig nervøs og paranoid av det. Siden han skriver forholdsvis kort, er det vanskelig å få tak i ulike sider ved refleksjonen. Om filosofi sier han at det er fatteren som filosoferer, og at det er vanskelig å forklare noe rundt det. Enten er filosofi vanskelig i seg selv, eller så er det vanskelig å sette ord på det.

På samme måte som resten av guttene kan det virke som om han identifiserer seg med Hans Thomas. Når det gjelder bolleboka, kan det se ut som han fascineres av Joker. Han beskrives som både skarp og litt ondskapsfull. En slik uttalelse kan også ses på som et spenningsmoment. Joker er dermed både lokkende med sin skarphet, og farlig fordi han kan være litt ond (Svensen 1991). Slik kan vel også helten i et eventyr oppleves.

Lesemotivasjon

Det kan synes som spenningen i det Bjørn leser, har vært motiverende for ham. Det er spesielt i bolleboken han finner spenning. Det kan virke som han kjenner seg igjen i en magisk verden. Gjenkjennelsen kan ha virket motiverende. Kanskje han finner det tilfredsstillende å leve seg inn i en magisk verden. Det at han ikke har fått helt tak på parallellføringen, ser ikke ut til å ha betydd noe særlig. Han har nok kanskje også likt den delen av boken. Kanskje han ikke har noen problemer med å godta at ikke alt forstås, siden det ikke medfører noen synlig form for frustrasjon for ham.

Lesestrategi

Handlingsreferat 5

Hans Thomas har kommet til Athen på leting etter Anita. De drar rundt i byen og er i Akropolis og bor i hotell Titania.

Handlingsreferat 6

I bolleboka er det fortsatt jokerfest, historien er ferdig og Frode døde, dvergene ble kort og øya forsvant. Hans overlevde og forsvant fra øya.

Bjørn stiller ingen spørsmål til det han leser, etter det jeg kan se ut av refleksjonen hans. Det er spenningen som har drevet lesingen fremover. Antagelig har han fått med seg mer enn han røper. Handlingsreferatene er korte, men de viser svært god oversikt. Bjørn har navngitt svært mange steder på reisen gjennom Europa. Det har han med i nesten alle referatene sine. Dette vil jeg tolke som en observant leser. Kanskje han er veldig opptatt av nettopp geografiske steder, eller han har ansett det for viktig for fortellingen. Han har tilsynelatende så gode oppklarende lesestrategier at han får skrevet korte, men dekkende referater. Det å oppsummere på denne måten kan ifølge Roe (2008) være en lesestrategi i seg selv. Dermed har han foregrepet teksten slik at han kan dra nytte av denne kunnskapen når han leser videre.

Det at han ikke har fått med seg parallellene, kan nesten virke litt rart. Kanskje han ikke har forstått spørsmålene mine akkurat her. Eller kanskje han rett og slett ikke vet hvordan han skal ordlegge seg. Til slutt kan det hende at han ikke har funnet det bryet verdt, altså at han kanskje har vært litt lat.

7 Oppsummering og drøfting

I denne oppgaven har jeg analysert 10 elevtekster ut fra problemstillingen: *Hvordan leser gutter og jenter i 8. klasse Kabalmysteriet?* Funnene gjort i analysen drøftes i dette kapitlet opp mot teorien som ligger til grunn for oppgaven.

7.1 Fantasi og virkelighet

7.1.1 Hvordan forholder elevene seg til det fantastiske i boken?

Elevene viser stort sett fortrolighet med det fantastiske i boken, men det er etter min mening to unntak. For det første gjelder det Fransiska, som viser noe usikkerhet i forhold til at dvergen kan bli flere hundre år gammel. Ifølge Svensen (1991) vil det fantastiske være i strid med vanlige normer, men troverdigheten kan gjenopprettes ved å bruke elementer fra virkeligheten. Fransiska aksepterer dvergens eksistens ut fra de opplysninger boken gir. Med en levealder på dvergen som avviker fra det normale, får hun dermed problemer med det fantastiske også. Når hun leser om det fantastiske, kan det se ut som hun søker etter en virkelighet som passer mer med hennes egne erfaringer.

Den andre som har hatt problemer med det fantastiske, er Aksel. Hva problemet hans egentlig bunner i, kommer ikke helt klart frem, fordi han retter det meste av oppmerksomheten mot reisen til Hans Thomas og faren. Dermed antar jeg at det fantastiske kanskje ikke har fengst like mye. Han oppgir selv at han synes det var lite handling i bolleboka. Siden han oppgir at det var vanskelig å forstå hvordan bolleboka og reisen gjennom Europa hang sammen, er det nærliggende å tro at dette kan ha medført en ”mismatch” (McCormick 1978) med tekstens repertoarer. Årsaken til dette kan kanskje ligge i hans tidligere lesererfaringer, som til nå har inneholdt mer realistisk litteratur. Slik sett ser det ut til at Aksel er en mer nytteorientert leser.

Bjørn opplever det fantastiske ganske forskjellig fra de andre elevene, ved tilsynelatende å leve seg helt inn i en magisk verden med helter og skurker. Fire av elevene oppgir at de likte bolleboka best, fordi den var mest spennende. Av elevene som godtar det fantastiske, er det fire som liker sammenblandingen av fantasi og virkelighet best ved boken. De fant nettopp at når det fantastiske krysser det virkelige, oppstår det spenning. Det er kun Aksel som oppgir at den mer realistiske fortellingen om Hans Thomas og faren, er den han

likte best. Bjørn sier at parallellføringen var forvirrende. Han fant allikevel boken spennende, uten helt å se sammenhengen mellom bokens to planene.

7.1.2 Hvordan oppleves den mer realistiske delen av boken for elevene?

For at det virkelige i en fortelling skal være troverdig, sier Svensen (1991) at det må samsvare med empiriske observasjoner hos leseren, og at det er en fordel om det er mer typisk enn spesielt. De fleste elevene anser den realistiske delen av boken som troverdig, men noen har noen innvendinger. Disse kommentarene ser ut til å være kjønnsrelatert. Jentene viser både frustrasjon og skuffelse over moren i historien. Moren er lite nyansert beskrevet i boken, dermed blir hun kanskje mer oppfattet som en drøm i det fjerne. Spesielt for jentene ble dette vanskelig, nettopp fordi hun ikke så lett kunne oppleves som typisk, men kanskje som mer spesiell (Svensen 1991). Med jentenes erfaringsbakgrunn blir derfor ikke personen troverdig nok. At det er jentene som reagerer sterkest, er kanskje ikke så underlig da det er få andre kvinner i fortellingen de kan identifisere seg med (Appleyard 1990).

Tre av fire gutter ser ut til å reagere på farens alkoholforbruk, mens kun en jente nevner dette. Hun nevner det da som en mulig årsak til at moren dro. Bjørn forteller at Hans Thomas helte alkoholen i do. Siden guttene generelt har skrevet mindre enn jentene, er det nesten bemerkelsesverdig at guttene har nevnt episoden hvor faren gir sønnen alkohol. Kanskje de kommenterer det fordi det ikke harmonerer med, i deres øyne, det normale. Hvis de er sjokkert over hendelsen, bunner det muligens i deres tidligere erfaringer. Det er mulig at man også kan relatere reaksjonene deres til det at de går på en livssynsskole. Det er kanskje også nærliggende å tenke på at disse elevene går i 8. klasse, og at det ikke er sikkert hendelsen hadde vært kommentert om de hadde gått i 10. klasse.

Ingen av elevene nevner farens oppvekst som tyskerunge i handlingsreferat eller refleksjoner. Det ble tatt opp i en diskusjon i klassen, og mange av elevene var nok uvitende om hva det innebar (personlig erfaring). Etter å ha blitt gjort oppmerksom på det var det flere som i en klasseromssamtale anså dette som en grusom oppførsel, og at det derfor hadde hatt betydning for farens oppvekst. De fleste elevene mente dette var snakk om mobbing, noe de også skriver som svar på spørsmål 1. De geografiske og historiske opplysninger om reisen gjennom Europa, har heller ikke blitt kommentert av så mange elever. Sofie er alene om å fortelle legenden om Ødipus i et handlingsreferat, fordi som hun skriver, synes slike fortellinger var ganske spennende, selv om hun ikke forsto alt.

7.1.3 Hvordan oppleves de to parallelle historiene, og hvordan forholder elevene seg til denne parallellføringen?

Det at det fantastiske og det virkelige krysser hverandre, har medført en del kommentarer fra elevene, og det brukes ord som skummelt, spennende og imponerende. Noen oppgir at det også til tider har medført visse vanskeligheter. Ut fra dette antar jeg at denne måten å skrive på har vært uvant, men at flere av elevene har likt den, siden de bruker ord som imponerende.

Mange av elevene oppgir at boken er forvirrende i starten. Årsaken kan ligge i bokens to plan, den fantastiske historien om den magiske øya og reisen til far og sønn gjennom Europa. En slik parallellføring kan ha vært uvant, men forvirringen kan like gjerne ha en annen årsak. I starten av boken er det gjentatte brudd på kronologien og handlingen involverer mange bakere som det kan være vanskelig å forholde seg til. Dette handler om at *Kabalmysteriet* er komponert som en kinesisk eske (Svensen 2001) med flere historier i hverandre, noe som kanskje er enda mer uvant for elevene enn parallelle handlinger. Siden mange av de samme elevene etter hvert oppgir at parallellføringen er imponerende, kan det tyde på at de etter hvert har akseptert en slik skrivemåte. Noen sier til og med at det er genialt gjort.

7.2 Ungdomsleseren

7.2.1 Hvilken leserrolle velger elevene, og hva eller hvem identifiserer elevene seg med i teksten?

Vi sosialiseres til å bli lesere, og gjennom utvidede erfaringer om verden begynner leseren etter hvert å reflektere og tenke, noe de fleste elevene i min undersøkelse også har gjort. Appleyard (1990) hevder imidlertid at leserrollene ikke må oppfattes som endelige, slik sett vil det være naturlig å finne spor av tidligere leserroller i elevenes tekster. En fascinasjon for helter og heltinner vil derfor kanskje ikke være så unaturlig. Kjersti lever seg for eksempel nesten helt inn i rollen som hjerteress og mor ved visse anledninger. Jeg tolker det som et ønske om å være en av dem. Flere ønsker seg også en bedre slutt hvor ingen dør. Dette kommer spesielt frem i noen jentetekster, noe jeg vil kalle en empatisk leser. Noen viser også medfølelse overfor moren, som kanskje fikk det vanskelig i ekteskapet.

Det er kun to av guttene som inntar en helterolle som leser. Ørjan gjør det gjennomført, og viser nesten ingen refleksjon i sine referater, men er kun opptatt av en korrekt gjengivelse av handlingen. Det blir litt feil å si at han ikke har gjort seg noen tanker om det han har lest, det vet jeg vel strengt tatt ikke noe om. Poenget er at jeg ikke finner noe hold i det han har skrevet for at han har reflektert over det han har lest. Det ene kan være at teksten ikke har frembrakt noen spesielle tanker, men det kan like gjerne ha vært uvant å formulere seg skriftlig om de tanker en tekst har gitt. Bjørn derimot inntar noen ganger en helteleser, mens han andre ganger inntar en tenkende leserrolle.

Guttene har identifisert seg med Hans Thomas uten unntak. Her har de funnet en ung gutt på deres egen alder, som også er bokens hovedperson. For jentene har det vært vanskeligere å finne positive identifikasjonsfigurer. De finner få kvinner i boken, kun mor og hjerteress, hvor begge i tillegg er sparsomt beskrevet.

7.2.2 I hvilken grad opplever elevene det som leses, som troverdig?

Realismekravet hos den tenkende leseren går i retning av en gjenkjennbar verden. Det leste skal oppleves troverdig (Appleyard 1990). En lite nyansert beskrevet person, som moren, byr på problemer for jentene. I tillegg er det mange som reagerer på at hun bare godtar å bli med hjem sånn uten videre. Helt i starten av boken tillegges moren en langt viktigere rolle, enn den hun faktisk får senere i boken. Jentene får kanskje visse forventninger som ikke innfris, dette medfører derfor skuffelse og frustrasjon. Noen blir til og med sinte på morens oppførsel. Det er derfor nærliggende å tro at disse jentene som reagerer så sterkt, egentlig søker mer sammensatte litterære personer enn moren til Hans Thomas. Disse jentene liker å lese, men jeg vet ikke noe om hvor mye de leser. Det kan allikevel tyde på at de er i ferd med å innta en mer krevende leserrolle. Ved å lese Sofies refleksjoner kommer det frem at hun misliker noen sider ved boken, som filosofi. Dette medfører til at hun forholder seg med en viss distanse til boken.

Guttene har derimot identifisert seg med Hans Thomas, og de har vist tekstens kvinner lite interesse. For guttene er det forholdet mellom far og sønn som har vært viktig, og det har vært fylldig beskrevet.

7.2.3 Hvilke refleksjoner gjør elevene seg?

Elevenes kommentarer gjelder hovedsakelig den realistiske delen av historien. De refleksjonene elevene har gjort seg, relateres stort sett til egne erfaringer, noe Appelyard (1990) også mener ungdomsleseren vil gjøre. Moren oppleves derfor ansvarsløs fordi hun angivelig reiser for å finne seg selv, mens faren opptrer uriktig i forhold til alkohol. Jentene viser sympati overfor moren både ved at hun antagelig var svært ung da hun fikk ansvar for et barn, og at mannen hun valgte å forlate, inntok en del alkohol. Det er kun Victoria som tar avstand fra morens oppførsel og mener at moren har vært egoistisk.

7.3 Lesemotivasjon

7.3.1 Hva forteller det elevene har skrevet, om motivasjon og engasjement i arbeidet med *Kabalmysteriet*?

Skal man diskutere motivasjon knyttet til et slikt leseprosjekt, må man ha på det rene at elevene leser i en gitt kontekst. Guthrie og Wigfield (1997) hevder at når flere skal lese det samme, er det i seg selv et signal om at oppgaven er overkommelig. Dette samsvarer godt med den erfaringen jeg har hatt med dette prosjektet, siden alle elevene har levert inn mer eller mindre alt de er bedt om. Helt i starten av 8. klasse på en ny skole har det kanskje også vært få motforestillinger mot skolearbeid. Av de ti tekstene jeg har valgt, ser jeg spor av ytre motivasjon i seks av dem. Ytre motivasjon kan knyttes opp mot en eller annen form for belønning. En gutt og en jente som begge oppgir at de liker å lese, ser ut til å drives av lyst til å vite hvordan det går. Slike positive forventninger knyttes opp mot en indre motivasjon i følge Bråten (2007).

Siden så mange av elevene sier at boken var forvirrende i starten, må motivasjonen ha et annet opphav. Det kan være at det leses av plikt, eller at motstanden i teksten er motiverende i seg selv. Siden mange anser boken som spennende, tror jeg nok mange har ønsket å vite hvordan det går. Fransiska sier da også at hun må konsentrere seg for å få med seg alt. Siden mange av elevene har fylt ut hele arket både når det gjelder handlingsreferat og ”Min mening”, vitner det om engasjement, men kanskje ut fra ulike motiv. Pliktoppfyllende jenter jobber kanskje jevnt over grundigere enn guttene. Jentene kan ha ønsket å imponere

læreren, noe guttene muligens ikke har vært så opptatt av. Det å skrive langt kan også ha vært en lesestrategi for å forstå teksten bedre.

Selv om jentene har hatt flere negative innvendinger i forhold til moren, kan jeg ikke hevde at det kan ha vært ødeleggende for leseropplevelsen. På lik linje med guttene ser det ut til at jentene har likt boken. De har ikke hatt en person å identifisere seg med på lik linje med guttene, men det ser ikke ut til at det har vært avgjørende. Det er kun hos Sofie jeg registrerer en noe mer negativ holdning til boken. Årsaken kan være at filosofien var umulig å forstå.

7.4 Lesestrategier

7.4.1 Hvilke lesestrategier velger elevene i arbeidet med boken?

Hvordan vil elevene forholde seg til eventuelle problemer som oppstår?

Mange av elevene oppgir at teksten til tider har vært forvirrende og vanskelig å forstå. Spenningen de har opplevd ved boklesingen, har imidlertid gjort at de har ønsket å lese videre. Dette er en måte å foregripe teksten på, noe som har vært med på å bygge opp deres forventninger.

Ved å se på hvilke spørsmål elevene har stilt til teksten, kan jeg dermed si noe om hvordan de foregriper den. For ved å stille spørsmål benytter en også automatisk flere strategier (Roe 2008). Teksten har etter det elevene skriver, fått mange til å tenke, og sikkert også fått dem til å stille seg noen nye spørsmål til teksten ved videre lesing. Spørsmålene kan ofte ha tvunget frem nye løsninger på problemene som har oppstått med å forstå.

Nesten alle elevene oppgir at teksten har vært vanskelig i starten. Når eleven har lest og ikke forstått det som ble lest, har eleven måttet endre eller supplere sine lesestrategier, slik en god leser vil gjøre, ifølge Roe (2008). Tre av de fire jentene har valgt å tegne opp både bakernes relasjoner til hverandre og kabalkalenderen. Slik har de visualisert et problem som oppsto med alle bakerne i teksten og med en kalender de ikke umiddelbart forsto. Roe mener at ved å gjøre teksten mer konkret, involveres eleven på en helt annen og positiv måte. For disse jentene kan det se ut som dette også har vært resultatet. Fransiska sier at hun har fått større oversikt. Camilla har valgt å organisere stoffet gjennom skrivingen ved å forholde seg til rammehistorien og historien i bolleboka hver for seg. Tre jenter oppgir at de har funnet

nytte i å snakke om boken i klassen, antagelig både lærerstyrte samtaler og de samtalene elevene har hatt. Her har de gått utenfor teksten for å søke mening.

Siden guttene har skrevet langt mindre enn jentene, har det vært vanskeligere å spore valg av lesestrategi. Både gjennom det de har skrevet, og svarene på spørsmålene ser det ut til at de har fått med seg handlingen i boken. De har sikkert også støtt på problemer underveis. Enten har brikkene falt på plass etter videre lesing, eller de har ikke funnet det bryet verdt å skjønne alt. Mange detaljer har ikke vært nødvendig, men de har kanskje vært til berikelse. Dette spørsmålet er i seg selv interessant, nettopp med hensyn til hva den enkelte elev har fått ut av teksten.

7.4.2 På hvilke måter viser elevene kunnskap om tekstens repertoarer?

McCormick (1987) snakker om "match" når leserens repertoarer er sammenfallende med tekstens repertoarer. Siden mange av elevene tilkjennegir vanskeligheter i starten av lesingen kan det tyde på en "mismatch" her. Mye av disse vanskelighetene kan ha ligget i tekstens litterære repertoarer, kanskje spesielt tekststrukturen. For mange har nok lesingen av *Kabalmysteriet* representert en ny lesererfaring. McCormick (1987) mener at toleransegrensen for nye litterære repertoarer vil variere hos ulike lesere, det er altså ikke bare begrunnet i lesererfaringer. Dette kan kanskje også settes i sammenheng med gode lesestrategier. Kanskje jentene som har visualisert relasjonene mellom bakerne, også har kost seg med den utfordringen, siden de etter hvert anser teksten som imponerende. Hvis jeg ser på uttalelsene til de to guttene som oppgir at de liker å lese, sier de at de likte boken mye på grunn av strukturen. Deres brede lesererfaring kan ha medført større grad av gjenkjennelse enn hos de andre, eller så har de kanskje høyere toleranse i forhold til flertydighet (McCormick 1987). Slik sett har de kost seg med tekstens utfordringer. Gjennom å lese mye har de også opparbeidet seg positive forventninger til å lese, noe som vil lette leseprosessen.

Elevene som har kommet frem til en tekstforståelse, vil ha erfart noe nytt og kan ta dette med seg inn i neste tekst som skal leses (Iser 1981). Dette medfører kanskje en positiv forventning til neste leseopplevelse. Det var vel kanskje dette som var målet fra en lærers side allerede i starten.

7.4.3 Hvordan fungerer logg skrivingen for elevene? På hvilke måter er det til hjelp for å forstå boken bedre?

Det å skrive er i seg selv en mulighet for større kontakt med egne tanker og opplevelser. Slik sett er det å skrive positivt, men for enkelte elever kan representere en utfordring. Jentene har skrevet mye, mens guttene har skrevet lite. Dette betyr ikke at guttene ikke mestrer skrivingen like bra som jentene, men at de kanskje ikke ser nytten i å gjøre det. Fire jenter og en gutt har skrevet mye i handlingsreferatene. Jentenes referater bærer preg av oppklaring. Med det mener jeg at de har formulert innholdet med egne ord, noe som kan ha vært med på å øke forståelsen. Den ene gutteteksten ser ut til å være en mer korrekt gjengivelse av teksten, og på noen av spørsmålene svarer han ordrett med det han finner i teksten. En slik gjengivelse kan hjelpe på hukommelsen, men ikke nødvendigvis på forståelsen. Hvordan han har forstått teksten, får jeg lite tak i, ettersom hans ”Min mening” sier lite. Sofie som ikke fengsles av boken skriver allikevel lange handlingsreferater. Kanskje hun trives med å skrive.

7.4.4 Finner jeg spor av elevsamarbeid, og hvordan arter i tilfelle dette seg?

Siden elevene har lest denne boken på skolen, har det foreligget en gitt kontekst. Mye av lese- og skrivearbeidet har foregått i klasserommet. I starten av prosjektet hadde vi flere lærerstyrte diskusjoner i klassen, og flere av elevene diskuterte også livlig utover dette. Etter hvert virket det som diskusjonene avtok noe. Dette kan kanskje forklares med at det ikke lenger var et behov for oppklaring, eller at arbeidet med boken dalte litt i intensitet. Det var tross alt en tykk bok og et skolearbeid som strakte seg over lang tid.

Elevsamarbeid kan dermed forstås som samtaler elevene i mellom. Tre av jentene sier at å snakke om handlingen har vært oppklarende for dem. De som valgte å tegne kabalkalenderen, kan ha latt seg påvirke av hverandre, noe utformingen kan tyde på. Ifølge Roe (2008) vil en god leser ofte finne nytte i å søke utover teksten. Å lese på en bestemt måte er noe vi lærer, ofte gjennom litterære samtaler, mener Appleyard (1990). Ved å sosialiseres til å bli lesere innebærer dette også at lesing betyr at vi kan dele på opplevelsene. Gjennom arbeidet med denne boken har flere av jentene sagt at dette var viktig, mens ingen av guttene kommenterer det. Enten har guttene ikke sett nytten av å kommentere det, eller så har det ikke

vært av betydning for dem. Jeg heller til den første forklaringen, nettopp fordi de også har lest i en gitt kontekst, og slik har også de latt seg påvirke.

7.5 Jenter og gutters lesing

I denne analysen kan det se ut som enkelte sider ved elevenes lesing av *Kabalmysteriet* kan ha vært kjønnsrelatert, mens noen faktorer kan relateres til andre årsaker. Nesten alle i gruppen oppgir at de liker å lese. De ble ikke spurt om hvor mye de leser. Ifølge Roe (2008) leser gutter mindre fordi mye av tiden går med til andre ting. Guttene er fullstendig klar over sine egne lesevaner, noe som selvsagt kan virke som en selvoppfyllende profeti (Hoel 2005). Det har vist seg at gutter ofte ikke ønsker å bli identifisert som lesere. En nytteorientering er vanligere blant gutter enn jenter, derfor forbinder de oftere lesing med skolearbeid. Disse holdningene mener Millard (1997) er kulturelt betinget ved at lesing er et jenteprojekt fra starten av. Siden kvinner ofte er de som leser mest i familien, er det de som eventuelt også påvirker guttene hjemmefra. Det er mulig at en slik feminin påvirkning kan oppleves negativt for mange gutter.

De siste PISA-resultatene viser at gutter har endret sine holdninger til lesing i positiv retning de siste årene. Mye kan tyde på at det kanskje kan være *Harry Potter* og *Ringenes herre* som har gjort utslaget. Fantasy nevnes da også av flest gutter som litteratur de vil velge. Både gutter og jenter i mitt prosjekt oppgir at de liker spenningslitteratur. Ellers er lesingen deres stort sett sammenfallende med andre undersøkelser som har vist at jenter leser mer skjønnlitteratur enn gutter, og at gutter leser mer tegneserier enn jenter (Roe 2008).

Jentene har jevnt over produsert mer tekst enn guttene, derfor har det vært lettere å se deres refleksjon. Ved stadig å skrive mye får jentene mer trening enn guttene, noe som igjen medfører bedre skriftlige argumenter. Det er også jentene som gjør det best i kontinuerlige oppgaver med åpne svar i PISA-undersøkelsen. Millard (1997) hevder i sin undersøkelse om elevers lesevaner at flere jenter enn gutter oppgir at de ønsker å være gode skrivere. For guttene kan det se ut som at det å skrive godt, er en "jentegreie". Dette mener hun at guttene er lært opp til.

Variasjon av lesestrategier vises dermed bedre i jentetekstene som er lengre. Ut fra det jeg ser, er jentene i mitt utvalg dermed gode lesere (Roe 2008). I alle tekstene, både av gutter og jenter, finner jeg spor av en tenkende og reflekterende leserrolle. Det de har lest, har satt i gang tanker hos dem, som de har prøvd opp mot egne erfaringer. Når det gjelder å finne noe

eller noen i teksten å identifisere seg med, har jentene savnet en mer nyansert beskrevet kvinneskikkelse. På tross av de ikke har funnet tilfredsstillende identifisering, har jentene tilsynelatende hatt like stor glede av boken som guttene. En av guttetekstene viser svært liten refleksjon, noe som kan tyde på at vedkommende har inntatt en leserrolle hvor helten og heltinnen fortsatt er dominerende (Appleyard 1990).

Både gutter og jenter synes å være indre og ytre motivert for leseprosjektet. Etter det arbeidet jentene har gjort, kan det se ut som de kanskje er mer pliktoppfyllende, mens guttene har tatt noe lettere på det. Jentene tenderer derfor mot mer ytre motivasjon enn guttene. Kanskje det har betydd mer for dem å gjøre et godt skolearbeid. Millard (1997) sier at tradisjonelt har det å lese skjønnlitteratur gitt en mer kvinnelig kjønnsidentitet, mens det å lese mer informasjonsorientert litteratur har vært regnet som mer maskulint.

Når det gjelder valg av bok, ble det gjort med tanke på nettopp guttene. Ved å gjøre et maskulint valg håpet jeg å stimulere guttene til økt leselyst, fordi gutter er de som viser mest negative holdninger til skjønnlitterær lesing. Svein Slettan (2009) som har skrevet doktoravhandling om maskulinitet i norsk ungdomslitteratur, er kritisk til den utbredte holdningen om gutter og lesing. Guttene kan oppmuntres til å bryte gamle mønstre mener Slettan, noe min oppgave har vist er fullt mulig. Alle guttene ser ut til å ha likt boken, likevel er det muligens jentene som har imponert meg mest gjennom grundig arbeid. Mangelen på kvinnelig identifisering har vist seg ikke å være avgjørende for leseropplevelsen deres.

Nesten alle guttene har vært svært opptatt av episoden hvor Hans Thomas får alkohol av faren. Det kan kanskje relateres til identifiseringen med Hans Thomas. Forholdet mellom far og sønn er noe de kan kjenne seg igjen i, og det er rimelig at de ønsker å finne en far som innfrir deres forventninger. En far som gir en så ung gutt alkohol, anser de kanskje for svært upassende.

Selv om elevene har gitt uttrykk for ulike erfaringer med boken, har både gutter og jenter tilsynelatende hatt glede av den. Både gutter og jenter sier at bolleboka var spennende, derfor antar jeg at spenning har vært viktig. Noen nevner også bokens form som imponerende. Dette er en uttalelse jeg finner hos begge kjønn, og det er nærliggende å tro at de som leser mye, bekrefter en slik påstand, men slik er det nok ikke. For de guttene som har vært begeistret for måten boken er skrevet på, relateres holdningen til deres lesevaner, mens for jentene kan begeistring være knyttet til motivasjon og engasjement. Fransiska oppgir at hun leser lite, men hun har lagt ned et stort arbeid i teksten. Ved å gjøre det har hun jobbet seg gjennom det som var vanskelig, noe som har medført innsikt og senere fascinasjon. Dette

viser klart at ved å nedlegge en del arbeid i leseprosessen, vil dermed leseopplevelsen også kunne berikes.

Det er kun hos en gutt jeg kan spore en litt negativ holdning til boken, og det kan muligens relateres til manglende interesse på bakgrunn av tidligere leseopplevelser. Dette er også den eneste av elevene som ikke oppgir at han liker spenningsbøker. Det kan se ut som han kanskje er en mer nytteorientert leser, noe Millard (1997) mener mange gutter kan være. Jeg synes flere av jentene kan virke som empatiske lesere, noe som kommer frem i deres reaksjoner på moren. Det er også jenter som kunne ha ønsket seg en lykkeligere slutt. Guttenes reaksjon på episoden med alkohol viser ingen sympati, verken for Hans Thomas eller faren.

Hvorvidt elevene har dratt nytte av at *Kabalmysteriet* ble lest i en gitt kontekst, er det kun jentene som kommenterer. Det er kun jentene som nevner at klassesdiskusjoner har vært oppklarende. Maagerø og Tønnesen (2006) hevder at gutter oftere svarer at bøker er ikke noe man diskuterer med andre. Jentenes leseerfaringer inngår dermed i en lesekultur, der fellesskapet fungerer som en støtte, mens for guttene er lesing en ensom aktivitet. De stiller derfor spørsmål om den lesingen som gjøres i skolen passer best for jentene.

Siden guttene viser seg å være dårligere enn jentene i lesing, ble *Kabalmysteriet* valgt nettopp fordi den har en mannlig hovedperson og at den har en mannlig forfatter. Hans Thomas legger ut på en dannelsesreise med faren som kamerat og læremester. Faren representerer det maskuline forbildet for sønnen, med blant annet innføring i filosofi. En bakgrunn som tyskerunge har til tider satt ham utenfor fellesskapet, og medfører også en sårbar maskulinitet, kanskje det jeg vil kalle en ”myk mann”. Han har også stelt hjemme, mens kona er ute i verden for å finne seg selv, noe som gir endrede kjønnsrollemønstre. Jeg antar at guttene har likt dette nære forholdet mellom de to mennene. Samtalene dem i mellom er også ganske maskuline, med det mener jeg direkte og uten særlige beskrivelser av følelser.

Det feminine i boken er derimot mangelfullt beskrevet, noe mange av jentene reagerer på. Den mest interessante er antagelig farmoren, fordi hun var ”tyskertøs” en gang i tiden. Her antydes det en tøff tid, som sikkert har skapt en sterk kvinne. Det er faktisk synd for leserne at man ikke blir bedre kjent med henne.

8 Avsluttende oppsummering

Gjennom arbeidet med elevtekstene kommer det frem at de fleste elevene har hatt glede av boken. At jentene ikke har funnet noen å identifisere seg med, har ikke vært avgjørende for deres leseopplevelse. Jentene har vist seg å være mer empatiske lesere enn guttene, og de har lagt ned mer arbeid i handlingsreferatene og refleksjonstekstene enn guttene. Ser jeg dette i lys av tidligere undersøkelser og eksisterende teorier, er det som forventet. Siden det ikke har vært snakk om karakterer på arbeidet, har derfor kanskje ikke guttene sett like stor nytteverdi i å skrive like mye som jentene. De lever opp til sitt rykte som dårligere skrivere enn jentene (Millard 1997). Dette har derfor medført at det har vært vanskeligere for meg å se deres valg av lesestrategier blant annet.

Når det gjelder *Kabalmysteriets* noe uvante form, sier flere elever at den er imponerende. Som man kanskje skulle tro, vil en slik uttalelse komme fra elever med en solid leseerfaring. Min oppgave har imidlertid også vist at mangel på lesererfaring kan kompenseres med engasjement og motivasjon. Slik sett vil elever kunne nå svært langt om de bare vil. Mye av den teorien som ligger bak leseforskning, viser at man også kjemper mot en lesekultur som er kjønnsrelatert.

Ved ikke å ha intervjuer har jeg mistet muligheten for oppfølgingsspørsmål i min studie. Intervju er også vanskelig å gjennomføre i lærer- og forskerrollen, særlig i en analyse. Antall handlingsreferater og refleksjoner burde kanskje vært redusert, noe mye gjentakelser i refleksjonene kan tyde på. Mange elever synes også forholdsvis ukjent med å reflektere skriftlig, spesielt guttene. For meg i min jobb har studien vært av stor nytteverdi, fordi den har vært med på å gjøre meg mer bevisst i forhold til litteraturundervisningen. Kjønnforskjellene har heller ikke vist seg å være avgjørende for valg av *Kabalmysteriet*. Selv om elevene slet med forståelsen i starten av leseprosessen tror jeg de har hatt utbytte av boken, og antagelig er deres litterære repertoarer bedre rustet før neste leseprosjekt.

9 Litteraturliste

- Appleyard, J. A. (1990) *Becoming a Reader. The Experience of Fiction from Childhood to Adulthood*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 94-120.
- Bråten, Ivar (2007) *Leseforståelse. Lesing i kunnskapssamfunnet – teori og praksis*. Oslo: Cappelen Forlag.
- Berg, Stine (2008) *"Jeg skulle gitt mye for å få sagt dette til deg, Osvald": tolkninger av Gjengangere: en studie av åtte elevers gjendiktninger av Ibsens drama*. Masteroppgave i nordisk didaktikk, UIO.
- Bustø, Gunnar (1993) *Kabalmysteriet - en fantastisk-mytisk fortelling om reisen mot ny identitet*. Norsk læreren, nr.3 Oslo: Cappelen. s. 24-30.
- Dahl, Else (2006) *Ett år med lesing som en av de grunnleggende ferdighetene : "å kunne lese" i teori og praksis*. Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Edström, Vivi (1980) *Barnbokens Form, Berättelsens möjligheter, begreppet adaption*. Göteborg: Stegelands.
- Elstad, Eyvind og Turmo Are (2006) *Læringsstrategier, søkelys på lærerens praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gaarder, Jostein (1990) *Kabalmysteriet*. Oslo: Aschehoug.
- Gaarder, Jostein (2002) *Kabalmysteriet*. Lydbok-CD, oppleser Trond Petter Stamsø Munch Oslo: Lydbokforlaget.
- Guthrie, John T. & Wigfield, Allen (1997). *Reading Engagement*. USA: International Reading Association
- Hoel, Trude og Helgevold, Lise (2005) *"Jeg leser aldri – men jeg leser alltid!" Gutter som lesere og som bibliotekbrukere*. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning. Universitetet i Stavanger.
- Hvistendahl, Rita og Roe, Astrid (2004) *Lesekompetanse og lesevaner blant elever på 10. årstrinn i Osloskolen, Rapport fra Osloprøven i lesing skoleåret 2003–2004 med særlig vekt på minoritetsspråklige elevers resultater*. Utdanningsetaten i Oslo.
- Hvistendahl, Rita (2000) *"Så langt' vår' diktning tenner sinn i brann..." En studie av fire minoritetsspråklige elevers arbeid med norsk litteratur fra perioden 1860-1900*. Universitetet i Oslo.
- Hvistendahl, Rita (2007). *Unge lesere fra språklige minoriteter*. I Bråten (2007) *Leseforståelse* s. 147-167, Oslo: Cappelen.
- Imsen, Gunn (1998) *Elevers verden, innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Tano Aschehoug.

- Iser, Wolfgang (1981) *Tekstens appelstruktur*. I (Red) Olsen, Michel & Kelstrup, Gunver
Værk og læser. En antologi om receptionsforskning s. 102-133.
- Johannessen, Asbjørn, Tufte, Per Arne og Kristoffersen, Line (2005) *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode* Oslo: Abstrakt Forlag.
- Johnsen, Guro Jabulisile Sibeko (2008) *Leseundervisning? lesersosialisering? : et forsøk med eksplisitt leseundervisning på mellomtrinnet* Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo.
- Kuldbbrandstad, Lise Iversen (2003) *Lesing i utvikling, teoretiske og didaktiske perspektiver* Oslo: Fagbokforlaget.
- Maagerø, Eva og Tønnesen, Elise Seip (2006) *Å lese i alle fag* Oslo: Universitetsforlaget.
- McCormick, Kathleen and Waller, Gary F. (1987) *Text, Reader, Ideology The Interactive Nature of Reading Situation*. Nord-Holland: Elsevier Science Publishers, Poetics 16(1) 193-208
- Læreplanverket for kunnskapsløftet* (2006) utdanningsdirektoratet,
<http://www.udir.no/Tema/Lareplaner/> 5.10.09
- Malmgren, Lars-Göran (1997) *Åtta läsare på mellanstadiet* Lund: Studentlitteratur.
- Millard, Elaine (1997) *Differently Literate: gender identity and the constuction og the developing reader*. Storbritania: Gender and Education, Vol. 9, No.1, pp. 31-48.
- Molloy, Gunilla (2003) *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*. Lund: Studentlitteratur.
- Molloy, Gunilla (2002) *Läraren Litteraturen Eleven En studie om läsning av skönlitteratur på Högsrtadiet*. Stockholm: LHS-förlaget.
- Møhl, Bo og Schack, May (1980) *Når børn læser – litteraturoplevelse og fantasi*. Oslo: Gyldendal.
- Kjærnsli, M., Lie, S., Olsen, R.V. og Ror, A. (2007) *Tid for tunge løft*. i PISA 2006
http://www.utdanningsdirektoratet.no/upload/Forskning/Internasjonale_undersokelser/Tid_for_tunge_loft.pdf 29.09.2009
- PISA (2000)http://www.pisa.no/kort2000_les.html 20.09.2009
- Roe, Astrid (2008) *Lesedidaktikk – etter den første leseopplæringen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Roe, Astrid (2008) *Lesing – mest for jenter* Norsk læreren nr.1. s. 8-11.
- Slettan, Svein (2009) Intervju med universitetet i Agder
<http://www.barnebokinstituttet.no/forskning>. 9.11.09
- Smidt, Jon (2004) *Sjanger og stemmer i norskrommet*. Oslo: Universitetsforlaget.

Smith, Frank (1983) *Å lese som en forfatter* Language Arts, Volume 60, nr. 5, mai 1983. s. 30-42

Solberg, Mari (2008) *"Jeg bare leser, og så håper jeg på det beste" : en studie av 9. trinnelevers bevissthet om og holdning til bruk av lesestrategier* Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo.

Steffensen, Bo (2005) *Når barn leser fiktion. Grundlaget for den nye litteraturpædagogik.* København: Akademisk Forlag.

Strand, Torill (1996) *"Det var og det var ikke...." 7.klassingers resepsjon av romanen Bortførelsen.* Mastergradsavhandling, Universitetet i Oslo.

Svensen, Åsfrid (1991) *Orden og kaos. Virkelighet og uvirkelighet i fantastisk litteratur.* Oslo: Aschehoug.

Svensen, Åsfrid (1992) *Tekstens mønstre. Innføring i litterær analyse.* Oslo: Universitetsforlaget.

Svensen, Åsfrid (2001) *Å bygge en verden av ord. Lyst og læring i barne- og ungdomslitteratur.* Bergen: Fagbokforlaget.

Veggeland, Sissel (2004) *Samtaler mellom ungdom og voksne i Kabalmysteriet og Sofies verden.* Årboka. Litteratur for barn og unge. Det Norske Samlaget. s. 45-54

Viken, Kristin Sander (2005) *Ungdom og skjønnlitteratur. En studie av 280 15-åringers lesevaner på skolen og i fritiden.* Hovedoppgave i nordisk didaktikk, UIO.

Westin, Boel (1998) *Filosofi och fiktion i Jostein Gaarders romaner.* Årboka. Litteratur for barn og unge. Det Norske Samlaget. s. 109–122.

10 Appendiks

Vedlegg 1

Rektor

Oslo, 10. september 2008.

I forbindelse med min masterspesialisering i nordisk innenfor lektor- og adjunktprogrammet, søker jeg om tillatelse til å forske i egen klasse i norsk. Jeg ønsker å se på gutter og jenters lesing av *Kabalmysteriet* av Jostein Gaarder. Dette er et leseprosjekt som skal foregå i alle 8. Klassene på skolen i løpet av skoleåret. Det er elevenes leselogger som skal brukes i oppgaven. Disse blir anonymisert på lik linje med skolen. Det eneste som er relevant for oppgaven er kjønn.

En masteravtale foreligger ved institutt for lingvistiske og nordiske studer på UIO. Veileder for oppgaven er Rita Hvistendahl.

Norsk samfunnsvitenskaplige datatjeneste er også blitt kontaktet i forbindelse med personvern.

De foresatte vil bli informert om prosjektet før oppstart, og deres tillatelse vil bli innhentet.

Dette gjøres først etter en godkjennelse fra skolen.

Håper på en positiv tilbakemelding.

Med vennlig hilsen

Anne Karine Storsveen

Vedlegg 2

Til elever og foresatte i 8x.

Oslo, 17.september 2008.

I forbindelse med min masterspesialisering i nordisk innenfor lektor- og adjunktprogrammet, søker jeg om tillatelse til å forske i 8x i norsk. Jeg ønsker å se på gutter og jenters lesing av Kabalmysteriet av Jostein Gaarder. Dette er et leseprosjekt som skal foregå i alle 8. klassene på skolen i løpet av skoleåret. Det er elevenes leselogger som skal brukes i oppgaven. Disse blir anonymisert på lik linje med skolen. Det eneste som er relevant for oppgaven er kjønn.

En masteravtale foreligger ved institutt for lingvistiske og nordiske studer på UIO. Veileder for oppgaven er Rita Hvistendahl. Oppgaven er godkjent av rektor av skolen.

Selve prosjektet vil ikke gå utover den vanlige undervisningen. Håper dere ser positivt på dette. For elevene blir det spennende å gå så dypt i litteraturen. Jeg ønsker en tilbakemelding så fort som mulig, slik at vi kan ha oppstart etter høstferien.

Har dere flere spørsmål om prosjektet, ta gjerne kontakt via mail.

Med vennlig hilsen

Anne Karine Storsveen

Vedlegg 3

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres ga
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21
Fax: +47-55 58 96
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 8

Rita E. Hvistendahl
Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling
Universitetet i Oslo
Postboks 1099 Blindern
0317 OSLO

Vår dato: 19.11.2008

Vår ref:20063 / 2 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 25.09.2008. Meldingen gjelder prosjektet:

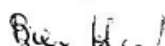
20063	<i>Gutter og jenters lesing av Kabalmysteriet</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Rita E. Hvistendahl
Student	Anne Karine Storsveen

Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, http://www.nsd.uib.no/personvern/forsk_stud/skjema.html.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig. Prosjektet kan settes i gang.

Vennlig hilsen

Bjørn Henrichsen

Lis Tenold

Vedlegg 4

KABALMYSTERIET AV JOSTEIN GAARDER

HANDLINGSREFERAT

HANDLINGSREFERAT

MIN MENING:

Vedlegg 5

Kabalmysteriet av Jostein Gaarder

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

5. Bolleboka handler om *Purpurbrusen og den magiske øya*. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Hvordan går det med denne "leken"?

7. Beskriv den magiske øya.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt til en historie, hvilken?

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Hvilke paralleller ser du i boken?

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt. Dette likte jeg spesielt godt:

Hvorfor?

Dette likte jeg sånn passe:

Hvorfor?

Dette likte jeg ikke:

Hvorfor?

Vedlegg 6

Fransiska

Handlingsreferat 1.

Rammefortellingen er at fatteren og Hans Thomas skal dra til Hellas fordi de leter etter moren til Hans Thommas. Moren hadde forlatt dem da Hans Thomas bare var en liten guttunge.

På veien møter de en dverg som viser dem veien til en by som heter Dorf. Han gir også H.T. en lupe som han sier at han kommer til å få bruk for.

Når de kommer til Dorf møter H.t. en baker som heter Ludwig. H.T. får en bolle som det er en bok i. I boka handler det om en baker som heter Albert som forteller om en baker som heter Bake-Hans.

Min mening 1.

Eg synes det hele er kjempe forvirrende. Det er så mange bakere og alt virker helt rotete, i vertfall i starten. Håper den forbedrer seg litt ute i boken. Man må tenke veldig mye og følge med hele tiden. Hvis man faller av er det vanskelig å komme på igjen (det hjelper at vi tar det opp i klassen.)

Handlingsreferat 2.

Fattern og Hans Thomas fortsetter på den lange bilreisen og nå begynner de å komme til kjente steder og elver og masse annet. Etter en stund fikk Hans Thomas øye på et tivoli på veien. Han maste på fatteren og til slutt fikk han overtalt han til å bli med. På tivoliet kjørte Hans Thomas berg og dalbane med 100ping og han fikk med faren på parishjul også. Da de var oppe i parishjulet fikk Hans Thomas plutselig øye på dvergen som hadde vært på bensinstasjonen og gitt ham lupen. Faren trodde han ikke og bare bad han sette seg ned igjen. Etter en stund så de et spåkone-telt og Hans Thomas ble spådd. Spåkona fortalte om livet hans ved hjelp av kortene.

De kjørte videre og kom til Venezia. Fattern hadde bestilt rom på et hotell. –de la fra seg bagasjen og fatteren spanderte en gondoltur. Da de kjørte under en bro med gondolen fikk Hans Thomas øye på den samme lille dvergen de allerede hadde sett to ganger. Dette var skummelt. Faren trodde han fortsatt ikke.

Min mening 2.

Nå begynner jeg å få litt oversikt her, men det er fortsatt veldig mye rot. Boken høres veldig spennende ut og jeg gleder meg til å lese mer.

Oversikt:

Albert:

- Tok vare på Ludwig
- baker med langt hvitt skjegg
- moren døde av tuberkolose og faren drakk for mye

Baker hans:

- overlevde forlise med Maria
- Kom til den magiske øya (som stod i bolleboka)
- tok vare på Albert da han var liten.
- lot Albert smake på purpurbrusen

-baker

Ludwig:

- tysk soldat
- Far til fatteren
- skrev bolleboka
- Gav bolleboka til Hans Thomas (egentlig bestefar til Hans Thomas)
- baker

Fattern:

- tyskerunge
- Far til Hans Thommas

Hans Thomas:

- Hovedpersonen

Mor: og prøver å finne seg selv

-?

Handlingsreferat 3.

1.Hans Thomas og fatteren er på et lite hotellrom i Venezia. Fattern hadde fått billetter til en båtreise. Faren har bare en ting han vil gjøre før de dro til sjøs. Han ville dra til Murano (utenfor Venezia) og se på glassproduksjonen der.

Etter de hadde vært der dro de til sjøen. Båten som fatteren hadde bestilt var med basseng, barer, spillhaller og mye annet.

2. Baker-Hans har nettopp kommet til den magiske øya. Han møter først kløver, så ruter. Så en hjerter og til slutt spar.

-Kløver = jordbrukere

-Ruter = glassblåsere

-Hjerter = Bakeriet

-Spar = snekkere

-Ess = plukket blomstere

Min mening 3.

Handlingsreferat 4.

Hans Thomas og faren er fortsatt i båten til Patras og HT stiller en hel del spørsmål om hvorfor ting er som det er. Han opplevde sin egen kropp som noe rart og fremmed. Det er mange rare mennesker på båten, og HT og faren deler seg for å ta flest mulig undersøkelser om dagen.

Etter hvert oppdager HT at dvergen som hadde gitt han lupen på bensinstasjonen var en blindpasasjer.

Nå kom de endelig i land i Pelappones og fatteren bestilte frokost og kjøpte samtidig et blad hvor det var et stort bilde av Anita (moren). De fikk navnet på reklamebyrådet som hadde bildet av Anita og kjørte videre. På veien mot Athen kjørte de innom Delfi. Det var det et hellig tempelområdet. Orakelet forsikra dem om at de skulle møte Anita i Athen.

I bolleboka har Baker Hans møtt en gammel mann med langt hvitt skjegg. Han har vært der i 52 år. Han forteller om at han var den eneste på skuta han seilte med som overlevde. Han kom flytende inn på øya og bosatte seg der. Han oppfant purpurbrusen. Den gamle (som heter Frode) forteller om at han fikk et forhold til kortene, fordi han ikke hadde noen andre å snakke med. Så kommer dvergene inn en etter en og til slutt blir de til en hel landsby.

Min mening 4

Jeg har fått ganske bra oversikt over hvem folk er og hvem de er i bolleboka nå.

Men hvem er dvergen, hvor kommer han fra og hvorfor følger han etter H.T.?

Det blir spennende å lese mer om HT, fatteren og om hvordan det går med Frode i bolleboka videre.

Handlingsreferat 5.

I bolleboka har Baker-Hans møtt Frode, en gammel mann med langt hvitt skjegg. De finner ut at Frode er bestefaren til Baker-Hans. Frode forteller også om at han var flink med kort. Han kunne legge kabal i hodet mens han var alene på den magiske øya. Etter hvert forteller Frode at kortene hadde hoppet ut av hode og bosatt seg ved han. Frode har laget en kalender med alle kortene. Her er den:

TEGNING AV KALENDEREN

Min mening 5.

Det er spennende å lese kabalmysteriet. Det kommer opp en del spørsmål i boka som man også kan spørre seg selv om, det er interessant.

Handlingsreferat 6.

Hans Thomas forstår omsider at det må være en sammenheng mellom livet hans og fortellingen i bolleboka. Jokeren skal nå løsegåten i jokerspillet. Historien forteller om at det skulle komme en mann til øya. Mannen hadde bare en kortstokk med seg og det var det eneste som var i fantasien hans. En dag hoppet kortene ut av fantasien hans og bosatte seg med ham. Det var bare jokeren som var smart nok til å finne ut sannheten. Etter 52 år kom sønnesønnen hans til øya. Fantasiene (kortene) gjør opprør og snart er mesteren død. Den magiske øya knuses innenfra, dvergene blir til kort igjen, men sønnesønnen og jokerdvergen unslipper. Sønnesønnen rømmer fjells og slå seg ned i bortgjemt landsby. Sjømannen gifter seg med vakker kvinne som føder et guttebarn før hun reiser til landet i sør for å finne seg selv. Jokerdvergen gir gutten en lupe og viser vei til bortgjemt landsby. Dette viser seg å være framtiden i bolleboka. Frode dør. HT og fatteren har enda ikke funnet Anita.

Min mening 6.

Den lille mannen (dvergen) som følger etter HT er selvfølgelig jokeren! , men det er bare en liten hake, hvordan kan dvergen leve så lenge? Fra Baker Hans sin tid, til HT sin tid. "Kabalmysteriet" er en morsom bok synes jeg. Den får meg til å begynne å tenke på ting jeg aldri har tenkt på før.

Handlingsreferat 7.

Hans Thomas og Fattern dra til Pirens der Fattern's skip lå fortøyd. De finner ut at mamma er ved Poseidon-tempelet ved KappSourion! Mamma lvoer å bli med til Arenda, og de drar av gårde.

Hans-Thomas leser i Bolleboka og oppdager at Baker Ludvig i Dorf var Hans Thomas Bestefar. De bestemmer at de skal reise til Dorf, på veien tilbake til Norge. +at han skjønner at joker må være den mystiske dvergen!

I mens er det få sider igjen av Bolleboka: Baker Hans drar til Frodes Hytte og tar med seg en flaske Purpurbrus, Frodes Kabalkort-eske, og gullfiskene. Han og Joker blir jaget av de andre spillkortene, og må finne veien tilbake til virkeligheten. Da de er framme ved båten, og hele den magiske øya holder på å synke i havet, blir dvergene til kort igejn, alle unntatt Joker, som blir med Hans i båten. De blir reddet av en båt, og når de er framme i land, forsvinner Joker. Hans blir baker i Dorf, og venter 52 år til Albert kommer. Albert tar seg av Ludvig 52 år etter, og Ludvig får smake Purpurbrusen han også.

Min mening 7.

Boka er helt ok. Mysteriet blir løst, og det er snart ferdig.

Jeg synes det er litt rart at det gikk så lett å få "Mamma" hjem, og jeg lurrer på om Hans-Thomas vil slå seg ned i Dorf.

Nå finner jeg ikke på noe mer å skrive!!

Handlingsreferat 8.

I Bolleboka får Ludwig smake på purpurbrusen. Etter at han har hørt hele historien. Han sitter til langt på kveld, og fortsatt kjenner smaken. Når han går ut for å lufte seg møter han Joker. Joker forteller ham at han må skrive hele historien ned i en liten bok og bake den inn i en bolle. De siste setningene i bolleboka forteller Ludwig at en gang skal også Hans Thomas bli baker i Dorf.

Hans Thomas har fortalt foreldrene om bolleboka, og derfor har joker stjelt bolleboka fra HT for at han ikke skal kunne vise den til foreldrene som bevis.

Da de til slutt kom frem til bakeriet i Dorf, møtte de farmoren til Hans Thomas (som også er morten til fatteren). Hun fortalte at Ludvig var død. Ludvig hadde ringt til farmor og bedt henne kom ned til han. På hjemveien satt de fire stykker i bilen. Joker hadde jo stjålet boka, så HT skrev hele på nytt ned, alt det han huska.

Min mening 8.

Dette har vært en spennende bok. Det var morsomt at de bare røpte litt og litt av hemmelighetene. Det var veldig forvirrende alt sammen i starten, men nå har alle brikkene falt på plass.

Gjennom denne boka er det masse filosofiske og interessante spørsmål, som man kan stille seg selv etter hvert. Jeg har også fått et nytt forhold til kortstokk etter jeg har lest denne boken. Jeg kommer nok til å tenke på denne boken hver gang jeg legger kabal.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Det kan ha vært ganske vanskelig. Andre barn kan ha mobbet han.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

Han kan ha begynt å føle seg annerledes.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Hun kan ha følt seg så uerfaren får å ha en unge at hun rett og slett måtte prøve å tenke gjennom hvordan hun skulle takle å ha et barn.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De har nok følt at det manglet noe mensmoren var borte. De har sikkert følt seg annerledes i forhold til andre familier.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

Hun har nok savnet sin egen familie og kanskje hun følte at hun nå var klar til å ta ansvar for et barn.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

De treffer bestemoren til Hans-Thomas (som er faren til fatteren). Da de kom dit hadde Ludwig død bare noen dager i forveien.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

De fikk vite at Ludwig var bestefaren til Hans Thomas. Moren kom tilbake til Hans Thomas og fatteren.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

Da Hans Thomas og fatteren drog for å finne moren i Athen, møtte de en dverg på en bensinstasjon. Han viste veien til Dorf og gav Hans Thomas lupen. Hans Thomas finner ut at lupen er en del av en fiskebolle.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Baker Hans seilte med en båt utenfor Mexico. Skipet var utsatt for en storm, men Baker Hans fikk tak i en livbåt og rodde i land på den magiske øya.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Det var ikke andre på øya da Frode kom til den, det eneste han hadde med var en kortstokk. Det eneste han kunne holde på med var kortstokken. Til slutt kunne han legge kabal i hodet.

Hvordan går det med denne "leken"?

Det eneste Frode kan tenke på er kortstokken, og til slutt hopper kortene ut av hode på Frode og lager en egen landsby i virkeligheten.

7. Beskriv den magiske øya.

Evig, blir bare større og større.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Han er den eneste som er smart nok til å greie å finne ut øyas hemmelighet.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Dvergen er Joker som kom i land i den virkelige verden.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?

Frode har produsert purpurbrusen på den magiske øya. Den som drikker den kjenner alle slags gode smaker, ikke bare i munne, men i hele kroppen.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt til en historie, hvilken?

Hele historien handler om fra Frodes generasjon til Hans Thomas.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

Kanskje litt skummelt, men imponerende.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Faren til Hans Thomas.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Det er interessant å lese. Det får man til å tenke litt.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Ja, det er greit, men jeg liker bedre fantasihistorier.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Det minner om historien til Atlantis.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

At det er litt forvirrende i starten og så klarer det opp litt etter litt.

Hvorfor?

Det blir spennende av den grunnen.

Dette likte jeg sånn passe:

At Anita ble med hjem med en gang.

Hvorfor?

Det hadde vært mye bedre hvis det ble noen diskusjoner og sånn.

Dette likte jeg ikke:

Vet ikke.

Hvorfor?

Fordi boken i alt var kjempebra.

Vedlegg 7

Camilla

Handlingsreferat 1.

Hans Thomas og Fatteren skal dra til Athen for å finne moren til Hans Thomas, som forlot familien for mange år siden. På veien dit møter de en dverg på en bensinstasjon, som gir Hans Thomas en lupe og sier at de må dra til en by som heter Dorf. Da de kom dit møter Hans Thomas en baker som gir ham tre boller og en brus. I den ene bolla ligger det en bitte-liten bok, med en lang historie. Hans Thomas bruker lupen for å tyde den lille skriften, og han begynner å lese i bolle-boka:

BOLLEBOKA:

Bolleboka handler om den tyske soldaten, Ludwig, som rømmer fra Tyskland til Dorf. Der blir han tatt imot av en hvit sjeggete mann som heter Albert. Ludwig blir boende hos hann, og Albert forteller livshistorien sin: moren til Albert døde da han var liten, og faren døde av drikking. Bakeren Baker-Hans tar seg av Albert, og blir som en far for ham.

Min mening 1.

Jeg synes de første Kappitlene i KABALMYSTERIET er veldig morsomme. De er ganske spennende og "mystiske"- Jeg synes det er spennende at det er så mye man ikke får vite for da får lyst til å lese videre og finne ut det man ikke får vite. Det er morsomt at ting som Hans Thomas finner må han bruke videre, og at det er sammenheng mellom alt som sjer i boka. Jeg gleder meg til å fortsette (:

Handlingsreferat 2.

Hans Tomas og Fatteren kjører videre fra Dorf til byen Como i Italia, hvor de overnatter. Der er det er tivoli som de drar på. I det de sitter oppi pariserhjulet får Hans Thomas plutselig øye på dvergen fra bensinstasjonen, som gav han lupen den gangen. Men da fatteren skal se etter den, er den borte vekk. Etter det går turen til Venezia- Da de sitter i en gondol nedover de mange kanalene i byen, får Hans Tomas øye på dvergen igjen. Men også denne gangen var den borte da Fatteren så etter den.

BOLLEBOKA:

En dag kommer Albert hjem til Baker-Hans. Der forteller Baker-Hans, Albert, hemmeligheten om purpurbrusen som var tusen ganger bedre enn vanlig brus, og som smakte ALT på en gang! Og Albert får smake litt av den fantastiske drikken. Baker-Hans forteller om den gangen han forliste med skipet Maria, men klarte å redde seg i lang på Den magiske øya. Der oppdager hanen helt ny natur, med planter, dyr og frukter som ingen har sett før.

Min mening 2.

Jeg synes boka begynner å bli veldig spennende! Både Bolleboka og rammehistorien. For bolleboka henger litt sammen med rammehistorien, for det er en dverg som følger etter Hans Tomas og Fatteren. Det er fortsatt kult at de røper så lite så man får lyst til å lese mer.

Handlingsreferat 3.

1.*Hans Thomas og Fatteren drar til et glassblåseri i Murano utenfor Venezia.

*Kjører videre med skip over middelhavet, til Athen.

2. *Baker-Hans møter dverger med kortspill uniformer, på den magiske øya.

*Han møter:

- kløver = jordbruksfolk

- Ruter = glassblåsere.

- Hjerter = Bakere

- Spar = snekkere.

- Ess = blukker blomster og...

* Så møter han Frode som ikke er dverg, men vanlig menneske.

Min mening 3.

Handlingsreferat 4.

Hans-Thomas og Fatteren kjører videre til Ancona, hvor Fatteren fortsetter å filosofere som han alltid har gjort, og nå har også Hans Thomas begynt å bli interessert. En dag får Hans Thomas plutselig øye på den mystiske dvergen, fra bensinstasjonen, i lugarvinduet sitt. Nå var dette mer mysisk enn noen gang. Vel i land i Hellas finner Fatteren et bilde av mamma (Anita) i et moteblad. Før de drar videre tar de en tur innom orakelet i Delfi, og ruinene av Apollon-tempelet.

BOLLEBOKA:

Baker-Hans finner dverg landsbyen på øya, og der møter han den gamle mannen Frode som er et normalt menneske som Baker-Hans. Frode forteller at han kom til øya etter et forlis, og laget purpur brusen av alle mulige merkelige frukter som fantes på øya. Men han var så ensom, at han begynte å dikte opp identitetene til spillkortene i kortstokken sin. Etter hvert ble de levende individer på øya som hadde hoppet ut fra fantasien hans, og blitt til levende dverger med "spillkort-identiteter"!!

Min mening 4.

Jeg synes fortsatt det er en spennende og morsom bok, men nå skjer det veldig lite i rammehistorien. Hans Thomas og Fatteren bare filosoferer for det meste, men Hans Thomas har jo møtt dvergen igjen da... Men utenom det så skjer det mest i bollboka, og det er veldig spennende og morsomt.

Handlingsreferat 5.

I Athen leier Fatteren og Hans Thomas seg inn på et hotellrom med utsikt over Akropolis og ser på alle ruinene. Her filosoferer Fatteren ekstra mye siden dette er filosofenes hovedsstad. Hans Thomas begynner å bli grundig lei av drikkinga til Fatteren og dagen etter sier han det rett som det er, og Fatteren er også litt enig.

BOLLEBOKA:

På den magiske øya forteller Frode, Baker-Hans om kalenderen på øya: Året har 52 uker, en uke for hvert spillkort som blir 364 dager. Dager som blir til overs kalles JOKERDAG, og blir feiret med en fest, to ganger hvert fjerde år. Hvert fjerde år legges en kabal som kalles JOKERSPILLET, Det forgår ved at hver dverg tenker ut en setning i løpet av de fire årene. På JOKERDAGEN sier hver dverg frem sin setning, og JOKER-dvergen stokker om setningen til en sammenhengende fortelling som spår fremtiden!... Baker-Hans finner ut at Frode er bestefaren hans. Så får Baker-Hans oppleve JOKERDAGEN med JOKERSPILLET...

Min mening 5.

Boka begynner å bli veldig spennende, og endelig begynner tingene å henge sammen så jeg forstår mer. Kalenderen i BOLLEBOKA var litt vanskelig å forstå i begynnelsen, men nå går det greit (: Det skjer fortsatt ikke så mye, med Fatteren og Hans Thomas, men det kommer.

Handlingsreferat 6.

Fattern og Hans Thomas spiser middag på en av tavernane i Athen. I mens Fattern går for å ta noen telefoner til motebyråer for å finne mamma, sitter Hans Thomas på tavernaen. Plutselig får han øye på dvergen fra bensinstasjonen igjen, tittende frem fra en avisiosk. Men denne gangen blir ikke Hans Thomas redd. Fattern finner en aget som kjenner mamma, og han sier at de kan ringe han dagen etter for å få vite hvor hun er. Hans Thomas får Fattern til å slutte å drikke å Fattern liker sin nye levemåte.

BOLLEBOKA:

På JOKERSPILLET sier hver dverg frem sin setning, JOKER stokker om setningene slik at de forteller om både fortiden og fremtiden helt frem til Hans Thomas sin tid og alt har eller kommer til å skje. Så avslører JOKER at dvergene egentlig bare er Frodes fantasi. Da blir dvergene fryktelig sinte og vill drepe Frode, men nå er han allerede død. Så nå vill de drepe JOKER og Baker-Hans, men de klarer å rømme til livbåten med eiendelene til Frode og magne gullfisker fra Øya. Nå når Frode er død dør også fantasien, og dvergene blir forvandlet til 52 spillkort som Baker-Hans tar med seg. Så blir Den magiske øya ødelakt og synker i havet. Baker-Hans og JOKER ror til Marseille goder forsvinner JOKER inn i menneskeverden...

Min mening 6.

Jeg synes boka var veldig spennende på slutten! Med dvergene som ville drepe Baker-Hans og JOKER og Den magiske øya som sank. Nå får man vite hele historien, og hvordan BOLLEBOKA henger sammen med Hans Thomas og Fattern. Og snart møter de morgen og det blir **SPENNENDE!**

Handlingsreferat 7.

Agenten forteller at mamma holder på med noe filming ved Poseidontemplet helt sør for Athen. Fattern og Hans Thomas finner henne der, og hun blir kjempe glad for å se dem. Etter mange følelsesladde samtaler vekker Hans Thomas morsinstinkt hennes, og hun bestemmer seg for å bli med hjem til Norge. Når de begynner å nærme seg Dorf forteller Hans Thomas hele historien om bolleboka, JOKER og baakern i Dorf, til Fattern og mamma.

Han sier at Bakern i Dorf er faren til fatteren, men de tro ham ikke. Da ringer Fattern til moren sin i Norge, og finner ut at hun plutselig hadde kastet seg på et til til Alpene...

BOLLEBOKA:

Nå er Albert ferdig å fortelle Ludwig om Frode, Baker-Hans og Den magiske øya, og om den gangen Baker-Hans hadde fortalt det til Albert. Nå får Ludwig smake purpurbrusen. Nå hadde både Baker-hans, Albert og Ludwig smakt purpurbrusen, og ørt historien om Frodes kabalkort (dvergene) og Den magiske øya. Nå skulle det gå enda 52 år til purpurbrusen og hemmeligheten om den magiske øya ble gitt videre til en i slektsforbannelsen..

Min mening 7.

Jeg synes fortsatt det er morsom å lese i kabalmysteriet. Jeg synes det var dumt at Frode og Ludwig måtte dø, men det måtte sikkert være son. Jeg synes også hankunne utdypet mer når de møter moren og når de møter Line og Ludwig døde helt på slutten...

Handlingsreferat 8.

Da Hans Thomas, Fattern og mamma kommer til Dorf møter de Line, moren til Fattern. Hun sier at det er sant som Hans Thomas sier at Ludwig er mannen hennes og faren til Fattern. Men... han død før de kom... Han Thomas, Fattern er lei seg, men de må komme seg hjem. Da de går til bilen ser Hans Thomas JOKER som sjeler bolleboka som han lot ligge i bilen. Så Hans Thomas skriver ned alt han husker fra den lille boka. Alle sammen drar hjem til Norge, og nå bor Hans Thomas, Fattern og mamma på Hisøy. Og Hans Thomas har fått en lillesøster som heter Tone.

BOLLEBOKA:

Etter at Ludwig fikk smake purpurbrusen går han ut iskogen. Der møter han JOKER som forteller resten av setningene i JOKERSPILLET som Baker-Hans ikke hadde husket. Så sier han at Ludwig må skrive opp alt sammen i en liten bok, og i fremtiden hvil en litn gutt komme til Dorf og få boka i en bolle....

Min mening 8.

Jeg synes det var veldig spennende på slutten! Nå henger absolutt alt sammen, sammen. Det er fint at alt gikk så bra til slutt, men jeg synes det er dumt at vi ikke fikk høre om da Hans Thomas blir baker i Dorf, og han fikk ikke smakt purpurbrusen heller. Og vi fikk heller ikke høre hvordan det gikk videre med hemmeligheten. Hvem som fikk høre den etter Hans Thoms og... ja...

Og nå har jeg mye mer lyst til å spille kort, og har et helt annet forhold til dem.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen? Det må ha vært fælt siden han var litt fra fiendens side, og de ble behandlet dårlig.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

Det kan ha gjort at han tenkte mer, på livet, onskap og andre ting. Og siden han hadde få venner ble han selvstendig.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Fordi Fattern drakk så mye og røyka, og tenkte så mye på små ting.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

Ikke så bra. De føler alltid at det er et del/brikke som mangler i livet deres, og hverdagen består av mye tenkning.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

Fordi hun innser at hun egentlig ikke skulle finne seg selv, men at hun skullefinne seg som mor. Så hun har egentlig savnet familien og ser at hun er klar for å blir mor nå som han er stor.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

De treffer Line, moren til Fattern, som sier at Ludwig er død. Og de ser JOKER.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

De fikk vite hvem forfedrene deres var, så det ble ingen flere.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

Han fikk den fra dvergen på bensin stasjonen. Lupen kom fra et skår av en gullfiskbolle fra den magiske øya.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Han forliser med Maria, redder seg i en livbåt og ror i land på Den magiske øya.

2. På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Han lager identiteter til hver av kortene og snakker med dem. Plutselig hopper de ut av fantasien hans og blir spillkort-dverger.

3. Hvordan går det med denne "leken"?

Se 6.2

7. Beskriv den magiske øya.

Frode, evig, fantastisk, mystisk, underlig, magisk, morsom...o.s.v...

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Han vet effekten av purpurbrusen, og han finner på å avsløre hemmeligheten om den, dvergene og øya.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Dvergen er JOKER fra den magiske øya. Han er fantasi og blir aldri gammel.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?

Frode laget purpurbrusen av magiske frukter på øya og vann fra en magisk foss. Den gjør at man først blir veldig skarp og så veldig sløv.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt til en historie, hvilken?

En historie om fortiden og fremtiden til Frode, dvergene, Baker-Hans, Albert, Ludwig. Line. Anita, Fattern og Hans-Thomas.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka.

Hvordan opplever du det?

Jeg synes det er spennende og litt rart. For hvordan går det ann? Sjebnen?...

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Det er først Fattern men etter hvert blir også Hans-Thomas interesert.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Det blir kanskje litt mye iblant. Når det er et helt kapittel med tenking....

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Ja, jeg synes det er spennende å høre om ting jeg ikke har hørt om før og som har sammenheng med virkeligheten.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Atlantis=Den magiske øya. Slektsforbannelse.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Mysteriet med bolleboka

Hvorfor?

Fordi det var spennende!

Dette likte jeg sånn passe:

At moren ikke sa så mye da de fant henne.

Hvorfor?

Fordi det virket som hun ikke var lei seg for at hun hadde dratt.

Dette likte jeg ikke:

Jeg likte det meste :)

Hvorfor?

Vedlegg 8

Kjersti

Handlingsreferat 1.

Fattern og Hans-Thomas bestemmer seg for å reise fra Arendal, for å finne moren som har reist til Athen for å bli modell.

På vei over alpene, møter de en mystisk dverg som gir Hans-Thomas en lupe, og leder dem til en liten alpelandtby. I landsbyen møter Hans-Thomas en baker som gir ham en brus, fire boller og en bitteliten bok, med så liten skrift at han må bruke lupen for å lese den.

I bolleboka forteller Bakeren (Ludwig) om mannen som lærte ham bakeryrket; Albert.

Min mening 1.

Jeg synes denne boka er litt rotete, og med alt for mange bakere og sjømenn!

Jeg håper knuten løser seg opp lenger ut i boka, for nå er det ganske vanskelig å forstå.

Handlingsreferat 2.

Hans Thomas og fatteren reiser videre gjennom Sveits og til Italia. På et tivoli i Como får Hans Thomas øye på den mystiske dvergen, og en spådame forteller at Hans Thomas kommer til å få mange overraskelser. I Venezia ser Hans Thomas dvergen igjen, men fatter'n tror ikke på ham.

Hans Thomas bruker mye tid på å lese i bolleboka: Der forteller Albert om da han fikk smake purpurbrusen, og Baker-hans om da han oppdaget Den magiske øya!

Min mening 2.

Nå blir Bolleboka mer spennende, og Fattern'n kommer med en god del spennende filosofiske uttalelser. Jeg synes fortsatt det er litt vanskelig å skille mellom alle bakerne, men jeg synes boka blir bedre nå! Gleder meg til å lese videre om Baker-Hans på øya!

Handlingsreferat 3.

1. Hans Thomas og fatteren bestemmer seg for å ta båt fra Ancona til Patras, men først skal de se på glassblåserfabrikkene på Murano-holmene rett utenfor Venezia.

2. Baker-Hans møter noen rare dverger med kløvertegn på ryggen. Han møter også dverger med hjertete, spar, og ruter-tegn. Hjertete jobbet i bakeriet, ruter med glassarbeid, spar var snekkere. Mens kløver jobbet på marken. I tillegg møtte Baker-Hans konger, Damer, knekter, jokere. Ess og den mystiske Frode, det eneste mennesket på øya!

Min mening 3.

Den magiske øya (tegnet øya).

Handlingsreferat 4.

Hans Thomas og fatteren har noen fine dager på båten, og når de kommer fram til Pelopones drar de først til Delfi og orakelet, der "orakelet" forteller at de vil finne mamma i Athen. På båten ser Hans Thomas, dessuten dvergen, men Fattern tror fortsatt ikke på ham!

Hans Thomas blir mer og mer som en Joker i kortstokken.

Bolleboka:

Frode forteller Baker-Hans hvor alle kortene/dvergene kommer fra, og hvordan Frode selv kom til øya for nøyaktig 52 år siden. Frode og Hans finner ut at de er i slekt!! (sønnesønn og farfar).

Frode forteller hvorfor det er så farlig å drikke for mye purpurbrus!

Min mening 4.

Nå begynner ting å falle på plass, og jeg gleder meg til å lese videre!! Her har jeg laget et system:

					++ <i>Både Hans Thomas</i>
					<i>Mor og Hjerter Ess</i>
					<i>Snakker om å finne</i>
					<i>seg selv.</i>
	<i>Hans Thomas</i>				
<i>Mor (Athen)</i>		<i>Fattern</i>			
		<i>*Ludwig-baker 4</i>			
		<i>(tyrkisk soldat)</i>			
		<i>Ukjent far</i>		<i>? usikker</i>	

**Albert – baker 3
Far på "druen" Utenfor ekteskap?
*Baker Hans 2
Kom til øya.
Ukjent far
*Frode= nr 1
Glassmesteren og første
på øya.*

**"Slektsforbannelsen"*

Hver av disse personene () er "jokere" og har en forbindelse til Arendal, Sveits, eller skipsyrket.*

Det har gått 52 år mellom hver fikk Bolleboka/ hemmeligheten om Purpurbrusen til de som fikk den måtte gi den videre til neste!

Handlingsreferat 5.

Hans-Thomas og fatteren reiser videre til Athen, og besøker Akropolis.
Hans-Thomas får smake alkohol, og etter dette forbyr han Fattern å drikke igjen!
Hans Thomas innser at Fatteren egentlig gruer seg til å møte mamma!
Bolleboka:
Frode forteller Hans om Jokerspillet og kalenderen han har laget med kortene.
Joker spillet begynner!

Min mening 5.

Boka er fortsatt OK!
Kalenderen er ganske oppfinnsom, så jeg har laget den her:
KABAL – KALENDEREN
Tegning av kabal-kalenderen.
Vår: Ruter
Sommer: Kløver
Høst: Hjerter
Vinter: Spar
13 måneder, 52 uker, 1 Jokerdag, 364 dager i året-

Handlingsreferat 6.

Hans-Thomas og fatteren'n er fortsatt i Athen. De besøker Akropolis og fatteren forteller om de greske filosofene, og hva de mente var meningen med livet.
Fattern drar til et modelbyrå, som forteller at "mamma" har byttet navn til Sol Strand som er modellnavnet hennes. Modellbyrået lover å ringe fatteren om de hører fra henne.
Hans-Thomas tvinger fatteren til å slutte å drikke, og heller wiskeyen hans ned i dass.
Til gjengjeld forteller Hans-Thomas om kortene og bolleboka, men lager det om til et eventyr, så fatteren ikke skal fatte mistanke.
Bolleboka.
Joker stokker om kortene, så spådommen får en helhet. Joker forteller kortene / dvergene at Frode har laget dem, og holdt dem for narr. Kortene vil hugge hodet av Frode, men før de får bestemt seg er Frode død. Kortene gjør opprør, men Hans kommer seg unna!

Min mening 6.

Boka blir mer og mer spennende og mønsteret blir klarere. Hjerter Ess og "Mamma" har flere likheter: De er pene og sier de vil "finne seg selv!" Hjerter Ess sin gule kjole skal representere solen, og mamma kaller seg for Sol Strang. Jeg tror de kommer til å finne mamma i (kapittelet) Hjerter Ess.
Fattern blir mer lik Jokeren i boken: Begge "spytt ut den sterke drikken og ser klarere!" Dette betyr purpurbrusen og alkohol! Det blir spennende å lese videre!

Handlingsreferat 7.

Min mening 7.

Handlingsreferat 8.

Hans Thomas, mamma, og fatteren er enige om å dra til Dorf, men foreldrene tror ikke på at Ludvig, bakeren i Dorf er fatterns far.

Hans Thomas blir så lei av at ingen tror ham, at han forteller foreldrene om Bolleboka. Det burde han ikke gjort, for når de kommer til bilen, rett etterpå, har Joker stjålet Bolleboka.

Da alle sammen etterpå kommer til Dorf, møter de Hans Thomas Farmor, som har reist til Dorf etter å ha snakkekt med Ludvig. Hun forteller at Ludvig er død, og Hans Thomas forstår at han skal bli den neste bakeren i Dorf. Endelig drar Fattern, Mamma, Farmor (Line) og Hans-Thomas tilbake til Arendal. De ykket sammen og Hans-Thomas får en lillesøster. HT skriver Bolleboka på nytt for han vet at han en dag må flytte til Dorf, og vente 52 år til den neste bakeren kommer!

Min mening 8.

Nå er boka (endelig) ferdig! Den var helt ok skrevet, men det var ganske komplisert med alle bakerne. Dessuten var det rart at den hoppet fra Bolleboka til virkeligheten hele tiden. Men ellers var den bra!

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen? Det må ha vært følt siden han var litt fra fiendens side, og de ble behandlet dårlig. Det må ha vært veldig hard, og vanskelig. Han ble sikkert mobbet, og har sikkert vært mye alene.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

Det kan ha gitt ham mer tid til å filosofere. Det førte også til at han dro til sjøs.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Fordi hun ville oppleve noe mer og følte at det manglet noe hun måtte finne i seg selv.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De har hatt det OK, men fatteren begynte å drikke mye, og HT har aldri hatt noen mor.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

Kanskje hun oppdaget at det hun egentlig trengte for ”å finne seg selv” var mannen og sønnen.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Der treffer de HT's farmor (Line) og Baker-Ludvig, som er HT's farfar.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Fordi HT nå vet historien om alle forfedrene sine og hva slags tilknytning de har til hverandre. ++
Alle familiekortene er lagt med bilesiden opp. *Moren kom tilbake...

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

HT fikk kBolleboka av Bakern i Dorf (Ludvig) når han var der. Ludvig hadde skrevet boka og lagt den i en bolle, som han gav HT.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Båten han er matros på, blir ødelagt i en storm. Baker-Hans redder seg over i en livbåt og kommer til den magiske øya.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Frode bruker all sin tid på å legge kabal, og å ”leke” med kortene: gi dem personlighet og lignende.

Hvordan går det med denne ”leken”?

Til slutt kjenner Frode kortene så godt at han snakker med dem i fantasien hele tiden. Til slutt blir kortene levende (drømmende)!

7. Beskriv den magiske øya.

*Den er enorm, den blir bare større og større.

*Den er full av underlige dyr, og planter.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Jokeren er smartere enn resten av kortene. Han vil ikke drikke purpurbrus, og avslører Frode.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?
Det kan være Joker.

7. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?
Purpurbrusen er laget av saften fra purpurrosene på øya. Den som drikker den blir først veldig klar i hodet, så blir man helt omtåket.

8. Setningene i jokerspillet blir til slutt til en historie, hvilken?
Historien om bakerne i Dorf.

9. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?
Litt skummelt, (men bare litt)...

10. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?
Jokerne filosoferer!!
Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.
Jeg synes dette er bra, man lærer mye smart!

11. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?
Ja, det er lærerikt!
Hvilke paralleller ser du i boken?
Joker = fatteren, Hjerter Ess = Mamma. Osv.

12. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.
Dette likte jeg spesielt godt:
Alle parallellene! ++ filosoferingen og historiene.
Hvorfor?
Fordi det er spennende!
Dette likte jeg sånn passe:
Hvorfor?
Dette likte jeg ikke:
Hvorfor?

Vedlegg 9

Victoria

Handlingsreferat 1.

Hvorfor reiser faren og H.T- mot Hellas? Da Hans Thomas var liten reiste moren fra han og faren til Hellas for å finne seg selv. Der rotet hun seg bort i moteverdenen og ble modell. Jeg syntes moren har utviklet seg til et egosentrisk menneske som forlot barnet sitt til fordel for sin egen karriere. Hans Thomas og faren savnet moren sin og dro mot Hellas for å få henne med hjem. Jeg syntes det var veldig trist at de må lete etter moren som bare plutselig forsvant.

Min mening 1.

Faren og Hans Thomas har et godt forhold. De prater mye sammen og når faren ikke snakker om moren har han en tendens til å filosofere over livet. Når han gjør det har Hans Thomas lært seg at det er best å bare la han filosofere uten å avbryte.

Handlingsreferat 2.

Den lille Fiaten med H.T. og faren kjører mot Italia. Der drar de innom et tivoli hvor H.T. blir spådd. Spåkonen sier at noe er veldig nært. På tivoliet ser H.T. en dverg han møtte i Sveits. De drar videre til Venezia. Der ser H.T. dvergen igjen. Han følger etter dem...

Min mening 2.

Det er veldig spennende med dvergen som følger etter Hans Thomas og faren. Jeg lurer på hvem han er. Mysteriet i bolleboka blir større og større. Hvilken øy er han på? Hvorfor er det så merkelige dyr der? Hva er hemmeligheten om purpurbrusen?

Handlingsreferat 3.

- 1.Hans Thomas og faren er på en båt som går til Hellas fra Venezia.
- 2.Baker Hans har sett noen rare dyr og små folk med hvert sitt kort som navn.

Min mening 3.

Boken er litt vanskelig å forstå uten å snakke om den, men ellers er den fin.

Handlingsreferat 4.

I bolleboka møter Hans Frode som har strandet på øyen på vei til Spania. Han har sakpt kortstokkfoket og den magsike prupurbrusen. På båten ser Hans Thomas dvergen igjen. Han blir veldig redd. Da de kom til Delfi dro de til orakelet Appollon for å spørre om de vill finne moren og svaret ble ja...

Min mening 4

Jeg lurer på hvordan korstokk-folket bare kan dukke opp. Og er det en øy eller bare fantasi? Jeg håper de snart finner moren.

Handlingsreferat 5.

Hans Thomas og faren drar videre til Akropolis. I bolleboka finner baker Hans ut av at Frode er farfaren hans. I kortenes tidsregning har alle de 52 kortene hver sin dag i året. Nå er det jokersdag (skuddår). Da samles alle kortene til fest og sier hver sin setning om året.

Min mening 5.

Ting begynner å falle på plass nå som de fant ut av at Frode var farfaren til baker Hans.

Handlingsreferat 6.

Kort-folkene greide ikke å leve lenger med sin skaper, så de drepte Frode. Nå ville de drepe Joker og Baker-Hans. De rømmer gjennom et hull i fjellet og ut mot havet. Øya knuses innenfra og går under. Joker og Baker-Hans blir funnet av en Arendals-skonnert og tatt med til Marseille.

Min mening 6.

Handlingsreferat 7.

Fattern og Hans Thomas har greid å spore opp moren via en agent og nå møtte de henne. Joker lever et sted i verden fortsatt. De fikk Anita til å bli med hjem. Nå bruker de noen dager på å bli kjent.

Min mening 7.

Jeg syntes det var veldig dårlig gjort av moren å ikke engang kontakte Hans Thomas på bursdagen hans. Jeg ville ikke tatt med Anita hjem.

Handlingsreferat 8.

Slutten av kabalmysteriet: Anita og faren blir som nyforelska. Hans Thomas finner ut at Ludwig, bakeren i Dorf kan være farfaren hans. De drar dit på vei hjem, men da de kom dit var han død.

Min mening 8.

Jeg syntes det var fryktelig trist at Ludwig døde, men nå ser jeg hvordan alt henger sammen.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Jeg tro det var veldig vanskelig fordi alle var sinte på tyskerne.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

Han har sikkert ikke hatt det så bra så han kan ha blitt deprimert og tilbakestående.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Fordi hun ville kanskje ha en ny, bedre karriere og være fri uten mann og baren,,,

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De savnet Anita veldig, men de har greid seg.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

Fordi hun var ikke lykkelig som modell og savnet dem.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

De treffer farmoren og farfaren til Hans Thomas.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

At det var en slektsforbannelse med at alle reiste fra hverandre.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

Hans Thomas fikk lupen av en mystisk dverg som senere viser seg å være joker.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Han forliser

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Kortene blir til dverger og han begynner å snakke med dem.

Hvordan går det med denne "leken"?

De sier at de ikke kan leve med sin skaper, så de dreper Frode.

7. Beskriv den magiske øya.

For å komme inn på øya må du gjennom et hull i fjellet. Der er det store, hvite dyr med seks bein.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Han finner på mye sprell.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Joker.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?

De som drikker den kjenner smaken i hele kroppen og blir veldig sløve.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

Historien om Frode, kortene, Baker Hans, (sannheten).

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

Jeg begynte å skjønne mer og mer etter hvert. Det var veldig godt skrevet.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Fattern.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Det er bra, men kan bli litt mye usammenhengende.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Ja, det var lærerikt.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Den magiske øya og Hans Thomas og Fattern.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Mysteriet med bolleboka.

Hvorfor?

Det gjorde boken spennende.

Dette likte jeg sånn passe:

Hvorfor?

Dette likte jeg ikke:

At Frode døde.

Hvorfor?

Fordi han var jo en av hovedpersonene, men han måtte jo dø en gang.

Vedlegg 10

Sofie

Handlingsreferat 1.

Hans-Thomas og fatteren skal dra til Athen for å finne moren som bare skulle dra ut i verden for å finne seg selv, men ble borte i mange år. En dag ser de henne som modell på forsiden av et gresk moteblad. De bestemmer seg for å dra. På veien møter de en mystisk dverg som gir Hans-Thomas en lupe og fører dem til en alpelandtby som heter Dorf. I Dorf møter han en baker som gir han en liten bok med en lang historie i. Hans-Thomas bruker lupen og begynner å lese. Dette er begynnelsen på en underlig historie.

Min mening 1.

Min mening om boken er at den er litt spesiell. Jeg likte den ikke så godt fordi det var veldig forvirrende siden det med bolleboka. Den er sikkert helt grei hvis du forstår den ordentlig.

Handlingsreferat 2.

Hans-Thomas og fatteren forsetter sin reise til Athen for å finne moren til Hans-Thomas. Først reiser de til Como og deretter videre til Venezia som er i Italia. Både i gondolen og på tivoliet ser Hans-Thomas den lille dvergen på bensinstasjonen som førte Hans-Thomas og fatteren til Dorf. På tivoliet ble Hans-Thomas også spådd av en spådamme.

BOLLEBOKA.

Hittil i bolleboka har hovedpersonen i historien som den gamle bakeren fortalte kommet til en merkelig øy etter båten Maria sank og livbåten hans kom seg til øya. Og personen den gamle bakeren forteller historien til har fått smake på purpurbrusen, men på vei hjem får han en sterk lyst på mer!

Min mening 2.

Min mening om kabalmysteriet hittil er at boken blir mer og mer spennende og man får kjempelyst til å lese videre når du først har lest så langt. Fortsatt er det litt forvirrende med alle bakerene, historiene og fortellerene. Og forresten ganske spennende hopp når ting som at den lille dvergen forfølger dem skjer. Gleder meg til å lese mer!

Handlingsreferat 3.

1.Hva gjør fatteren og Hans-Thomas nå?

-De er på et hotell i Venezia.

-De spiser frokost på en uterestaurant da fatteren bestiller båtreise.

-Fattern ville ha med seg en bolle av glass hjem.

-De går på båten.

-Båten heter "Savannah"

2.Hva skjer i bolleboka?

-Baker-hans har møtt noen rare dvergfol.

-Dvergfolkene er i 4 farger.

-De greier ikke å tenke ordentlig.

-Baker-Hans møter kongen av øya.

Min mening 3.

Min mening er at boken er fortsatt forvirrende med alle personene og fortellingene og ikke minst alle bakerene. Boken begynner å bli litt spennende.

Handlingsreferat 4.

Fatteren og H-T er på båten. H-T satt og så på alle menneskene på båten mens fatteren leste en tysk avis. HT bomma sitt første kort alene. De kjørte i land i Peloponnes. Etter det dro de til orakelet i delfi og spurte om de kom til å finne Anita i Athen. Etter det kom de til Athen.

Bolleboka.

Hans må fortelle den gamle om hva som hadde skjedd hjemme de siste 50 årene. Etter det ble Hans fortalt at det er jokerdag. Frode forteller også om hvordan han hadde levd på øya.

Purpurbrusen gjør dverg-kortene smarte et lite øyeblikk. All smartheten forsvinner på en gang.

Frode forteller også om hvordan han hadde levd på øya. Purpurbrusen gjør dverg-kortene smarte et lite øyeblikk. All smartheten forsvinner på en gang.

Min mening 4

Min mening om boken er som vanlig at den blir mer og mer spennende, men den er samtidig litt forvirrende og rar. Greier fortsatt ikke å holde styr på alle navnene da, men det går bra.

Handlingsreferat 5.

Fatteren forteller Hans-Thomas om ødipus som drepte faren sin uten å vite at det var han.

Senere ble ødipus konge over riket som faren hans tidligere var konge av. De fant også ut at Hans-Thomas var født på en jokerdag. De dro og så på gamle templer i Athen og Hans-Thomas smakte tre glass med rød martine.

Bolleboka.

Baker-Hans får vite at Frode er bestefaren hans. Han får vite litt om jokerdagen. Da han drar på jokerfesten får han smake purpurbrusen for første gang da joker lurte han til å smake. På jokerfesten har de også en lek som er sånn at hver dverg husker en setning hver. Det er skremmende lik virkeligheten.

Min mening 5.

Min mening om boken er at den blir mer og mer spennende. Har begynt å bli mer vandt til navnene og stedene nå.

Handlingsreferat 6.

HT og fatteren er i Akropolis. De setter seg på en cafe. Der drar fatteren for å prøve å oppsøke moren. Imens leser HT i bolleboka. Da han er ferdig ser han dvergene ved en aviskiosk. Fatteren hadde funnet en som kunne hjelpe dem. HT forteller litt av historien til fatteren. Uten å røpe at den er fra bolleboken.

Bolleboka.

På jokerfesten får de løsningen på kabalen. Frode dør og hele øya går under. Dvergene blir til kort. Det er bare joker og Baker-Hans som greier å bli reddet. De blir plukket opp av et skip og fraktet til land. Der forsvinner joker sporløst. Senere flytter Hans til Dorf. Der blir han baker. Han vokter ennå sekken med tingene i.

Min mening 6.

Min mening er at boken er utrolig spennende! Jeg gleder meg til å se hva som skjer videre. Jeg greier nesten å holde styr på alle navnene. Spennende at dvergen dukker opp overalt.

Handlingsreferat 7.

Hans Thomas og fatteren har møtt moren. Neste dag skal Hans-Thomas til et konditori med moren. Moren blir med dem hjem. På veien tilbake merke Hans-Thomas at han bare MÅ innom Dorf før de kommer hjem.

Bolleboka.

I bolleboka sammenligner Baker-Hans historien med virkeligheten.

Min mening 7.

Min mening er at boken var bra og at det var hyggelig at de fant Anita. Blir spennende å se om de drar til Dorf og hva som skjer der... og hvem dvergen egentlig er.

Handlingsreferat 8.

Hans Thomas, fatteren og Anita drar til Dorf. På vei dit leser Hans Thomas resten av bolleboka og da de er på en resurant forteller Hans Thomas alt om bolleboken. Dvergen henter boken. Baker-Hans dør og Hans-Thomas og resten møter farmor i Dorf.

Bolleboka.

Baker-Hans møter joker. Joker sitt jokerspill fra jokerfesten på den magiske øya.

Min mening 8.

Er at bokboken endte litt trist men jeg er lettet over å være ferdig med den! Bra slutt!

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Det var vanskelig. Alle tyskerungene ble mobbet.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren? Mye. Han tenker nok litt på det og vil helst ikke tenke så mye tilbake.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Kanskje fordi hun ville bli modell og hadde fått tilbud om det i Athen.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De har hatt det bra, men de har savnet moren.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem? Hun har savnet dem.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Mormoren som forteller at bestefaren er dør.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

At de har forstått sine forfedres historie.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra? Hans Thomas fikk den av dvergen på bensinstasjonen og den kommer fra en gullfiskbolle.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Skipet Hans er på synker men han overlever og kommer seg til land.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv? Han legger kabal hele tiden.

Hvordan går det med denne "leken"? Kortene begynner å leve.

7. Beskriv den magiske øya.

Magisk, rar, stor, fargerik, unormal.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på? Han kan finne på alt. Han er også den eneste som kan tenke klart.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Joker.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den? Verden, de greier bare å tenke ut alt vettet.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

Forfedrenes historie og det som kommer til å skje.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka.

Hvordan opplever du det?

Spennende..

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Fattern.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Forvirrende.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Helt greit.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Alt mellom bolleboken osv.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Hvorfor?

Dette likte jeg sånn passe:

Historiene om odipus osv.

Hvorfor?

Fordi jeg forstod ikke alt, men noe.

Dette likte jeg ikke:

Filosofien.

Hvorfor?

Forstod ikke noe.

Vedlegg 11

Ørjan

Handlingsreferat 1.

Hans Thomas og fatteren er på vei til Hellas for å finne moren til Hans Thomas. På grensen av Tyskland møter de en dverg. Fattern spurte dvergen om korteste vei til Athen. Dvergen sier at de skal kjøre til Dorf og overnatte der. Før de satte seg i bilen ga dvergen en liten lupe til Hans Thomas. Dagen etter de kom til Dorf gikk de og så på byen. Han stoppet utenfor et bakeri i vinduet står en liten gullfisk. Litt av bollen er knust og Hans Thomas ser at biten ligner på lupen. Bakeren ber han komme inn og der får han fire store boller. Bakeren sa at han skulle spise den største når han var alene. Om natten stod han opp og skulle spise bollen, men det lå noe hard inni. Det datt uten en liten bok. Boken het bolle boken. Skriften var så liten at han måtte bruke lupen for å lese skriften.

Min mening 1.

Jeg synes det var litt vanskelig å få med seg hva som stod fordi det var litt vanskelig skrevet. Fordi det var så mye som skjedde på en gang.

Handlingsreferat 2.

Hans Thomas fortsetter: bolleboka.

Baker Hans forteller Albert om purpurbrusen. Og Albert får en liten smak av brusen. Da fatteren og Hans Thomas kom til Como, fant de et tivoli. På tivoliet var det mange forskjellige karuseller. Hans Thomas ble spådd av en spåkvinne. Og han fikk øye på den lille dvergen. Men da Hans Thomas sa det til fatteren var dvergen borte.

Da fatteren og Hans Thomas kom til Venezia kjørte de en lang gondoltur, og da de kjørte under en bro så Hans Thomas dvergen oppå broen, men da han snudde seg var dvergen borte.

Min mening 2.

Jeg synes boka er litt forvirrende. Og noen ganger er det litt vanskelig og vite om Hans Thomas leser i bolleboka. Men ellers synes jeg boken er bra.

Handlingsreferat 3.

Hans Thomas og fatteren har kjørt til Venezia. Der fikk fatteren helt tilfeldig å få tak i noen båtbilletter. Men før de drar vil fatteren se på glassproduksjonen i Murano rett utenfor Venezia.

Baker Hans har strandet på en øy. På øya treffer han først kløver så ruter også hjerter og til slutt spar. Av og til drikker de av en flaske med et skinnende stoff inni.

Kløver = Jordbrukere

Ruter = glassblåsere

Hjerter = bakere
Spar = Snekkere
Ess = plukker blomster.

Min mening 3.

Jeg synes boken er bra og spennende, men den er noen ganger litt forvirrende.

Handlingsreferat 4.

Da fatteren og Hans Thomas gikk i land: Pelopones kjøpte de det bladet som det var bilde av moren. I Bolleboka forteller Frode om kortstokken han lagde og at de ble levende små dverger. Og han forteller om den dagen jokeren kom inn i landsbyen og at han fikk alle dvergene til og drikke Purpurbrusen så de blir helt sløve. I pelopones besøker fatteren og Hans Thomas et berømt tempelområde og fatteren forteller om sokrates og filosof.

Min mening 4

Boka er veldig spennende men det er noen ganger litt vanskelig og få med seg om Hans Thomas leser i bolleboka eller ikke.

Handlingsreferat 5.

På vei til Athen stopper fatteren og Hans Thomas mange ganger og fatteren forteller mange historier.

I Athen får Hans Thomas smake på en rød martini men han drikker litt for mange glass.

Bolleboka:

I bolleboka finner Frode og baker Hans ut at Frode er bestefaren til baker Hans. På jokerfesten sier hvert kort en setning hver og Jokeren bytter om setningene så det blir en liten historie. Jokeren prøver og få baker Hans til og drikke purpurbrusen. Da kom Frode løpende inn og skrek "din lømmel" til Jokeren.

Min mening 5.

Boka er spennende fordi det er masse ting som må settes sammen. Og man skjønner litt mer om Hans Thomas leser: bolleboka eller om han ikke gjør det.

Handlingsreferat 6.

I Athen forteller fatteren my om kjente filosofer og byggverk. Og fatteren greier å få tak i et nummer som han skal ringe for og få tak i moren.

Bolleboka:

I bolleboka går kabalen opp og Frode blir drept. Baker Hans og Jokeren rødmer. Når de kommer til stranden, kommer dvergene løpende for og ta dem men plutselig forsvinner alle og isteden ligger det kort på bakken. Baker Hans plukker opp alle kortene og han og jokeren kommer seg bort mens øya synker. Baker Hans flytter til Dorf og blir baker der.

Min mening 6.

Jeg synes at boka er spennende og at det begynner og bli litt tettere og følge med i boka.

Handlingsreferat 7.

I Athen finner Hans Thomas og fatteren moren. Og de bruker noen dager på å bli kjent igjen. Etter noen dager blir moren med på og bli med hjem. Hans Thomas fant ut at baker Ludwig i Dorf er faren til fatteren. Fatteren tror ikke på det men blir med på og kjøre innom Dorf på vei hjem.

Bolleboka:

Når baker Hans kommer til Dorf slår han seg ned der og blir baker. Etter mange år kommer Albert og overtar som baker og på hemligheten om den magiske øya. Etter mange nye år kommer Ludwig (faren til fatteren) og overtar etter Albert.

Min mening 7.

Jeg synes at boka er spennende og at ting begynner å gå opp. Men det er noen ganger litt vanskelig å vite om det er Ludwig, Albert eller Hans som snakker i bolleboka.

Handlingsreferat 8.

Når Hans Thomas, fatteren og Anita nesten er i Dorf stopper de på en restaurang og spiser på restaurangen forteller Hans Thomas fatteren og Anita om bolleboka, men de tror han ikke. Når de kommer tilbake til bilen ser de en liten person som spretter ut av den røde fiaten og forsvinner i fokemengden. Hans Thomas finner fort ut at den lille jokeren hadde tatt bolleboka. Når de kommer til Dorf kommer farmor løpende ut av et lite værtshus og

kaster seg over dem. Han døde i natt sa hun. Hans Thomas følte at han ikke bare hadde mistet farfaren sin men hele Jorda.

Bolleboka:

Ludwig står og ser utover Dorf da han hører noe rasle i buskene og en liten dverg kommer sprettende ut. Han hadde på seg en brun dress men når han rørte på seg syntes Ludwig han hørte noen bjeller som klirret. Jokeren snakket men Ludwig forstod ikke så mye og da han så ned på Jokeren igjen var han borte. Helt bakerst i boka stod det 52 setninger med overskriften Jokerspillet.

Min mening 8.

Jeg synes at boka var veldig spennende og morsom. Og det var kult at det var så mange gåter i boka. Og at helt på slutten ga alt sammen mening. Og det var en veldig bra slutt.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Jeg tror at det er vanskelig fordi man blir kanskje mye mobbet.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren? Han kan ha blitt veldig usikker.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Jeg tror at hun dro for å finne seg selv.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De har hatt det bra og Hans Thomas har blitt bedre kjent med fatteren.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem? Fordi hun savnet Hans Thomas og fattern.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Der treffer de bestemoren til Hans Thomas.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Fordi alle gåtene gikk opp.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra? Han fikk den av en liten dverg (jokeren) på vei til Athen. Lupen kommer fra en glassbolle.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Fordi båten han kjørte med forliste og han ble skylt i land på øya.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv? Han legger kabal.

Hvordan går det med denne "leken"? Kortene begynner å leve.

Kortene kommer ut av hodet hans og blir små dverger.

7. Beskriv den magiske øya.

Den har mange forskjellige ukjente frukter, dyr og planter.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på? Han kan finne på å finne ut at Frode ha skapt dem.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Jokeren .

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den? Purpurbrusen kommer fra den magiske øya og de som drikker den blir veldig smarte også sløve..

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

Den blir en historie om Hans Thomas.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

Noen ganger er det litt forvirrende men det er spennende.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Hans Thomas og fatteren.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Jeg synes det er bra.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Jeg synes det var bra.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Den magiske øya og ATLANTIS.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Bolleboka

Hvorfor?

Den var spennende.

Dette likte jeg sånn passe:

At fatteren fortalte om filosofer.

Hvorfor?

Dette likte jeg ikke:

Hvorfor?

Vedlegg 12

Aksel

Handlingsreferat 1.

Fatteren og Hans Thomas skal reise til Hellas for og finne moren de hadde sett i et moteblad. Da de kjører til Hellas kommer de innom på en bensinstasjon. Der får Hans Thomas en lupe av mannen på bensinstasjonen. Mannen anbefalte de og ta turen innom Dorf. Da de kom til Dorf satt fatteren og drakk så da dro Hans-Thomas rundt i byen for og se seg litt om i byen. Han kom til en baker der han fikk 4 boller. Den største bollen skulle han spise til slutt da han var helt alene. Han skulle spise den da tygde han på nor hardt, som viste seg og være en bollebok, som han klarte og lese med en lupe.

Min mening 1.

At boken var spennende men det var litt forvirrende med at en fortalte om en som leste en bok og så videre. Men alt i alt så var den spennende.

Handlingsreferat 2.

I denne delen leser Hans Thomas om da bakeren får smake på purpurbrusen. Og en mann som forliser og ender opp på en øy han ikke aner hvor ligger. Øya er kjempefin og har alle mulige rare dyr og fugler.

Min mening 2.

Jeg synes det er litte grann rart da faren begynner og snakke om alle mulige ting for eksempel marsboere og sånt.

Handlingsreferat 3.

1)Hva gjør Hans Thomas og fare. De har kjørt fra Venezia, til en båt som går til Athen. Før de dro til båten var de på en glassfabrikk.

2)Hva skjer i bolleboka?

I bolleboka har baker Hans strandet på en øy der det bor dverger. Dvergene er delt inn i farger som i en kortstokk.

Min mening 3.

Boken var vanskelig og forstå i starten, men jeg begynner og komme inn i historien mer nå.

Handlingsreferat 4.

Nå har Hans Thomas og faren kommet på båten. Faren har kjøpt et fint rom.

I bolleboka snakker han med kongen og det viser seg at alt som finnes på øya hara Frode funnet på.

Min mening 4

Jeg lurar på om de finner moren til Hans Thomas.

Handlingsreferat 5.

Nå er det jokerfest på øya. Alle måneder og år har hver sine kortnavn.

Hans Thomas drikker seg full på vin han får av faren. Nå er faren litt redd for å treffe kona.

Min mening 5.

Jeg lurar på om de treffer moren og om hva som skjer på den lille øya.

Handlingsreferat 6.

Nå har fatteren funnet ut at det navnet som stod i bladet ikke var morens ekte navn. I bolleboka dør øyas skaper og alle kortene dør også dermed ut, utenom joker og baker Hans som da klarer og komme seg vekk fra øya.

Min mening 6.

Det jeg tenker på er om jokeren er dvergen Hans Thomas fikk lupen av og om de finner moren.

Handlingsreferat 7.

Nå har de funnet moren og Hans Thomas bruker noen fornuftige ord han har lært i bolleboka og moren bestemmer seg for og være med til Norge.

Min mening 7.

Nå har jeg begynt og gå litt i surr i bolleboka da de kom opp på loftet.

Handlingsreferat 8.

Da Hans Thomas og familien er på vei til Dorf røper han boken for foreldrene. Da de kom ut av resturangen så de Joker var inne i bilen for og stjele boka. Det klarte han. Da de kom til Dorf møtte de farmoren som kom løpende og sa at Ludwig var død. Hans Thomas har også fått en lillesøster nå.

Min mening 8.

Jeg synes selve boken var spennende, men bolleboka kunne bli litt langtekkelig.

Avsluttende spørsmål om boken**Svar så godt du kan på spørsmålene under.**

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen? Da ble han mobbet. Han ble også sett på som at han var dum og var verdt mindre.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren? Fattern kan sammenligne seg med andre som er litt undertykte.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Hun reiste for og finne seg selv.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De tenkte ikke noe før de fikk et blad med bilde av henne i og da tok de opp jakten.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem? Fordi Hans Thomas begynner og snakke veldig poetisk og han fikk moren til og få skyldfølelse.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Der treffer de farmoren til Hans Thomas.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Den er løst siden de har klart og finne alle i familien.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra? Han fikk den av en dverg / Joker som hadde tatt den med fra øya da den falt av fiskebollen.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Baker Hans kommer til øya da skuta hans forliser.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv? Det menes at han brukte det til og få tiden til og gå. Hvordan går det med denne "leken"? De blir til "ekte" mennesker.

7. Beskriv den magiske øya.

Jeg tenker at øya er for det meste sand med mange levende dyr og spesielle planter.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på? Han kan gjennomskue Frode og Baker Hans.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?
Jokern.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den? Den kommer fra øya og man blir sløv av drikken.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

Historien om Hans Thomas og fatteren sin historie.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

Vanskelig og forstå.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Fattern.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Jeg synes det er bra for de må jo fylle røyepausene med noe.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Jeg synes egentlig ikke noe spesielt om det.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Jeg ser ingen jeg kan komme på.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Boken om Hans Thomas og Fattern.

Hvorfor?

Dette likte jeg sånn passe:

Bolleboka

Hvorfor?

Jeg synes det var litt lite handling i den.

Dette likte jeg ikke:

Hvorfor?

Vedlegg 13

Sturla

Handlingsreferat 1.

Hans Thomas og fatteren er på vei til Athen for og finne mamma som dro for å finne seg selv. Det ble ikke helt vanlig biltur. De møter på en Dverg og en gammel baker og alt henger sammen.

Min mening 1.

Boken er flott med intresang type skrift og fin storyline veldig original.

Handlingsreferat 2.

I disse kapitlene ser det masse mystisk og Hans Thomas begynner og lese i bolle boka der hører han om Ludvig og Albert mens Albert forteller om den mystiske Hans.

Min mening 2.

Det er litt vanskelig og skjønnere alt men det er veldig spennende.

Handlingsreferat 3.

Min mening 3.

Handlingsreferat 4.

I disse kapitlene får Hans Thomas vite mye mer om Frode og de Mystiske dvergene. Dvergene har hoppet ut av fantasien til Frode og er nå sprut levende.

Han får også vite at den lille dvergen har fulgt dem helt til Hellas.

Min mening 4

Disse kapitlene sier masse hemmeligheter som gjør boken veldig interessant.

Handlingsreferat 5.

Nå har Hans-Thomas og fatteren kommet til Athen. De drar til Acropolis og ser temlene og Hans-Thomas blir for første gang drita, etter det syns han at fatteren burde sjerpe seg.

Jokerfesten er godt i gang og Hans smaker purpurbrusen for første gang.

Min mening 5.

Jokerfesten er en interessant begivenhet og det er spennende og høre hva dvergene sier henger sammen med Hans Thomas og fatteren.

Handlingsreferat 6.

Nå har Jokerspillet startet og historien og fremtiden skal røpes. Hans Thomas skjønner nå at Jokerspillet handler også om han og hans fremtid. Dvergene dreper Frode fordi de tror at mens han lever er de fortsatt fantasi og så forsvinner hele øya med bakeren hans og Joker kommer.

Min mening 6.

Mye skjedde i bolleboka. Frode dør og den magiske øya forsvinner. Det er veldig spennende.

Handlingsreferat 7.

Min mening 7.

Handlingsreferat 8.

Min mening 8.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?

Det var nok ikke lett han ble sikkert mobba og behandla annerledes.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren?

Vet ikke hvordan, men kanskje han ble mer individuell.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Kanskje fordi fatteren drakk så mye.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem?

Kanskje fordi hun syntes synd på Hans Thomas.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

De treffer mormor.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Jeg forstår det ikke helt.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra?

Han fikk den fra bakeren i Dorf.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Han kom dit ved et skipsforlis.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv?

Han bruker den til og passere tiden.

Hvordan går det med denne "leken"?

Den blir ekte.

7. Beskriv den magiske øya.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på?

Han kan gjennomskue Frode.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Joker.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den?

Den kommer fra den magiske øya og har alle smaker i verden.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

En historie om fremtiden og fortiden.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?

Det er genialt bra skrevet.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Hans Thomas og fatteren.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Det blir litt mye noen ganger.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Ja det er spendene.

Hvilke paralleller ser du i boken?

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

Hvorfor?

Fordi den hadde mange hemligheter og linkien mellom bolleboka og Hans Thomas.

Dette likte jeg sånn passe:

Hvorfor?

Dette likte jeg ikke:

Hvorfor?

Vedlegg 14

Kevin

Handlingsreferat 1.

Historien handler om fatteren og Hans Thomas som reiser til Hellas for og finne mor. På grensen av tyskland spør de om den raskeste veien over alpene. De blir sent til Dorf. Der får Hans Thomas en bok.

Min mening 1.

Jeg mener at boken er litt vanskelig, men det går fint når man skjønner sammenhengen. Jeg har lest boken før så jeg vet litt hva som kommer til å skje.

Handlingsreferat 2.

Nå har Hans Thomas lest ganske mye i bolleboka. Det er 3 folk i bolleboka Ludwig, Albert og Baker Hans. Ludwig skriver om Alberts historie om Baker-Hans. Alle disse har en hemlighet om purpurbrusen. På slutten av spar kong har fattern og Hans Thomas kommet til Venetsia.

Min mening 2.

Jeg synes historien har fått litt mer mening. Nå husker jeg mye mer av boken enn i forrige referat.

Handlingsreferat 3.

Hans-T. og fatteren har kjørt til Venetsia. Herfra har de begynt å ta båt til et sted noen mil unna Athen. Før de dro på båten tok de en tur innom et glassverk. I bolleboka har Baker Hans strandet på en øy der det er mange små dverger i 4 klaner hjerter, ruter, kløver og spar. I være klar er det 13 dverger bakpå.

Min mening 3.

Den er ikke så forvirrende lenger. Den begynner faktisk å bli litt spennende.

Handlingsreferat 4.

Fattern og Hans T har reist med båt til Pelopon. Der har de sett mange ruiner som orakelet. Bolleboka: Baker Hans har kommet i kontakt med Frode og funnet ut at dvergene er fantasi som har blitt ekte.

Min mening 4

Jeg synes boken har mange gode spørsmål om livet som vi ikke tenker på i hverdagen. Boken er blitt ganske spennende og den er ikke så forvirrende.

Handlingsreferat 5.

Far og Hans T har kommet til Athen der drakk Hans T rød martini. HT hadde funnet ut at kanskje ikke ville være med hjem. Bolleboka: Baker Hans har funnet ut at det er en rar kalender på øya. Joker dagen har startet og alle setningene er blitt ropt opp.

Min mening 5.

Boken er spennende. Jeg lurer på om de finner mor.

Handlingsreferat 6.

HT og fatteren er fortsatt i Athen. Fattern har sluttet å drikke og de har funnet ut at moren er en stor modell i Athen. Bolleboka: Dvergene har funnet ut at de bare er fantasi og Frode døde.

Min mening 6.

Det er veldig spennende. Jeg lurer på hvordan det går med Baker Hans alene på øya?

Handlingsreferat 7.

Fattern og HT har funnet moren til HT. I noen dager er de i Athen og blir kjent med hverandre. Moren blir med hjem, HT finner ut at Baker Ludwig er faren til fatteren. På vei hjem blir de enige om å gå innom dorf. Når Baker Hans kommer til dorf slår han seg ned. Mange år senere kommer Albert.

Min mening 7.

Jeg mener historien er veldig spennende. Det er ikke så forvirrende lenger.

Handlingsreferat 8.

HT, fatteren og mor har begynt å reise hjem. HT røper bolleboka for foreldrene. Jokeren (dverger på bensinstasjonen) tar bolleboka. Når de går innom dorf møter de farmoren og finner ut at Ludwig er død (Ludwig er faren til fatteren). Bolleboka; på slutten av bolleboka er det skrift som er skrevet i vanskelig størrelse der forteller jokeren hele jokerspillet.

Min mening 8.

Denne boken har veldig mange fine spørsmål. Boken er delt i starten og til slutt møtes de (bolleboka og historien).

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?
Det tror jeg er vanskelig fordi de ble mobbet.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren? Det kan påvirke han mye.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Nei.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

De har vært triste.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem? Fordi hun har savnet dem.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

De treffer bestemoren.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Fordi ingen mor, papper eller besteforeldre mangler.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra? Han fikk den av jokerne på den magiske øya. Lupen er en skår fra en gullfiskebolle.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Han forliser.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv? Kortene er det eneste han holder j på med.

Hvordan går det med denne "leken"? Kortene begynner å leve.

7. Beskriv den magiske øya.

Den er stor. Den har mange merkelige planter på seg.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på? Han kan finne ut av sannheten.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?

Jokeren fra den magiske øya.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den? Purpurbrusen virker som alkohol.

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?

Historien til HT og fatteren.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka.

Hvordan opplever du det?

Litt skummelt.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?

Fattern.

Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.

Det er til kult med filosofering.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?

Jepp.

Hvilke paralleller ser du i boken?

Mange.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.

Dette likte jeg spesielt godt:

To bøker

Hvorfor?

Fordi det er spennende..

Dette likte jeg sånn passe:

Hvorfor?

Dette likte jeg ikke:

Hvorfor?

Vedlegg 15

Bjørn

Handlingsreferat 1.

Fattern og Hans Thomas drar til Hellas for å finne moren til Hans Thomas. Hun er en dame som har drukna i motebransjen. På veien møter de en dverg som fører den til en alpelandsby der Hans Thomas møter en baker som har en rar fisk/ en glassballe med en manglende bit i. Den lupen som han fikk av dvergen passer i den manglende biten. Av bakeren får han fire boller og i en av dem er det en bok som heter "bolleboka, purpurbrusen og skatteøya" og for å lese i den er det så liten skrift at han må lese den med lupen.

Min mening 1.

Jeg synes at fatteren og Hans Thomas har et fint forhold til hverandre.

Handlingsreferat 2.

Det handler om at Hans-Thomas drar lenger vekk fra Norge, og nærmere Italia. De kommer til Italia etter hvert. Hans-Thomas ser dvergen fra Dorf igjen, to ganger. Han møter en sigøyner jente med en mor som spådde Hans-Thomas. Hun fikk et lite nyss om bolleboka.

Hovedpersonen i boka smaker på purpurbrusen, og at han kommer til øya med brusen, og det er rare planter og dyr. De kom til Como til slutt.

Min mening 2.

Spennende fordi det er til overraskende med det som skjer. Da han så dvergen de gangene og det; bolleboka.

Handlingsreferat 3.

1. De tok en båt fra Venezia og har det fint, det er en fin båt som de blir lommekjent i før de drar.

2. Hva skjer i bolleboka?

Han i bolleboka utforsker øya og ser at ruterne jobber i et glassverk, essene plukker blomster, kløvrene er dverger, knektene kan snakke baklengs, at han selv er en joker.

Kløver; blå, hjerter; rød.

Min mening 3.

Det er uventet og overraskende.

Handlingsreferat 4.

De kom til Pelopones, men Hans Thomas så dvergen på båten. I Delfi spurte de om de ville møte moren til Hans Thomas i Athen. De så seg også rundt i Delfi og fatteren forsetter med å filosofere. I bolleboka er det mer om den lynskarpe jokeren og de dumme dvergene og de andre, om purpurbrusen, Hans og gammern.

Min mening 4

Handlingsreferat 5.

Hans Thomas har kommet til Athen på leting etter Anita. De drar rundt i byen og er i Akropolis og bor på Hotel Titania og fatteren gruer seg til å finne Anita.

I bolleboka er det joerdag og Hans møter bestefaren sin Frode, joker er lederen i festen på jokerdag og den feires akkurat som Frode hadde stilt den fra.

Min mening 5.

Handlingsreferat 6.

Hans Thomas er fortsatt i Athen og leter etter Anita, dvergen er der igjen og ser etter løsninger. Fatteren drar til et motebyrå og fant ikke Anita og han har sluttet å være på druen fordi Hans Thomas helte vinen ned i do. I bolleboka er det fortsatt jokerfest, historier er ferdig og Frode døde, dvergene ble kort og øya forsvant. Hans overlevde og forsvant fra øya.

Min mening 6.

Min mening er at boken er utrolig spennende! Jeg gleder meg til å se hva som skjer videre. Jeg greier nesten å holde styr på alle navnene. Spennende at dvergen dukker opp overalt.

Handlingsreferat 7.

Hans Thomas har fått moren sin på vei til Norge med dem (Thomas og fatteren). Han finner ut at bakeren i Dorf var farfaren og han ble med moren sin til et konditori. I bolleboka er historien slutt og han blir snart bakeren i Dorf.

Min mening 7.

Handlingsreferat 8.

Hans Thomas, fatteren og Anita drar hjem til Norge og på veien drar de til Dorf og merker at baker Hans er død og får bevis at han var farfaren til Thomas. Han er ferdig med bolleboka og joker var dvergen som ga han lupen og har nå tatt boken, så nå må Thomas skrive den etter hukommelsen. Slutt, ferdig. The End, Fin.

Min mening 8.

Den var fin, litt morsom og trist.

Avsluttende spørsmål om boken

Svar så godt du kan på spørsmålene under.

1. Fatteren er tyskerunge. Hvordan tror du det var å vokse opp som tyskerunge rett etter krigen?
Forferdelig.

Hvordan kan dette ha påvirket fatteren? Han kan bli veldig nervøs og paranoid blant andre folk.

2. Hans Thomas har ikke sett moren sin på åtte år. Hun skulle finne seg selv. Har du gjort deg opp noen mening om hvorfor hun reiste fra faren og Hans Thomas.

Hun ville bli berømt.

Hvordan har fatteren og Hans Thomas hatt det disse årene?

Kjedelig og trist.

3. De finner moren i Aten, dit hun dro, lokket av sitt eget speilbilde. Hvorfor tror du hun velger å bli med dem hjem? Hun kan ha savnet dem.

4. På veien tilbake reiser de igjen innom Dorf. Hvem treffer de der?

Farmoren til Hans Thomas.

Familiekabalen er løst, hvordan forstår du det?

Kaballhistorien er ferdig.

5. Bolleboka handler om Purpurbrusen og den magiske øya. Boken er så liten at den må leses ved hjelp av en lupe. Hvordan har Hans Thomas fått en slik, og hvor kommer den fra? Han fikk lupen av joker og bakeren ga ham boka. Den er fra Albert eller baker Hans som forteller om den magiske øya.

6. Bolleboka handler om opplevelsene til Baker-Hans. Hvordan kommer han til øya?

Igjennom et skipsbrudd.

På øya treffer Baker-Hans Frode. Frode hadde kun en kortstokk med seg. Hva menes med at kortstokken blir hans tidsfordriv? De blir hans venner.

Hvordan går det med denne "leken"? Kortene blir levende og de gjør det samme hver dag.

7. Beskriv den magiske øya.

En hule med en dverglandsby inni og med mange frukter og dyr.

8. På øya finnes det også en joker. Jokeren er ikke som de andre kortene i stokken. Hva kan han finne på? Skøyerstreker og å få sunn fornuft i dvergene.

Hvem kan dvergen fatteren og Hans Thomas treffer på bensinstasjonen være?
Joker.

9. Hvor kommer Purpurbrusen fra, og hvilken virkning har den på de som drikker den? *Den kommer fra noen bier og den gir mange smaker og den gjør deg lynsmart og sløv.*

10. Setningene i jokerspillet blir til slutt en historie, hvilken?
Slutten av Baker-Hans på øya og Hans-Thomas historien.

11. Fortellingen om fatteren og Hans Thomas blandes stadig mer med fortellingen i Bolleboka. Hvordan opplever du det?
Forvirrende.

12. Jostein Gaarder filosoferer gjerne over livets store spørsmål, som hvem er vi og hvor kommer vi fra. Hvem er det som filosoferer i boken?
Fattern.
Syns du dette er bra eller ikke. Fortell litt om din mening.
Vanskelig å forklare.

13. I løpet av reisen gjennom Europa forteller fatteren historier fra virkeligheten. Romeo og Julie, Ødipus, Akropolis og Atlantis blant annet. Likte du å lese om dette?
Sånn passe.
Hvilke paralleller ser du i boken?
Husker ikke.

14. Til slutt vil jeg gjerne vite hvordan du likte boken. Her behøver du ikke svare på alt.
Dette likte jeg spesielt godt:
Øya
Hvorfor?
Den var spennende.
Dette likte jeg sånn passe:
Starten/midten av Hans-Thomas historien.
Hvorfor?
Var litt kjedelig.
Dette likte jeg ikke:
Den plutselige vrien på Hans-Thomas og boka.
Hvorfor?
Jeg trodde at jeg fortatt leste på Hans-Thomas.